

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Henrici || Svsonis Viri Sanctita-||te, Ervditione Et
Mi-||racvlis Clari, Opera**

Seuse, Heinrich

Coloniae, 1615

Dialogus Sapientiae & Ministri eius, sanè pulcherrimus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38029

vn.
Phi.
a

D. HENRICI

SVSONIS VIRI CELEBER-
RIMI DIALOGVS INSIGNIS DE

*præcipuis Christianæ pietatis adminiculis, & fa-
cilimaratione ad veram sapientiam, sum-
mamq; felicitatem pertin-
gendi.*

COLLOQVNTVR SAPIENTIA,
& minister eius.

*Vt quosdam Deus gratiæ suæ adspiratione
nescientes ad se trahit.*

CAPVT I.

ANCamaui & exquisiui à Sapient. 9.
iuuentute mea, & quasiui
sponsam mihi eam assu-
mere.

Verba hæc in Sapientia
libro scripta leguntur, per-
tinentq; ad suauissimam,

longeque amabilissimam illam æternam Sa-
pientia. Quidã ætate adolescens, in primis suis
annis in dissimilitudinis regionem deflexerat,
& longius euagatus erat. Huic æterna Sapientia
spirituali quadam & ineffabili specie occurrēs
per dulcia eum traxit, & acerba, donec ad ipsi-
fimas eum diuinæ veritatis semitas reduceret.
Qui cum postmodum mēte reuolueret iucun-
dum & gloriosum illum DE I tractum, dixit

Dialogi hu-
ius argumē-
tum.

A ad Do-

N.

ad Dominum: A primis ætatis meæ initijs, dulcissime Deus, animus meus flagranti siti & desiderio quippiam infectatus est, quod quid sit, nequedùm satis compertum habeo. Equidem multis annis id medullitùs persecutus sum, eique ardentè inhiaui, nec tamè illo adhuc unquam pro voto positus sum. Nam quid reuera sit, me etiamnum aliqua ex parte latet. Et tamè quippiam est, cor animarum meam ad se rapiens & post se trahens, quo sine nunquam planè quietus esse poterò. In ipsa quidè pueritia mea, instar aliorum, in creaturis id perquirere institueram: sed quo ad illos me propius adiunxi, eò hinc longius aberravi: quantoq; in illis plùs quisiui, tanto huius minùs reperi. Quælibet enim rerum visibilibus species, antequam eas penitus persecutus essem, aut in eis conqueuissem, ita intus mihi loquebantur: Non sumus nos id quod inquiris. Atque hoc pacto creaturæ omnes semper me alio remiserunt ac propulerunt. Iam verò totus corde æstuo, illud consequi concupiscens: & licet sæpè numero depræhenderim, quid non sit, sed tamen quid sit, nondum mihi perspicuum est. Ecquid tandem est Deus omnipotens, aut cuiusmodi est, quod tam amantè & benignè me illicit & inuitat?

ÆTERNA SAPIENTIA. Non tu id agnoscis, cum tamen te suaviter complexum sit, & priusq; viam tibi præcluserit tuam, donec te sibi vni adiungeret? MINISTER: Nunquam mihi illud neque videre, neque audire contigit, itaque quid sit ignoro. SAPIEN. Meritò quidem id passus es. Etenim creaturarum familiaritas, & illius incuria id effecerunt. At nunc

inter-

Quà m. nihil
sit creaturis
igniti.

Quomodo
creaturæ nos
in Deum re-
mittant.

intet nos intende obrutus, & respice quis sim. Equidem illud ipsum sum æterna Sapientia, quæ ex omni æternitate mihi te delegi cõplexu perennis providentiæ siue prædestinationis meæ. Ego toties viam tuam spinis sepiui, quoties à me factus eras alienior, haud secus quàm si te dereliquissem. Atque ita in omnibus semper aduersi quippiam expertus es, quod se tibi opponeret: quod est certissimum electorum meorum signum, quod eos mihi ipsi applicare velim.

Molestiæ vitæ
an fortuitæ.

Electio-
nis
signum cer-
tiss. quod.

MIN. Tūne igitur illud es suauissima Sapientia, quod tam diu quæsiui, cui animus meus perpetim inhiauit? Et cur hucusq; tui manifestam exhibitionē distulisti? Heu me, quorū difficiles peragravi vias? SAP. Si quidem tum me tibi declarassem, non perinde sentiret & agnosceres bonitatem meam, atq; modò eam intelligis. MIN. O bonitas immensa, quam suauiter, quam benignè te mihi exhibuisti. Cum nō essem, creasti me: quando te deserueram, tu me minimè deseruisti: cū procul à te effugere volui, dulcissimè cepisti me. Quamobrem si cor meum in mille scindi partes, atq; gaudiū suum posset circumplecti: si omnes vitæ meæ dies perpetuo tuā amore & perfecta laude tecum exigere liceret, id mihi longè esset optatissimum. Reuera namq; beatus ille est, quem tu tam benignè præuenis & anteuertis, vt nusquam verum perfrui requie sinas, donec in te vno velit acquiescere. Quando igitur tu ipsa es, ò æterna Sapientia, quam amo & ardeo, ne quæso despicias indignam creaturam tuam. Aspice, rogo, vt cor meum erga quæuis Mundi & prospera &

Verè beatus
quis.

aduersa

4 D. HENRICI SVSONIS

aduersa occaluerit. Visne ergò, vt etiam apud te semper obmutescat? Rogo, dulcissime Deus, permitte miseræ animæ meæ vel vnicum tibi proferre sermonem. Neq; enim redundans cor meum diutius sese cohibere potest. Atqui in toto hoc terrarum orbe neminem habet, in quo se recreet aut oblectet, nisi in te suauissime Domine, frater amantissime. Tu solus Domine, probè nôsti & perspicias cordis amantis ingenium: neque te latet non posse id quenquam amore prosequi, quod nulla ratione cognoscat. Cùm igitur te solum diligi velis, da pleniorē tui notitiā, quo te perfecta charitate complectar. S A P. Processus siue effluxio rerum omnium, ex sua prima origine Deo naturali ordine à præstantioribus ad infima deducitur: reditus autem in eandem originem, fit per inferiora vsque ad suprema. Si igitur in mea ineffabili diuinitate contemplari voles, dabis operam, vt in mea afflictionibus attrita humanitate nosse & amare discas. Hæc enim compendiosior est ad æternam beatitudinem Via.

Beatus ad
beatitudinē
via quæ.

M I N. Quando ita se res habet, equidem te nunc admoneo Domine, immensi illius amoris, quo adductus è sublimi paterni cordis throno in hoc exilium, & in tantam tui abiectiōē & contemptum triginta & tribus annis te demisisti, præcipuamq; erga me & cæteros mortales omnes charitatem tuam acerbissima horrendæ mortis perpeffione potissimum declarasti. Per hæc, inquam, te oro & obsecro, vt animæ meæ spiritualiter tere exhibeas & manifestes, idēq; specie amabilissima, quam vnquam
ex im-

ex immenso amore susceperis vel cōtraxeris.
 SAP. Quanto me ab amore magis superari,
 mortisq; deformitate maiori affici passus sum,
 tanto etiam menti bene constitutæ sum ama-
 bilior. Ingens vis charitatis meæ in ineffabili
 passionis meæ acerbitate relucet, haud aliter
 quā Sol in suo splendore, vernans rosa in suo
 odore, & ignis vehemens in flagranti suo æstu
 & ardore. Attento igitur & pio auscultes ani-
 mo, quā amanter, quā cruciabiliter tua
 causa perpeffus sim.

Qualiter
 Christi chari-
 tas in eius
 passione elu-
 ceat.

*Quid ante crucifixionem Dominus per-
 tulerit.*

CAPVT II.

POST peractam cum discipulis meis cœ-
 nam vltimam, cū in monte me obtu-
 liffem, ac resignassem ad perferendū mor-
 tis horrendæ supplicium, eamq; mihi prope-
 diem imminere sentirem, præ angustia tener-
 rimi cordis mei ac totius corporis pressura, sã-
 guinem sudavi: deinde atrociter captus, dirẽ
 ligatus, miserandum in modum abductus fui.
 Eadem nocte verberibus, sputis, oculorum ob-
 uelatione indignè & contumeliosè me tracta-
 runt. Coram Caipha iniquè accusatus & mor-
 ti adiudicatus fui. Erat sanè miseria, purissimã
 Matrem meam ineffabili cordis dolore corre-
 ptam cernere, ab eo tempore quo me tantis vi-
 dit angustijs laborantem, donec essem in cruce
 suspensus. Ad Pilatum summa cum ignominia
 me adduxerunt, falso detulerunt & accusarūt,
 mortis sententia plectendum censuerunt. Scia-
 bant

Quanta qua-
 liate Iesus
 pro nobis sit
 passus.

A 3 bant

D. HENRICI SVSONIS

bant illi coram me terribili adfpectu, non aliter quàm immaniffimi gigantes : & ego inter illos vt ouis mansuetiffima affiftobam. Apud Herodem idem ipfe, licet æterna fim Sapiétia, in albavefte irridiculè delufus fui. Corpus meum elegantiffimum crudelibus flagellorum i-ctibus miserè confoiffum ac dilaceratum fuit. Sacrofanctum caput meum fpinis confixerunt: & faciem gratiffimam fputa & fanguis oppleuerunt. Atque ita mortis fententia damnatum, cum cruce me turpiter & miserabiliter ad vltimum ferendum fupplicium eduxerunt. Terribiles in me voces & rugitus dabant, ita vt procul audiretur : Crucifige, crucifige hominem nefarium.

MI N. Heu Domine, fi tam acerba funt tuæ paffionis initia, qualiter erit eius exitus? Reuera fi brutum animal hoc pacto coram me tractari cernerem, vix ferre poffem. Quanto igitur dolore cor animamquæ meam conficere iure debet paffio tua? Eft tamen hic quod magna me admiratione afficit. Ego enim dulciffime Deus non nifi Diuinitatem tuam nõffe cupio : & tu mihi humanitatem commemoras. ego tuam aucto experiri dulcedinem, & tu amaritudinem proponis tuam. Mihi non nifi ad vbera pendere liberet, & tu me ad certamina inffituis. Quidnam hoc fibi vult Domine Deus?

Delicia quæ
quali mole-
ftia obtinèdæ
Humanitas
Chrifti via ad
diuinitatem:
eiufdem paf-
fio ortium ad
eandem.

SA P. Nemo poteft ad Diuinitatis meæ celfitudinem, neque ad inſolitam pertingere ſua-uitatem, niſi ante per humanitatis meæ ducatur amaritudinem. Nam quo quiſpiã ſine hac altius conſcèdere niſus erit, eo profundius col-
labetur. Humanitas mea iter eſt, quo pergatur.

Paffio

Passio mea ostium est, per quod ingredi oportet, quisquis id, quod tu concupiscis, velit adipisci. Faceſſat igitur cordis tui pusillanimitas, & ad me huc in circum militaris strenuitatis accede. Neque enim fas est seruum delictis dissolui, vbi Dominum suum videt in acie fortiter conſligere. Equidem te meis nunc armis communiam siue induam. Ita enim necesse est passionem meam omnem vt ipse quoque experiaris pro viribus. Sume igitur animum plane virilem: certus, crebras tibi cordis perferendas mortes, antequam naturam possis sub iugum mittere, atque etiam præ angoribus cruenti sudoris, quem multijuges acerba afflictiones, quibus te mihi præparatum efficiam tibi expriment. Enimvero hortum aromaticum tuorum rubicundis adspargam floribus. Contra morem tuum & inolitas consuetudines vinculis implicaberis & constringeris: Ab aduersariis meis clandestinis sæpe vexabere calumnijs, & propalam confunderis. Multa in te ferentur iudicia temeraria. Passionem meam in tuo pectore materna fide & intima charitate circumferes. Complures perpeti habebis religiosæ vitæ tuæ iniquos iudices & calūniatores. Ita fiet, vt pia instituta tua ab hominum viuendi consuetudine crebro ceu fatua irrideantur, corpus tuum inexercitatum dura & aspera videndi ratione flagelletur & castigetur, atque nugatorie coroneris sanctæ vitæ tuæ obrectationibus, quibus ea pessum premetur. Indè verò mecum educeris, & miserabile illud crucis ferendæ iter conficies, vbi propriæ renunciaueris voluntati, te ipsum abnegaueris, & à creaturis omnibus

Quæ prius quam naturam vincas ferenda.

Abnegatio quæ cui inaxime necessaria.

busvsque adeo te seruaueris liberum & expeditum in ijs, quæ possint æternæ salutis tuæ aliquod obijcere impedimentum, vt aliquis iam iamq; moriturus, & nec quicquam posthac cū hac vita commercij habiturus.

MIN. Dura sunt & molesta audi in ea, quæ commemoras Domine. Totus hinc corpore contremisco. Et quæ tandem cuncta hæc perferre poterò? Liceat, oro, Domine pace tua quippiam percontari. Itane tu æterna Sapientia aliud nõ poteras excogitare consilium siue modum, quo & me seruares, & tuum mihi amorẽ restatum efficeres, vt & tibi ipsi à tam duris parceres perpeñionibus, & mihi non esset opus tã acerbè tecum pati? *Quam stupèda sunt iudicia tua?*

Rom. II.
Abyssus quæ,
quanta quæ.

Incarnatio-
nis & passio-
nis Christi
modus quam
fuerit oppor-
tunus.

SAP. Abyssum impenetrabilem occultorũ iudiciorum meorum, quibus ego cuncta moderator pro sempiterna providentia mea, nemo peruestigare debet, quandoquidem à nemine compræhendi vel attingi potest. Et tamen eisdem ipsi, & id quod tu proposuisti, & multa alia fuissent possibilis, quæ tamen nunquam fiunt. Atqui id certũ tibi fit, vt nunc sese res creatæ habent, nullum alium potuisse conuenientiore reperiri modum. Author naturæ non tam id spectat, quid ipse possit in rerum natura, quàm quid cuiq; rei maximè congruum fit: atq; iuxta hoc etiam operatur. Qua igitur ratione melius potuissent homini innotescere secreta Dei, quam per assumptam à Christo humanitatem? Qui ex inordinata delectatione ipse se gaudio priuãrat, quo alio modo potuisset ordinatius siue conuenientius ad æterna reduci gaudia? *Viam minimè tritam asperæ & dispectæ*

dispectæ vitæ quis tandem ingredi vellet, nisi eam Deus ipse calcaret? Tu quidem si morti esset obnoxius, & alius in se reciperet mortis sententiam, qua is alia ratione maiorem erga te fidem & charitatem declarare, aut efficacius ad redamandum te prouocare posset? Quem igitur immensus amor, inexplicabilis misericordia, præclara Diuinitas, purissima humanitas, fraterna fides, candida & suavis amicitia mea ad medullitibus me redamandum non extimulat neque permouet, æquid tandem saxum illius pectus emollire queat? Consule (si libet) creaturarum omnium pulcherrimum ordinem, vtrumne alio decentiori modo seruare iustitiam, ineffabilem exhibere misericordiam, humanam euehere ac nobilitare naturam, impartiri bonitatem meam, cælum & terram conciliare potuerim, quam acerbissimam ferendo mortem?

MIN. Iam quidem sublucet mihi, planeque animaduertere mihi videor, ita esse vt asseueras Domine: & quisquis non omnino rudis & cæcus est, velitque rem iusto perpendere iudicio, in tuam eat sententiam necesse est, atque hunc ipsum decentissimum modum quibusuis alijs siue modis siue vijs anteponat, Interim nihilominus pigro ac corruptibili corpori molesta est tui imitatio.

SAP. Nihil te frangant passionis meæ sectanda vestigia. Cui enim ad eum Deus cordi est, siue intus virtus est, vt erux ipsa quoque facilis sit toleratu ac leuis, non habet sanè quod conqueratur. Nemo ex me plus capit inusitatae dulcedinis, quam qui acerbissima mecum amatus.

Compatien-
di Christo
fructus quan-
tus.

ritudinē laborat. Corricis acerbitatem ille potissimum queritur, cui non est comperta nuclei dulcedo. Iam magna ex parte certamen peregrisse censendus est, qui meo nititur praesidio & adiutore.

MIN. Hisce tuis consolatorijs sermonibus ita sum animatus Domine, ut mihi videar in te posse omnia & agere & perpeti. Precor igitur, ut tuæ passionis thesaurum penitus mihi explices, eamque latius prosequaris.

Ut Dominus in cruce secundum exteriorē hominem affectus fuerit.

CAPVT III.

SAP. Suspenso & affixo me ad sublimē crucis stipitem, (quod equidē nimio ex amore tua & Mortalium omnium causa pertuli) tota corporis mei habitudo vel species miserandum in modum immutata fuit. Ilustres oculi mei suum perdidere lumen, ac euerbebant: Diuinæ aures ludibrijs & blasphemijs complebantur: præclarus olfactus tetro verabatur odore: Os suavissimum acerba cruciabat potio: tactus tenerimus duris torquebatur plagis. Non erat mihi vlla tunc ex toto orbe terrarum vel modica quies ac refrigerium. Enimvero sacrosanctum caput meum: præ dolore & incommodis hærebat pendulum collum forma conspicuum, immitissimis contusum erat verberibus: nitidissimam faciem putentia deturparant phlegmata: color integerrimus, in pallorem versus erat. Denique vique adeo decor omnis corporis mei extabuit, ut nihil

Crucifixi
suo dolor quis
& quæritus.

lepro-

leproso differrem: immò quasi nunquam fuisse viderer: cùm essem Sapiaientia sole speciosior.

MIN. O speculum totius gratiæ lucidissimum, in quem Angeli desiderant prospicere, in quo suos oblectant & desigunt obrutus, utinam mihi amabilem vultum tuum ea mortis specie affectum tantisper habere liceret, dum cordis mei lachrymis eum ubertim rigarem, & nitentes oculos, genas luculentas, os delicatum, at nunc pallidum & emortuum bene perspicerem, atque intimis super ipso querimonijs & lamentis animo meo satisfacerem. Est Domine reperire quosdam, qui tua passione vehementissime afficiantur, eandemque pijsissimis querimonijs & profundis lachrymis medullitus prosequantur. Acque ô si possem ego hodie piorum omnium lugubres querelas solus præstare, oculorum omnium perspicuas fundere lachrymas, cunctarumque linguarum voces promere lamentabiles: certè iam re ipsa declararem, quàm me cruciet acerbissima passio tua.

SAP. Nemo veritè testatum reddit cordis sui dolorem erga passionem meam, quàm qui eandem vna mecum re ipsa & factis exprimit. Mihi quidem longè gratius est cor, omni caduco amore vacuum & expeditum, atque ad supremam capessendam perfectionem iuxta vitæ meæ propositum exemplar perpetua sedulitate intentum: quàm quod continuis me prosequatur lamentis, totque fundat lachrymas causa passionis meæ, quor vnquã pluuiz guttæ ex aere defluerint. Siquidem acerbissimæ
mortis

1. Pet. 2.

Deo istæ omnia quid maxime gratum.

Christus quid
mortis tuæ
perpeffione
potiffimum
voluerit.

mortis perpeffione hoc potiffimumm fpectaui &
volui, vt me homines imitentur: quanquam &
pię lachrymæ mihi cum primis acceptę & gra-
tę fint.

MI N. Quandoquidem benigniffime Deus
tantopere tibi placet mitiffimæ vitæ & aman-
tiffimæ paffionis tuæ imitatio, deinceps maio-
rem collocabo operam pro viribus feftandæ,
quàm lamentabiliter deplorandę paffioni tuę.
Sed quia vtrunq; tibi placet, doce me, obfecro,
qua ratione tuæ me paffioni conformare de-
beam.

Vt fe quis
paffioni Do-
minicæ potif-
fimum con-
formet

SAP. Interdicito tibi ipfi voluptate curiofi
ac diffoluti ad fpectus & auditus: dulcefcat tibi
& placeat ex amore, quod prius ægrę ferebas:
corporis oblectamenta refpue: in me fole con-
quiefcas: aliena mala feras fuauius & mode-
ratę: tui contemptum defidera: frange appeti-
tiones tuas, & voluptates omnes ac defideria
peffimum preme. Hęc prima funt elementa in
fchola Sapientię, quę in patęti & expando cru-
cifixi corporis mei volumine leguntur. Sed
hic vide, obfecro, etiam fi quis omnes intendat
neruos fuos, num talem fe mihi præftet, qualis
ego illi fuerim.

Sapientię
prima ele-
menta vnde
fumenda, &
quanam illa
funt.

Quam fida fuerit Chrifti paffio.

CAPVT IV.

MI N. Etiam fi Domine quędam me ca-
piat obliuio præftantia tuæ, donorum
tuorum, atq; vtilitatis quę nobis acces-
fit ex paffione tua, remq; omnium aliorum, ad
huc tamen quiddam me valde permouet, dum
vide-

videlicet recta mecum reputo via & diligenter expendo non solum instaurata salutis nostrae modum, sed etiam immensam fidelitatem, cum eodem modo coniunctam. Plerique eiusmodi alij praestant beneficia, ut amor & fides eorum ex ipso gratificandi modo, quam ex collatis muneribus sit manifestior. Et reuera quamuis exiguum munus sepe maiorem habet gratiam, si ex magna fidelitate proficiscatur, quam ingens beneficium, si non eodem modo conferatur. Tua verò beneficentia Domine non solum praecipua est, sed etiam modus illius immensam habet sibi adiunctam fidelitatem. Neque enim mortem duntaxat mea causa perpeffus es, sed etiam quicquid est in amore extremum, absolutissimum & abditissimum siue penitissimum, quo quis possit velle pati, id experijffe. Fecisti nimirum perinde ac si diceres: Perpedite Mortales omnes, fueritne vnquam cor vllum adeo charitate refertum. Et tamen si cuncta membra mea nobilissimum illud fuissent membrum, nempe cor transigi ea & perimi, ac secari, & particulatim conteri permissem, me quid in me esset reliquum vobis non impensum, ut vel sic meam possitis agnoscere charitatem. Obsecro Domine, quid tunc animi habuisti, aut quidnam tibi venit in mentem, ut tam dire patereris? Poteras tamen minori negotio nos redimere.

Beneficia
quae quibus
praestantiora.

Charitatis
Diuinae erga
nos, delinca-
tio.

SAP. Nullus vnquam, quanuis aridissima confectus siti, tantoperè perspicuas fontis alicuius suspirauit vndas, neque quisquam iam iamque moriturus, vitae huius perinde optauit luce perfrui, ut ego optaui cunctis peccatoribus
ferre

ferre subsidium, meq; eis amabilem efficere.
 Citiùs quis præterlapsos reuocauerit dies, &
 flores aridos in pristinam reformauerit viri-
 ditatem, cunctasq; è caelo lapsas pluriæ guttas
 collegerit, quam meum erga te aliosque homi-
 nes omnes amorem comprehendat vel dinu-
 meret. Qua re factum est, vt tot ego toto cor-
 pore amoris signa præ me tulerim, vt nec acus
 vnius acies vllam vndique vulneribus confe-
 cti corporis mei particulam pungere porderit,
 quæ non esset peculiari quadam amoris nota
 insignita. En dextram manum clauus transfi-
 xerat, per sinistram itidem clauum adegerant.
 Dexterum brachium dirè intenderant, fini-
 strum crudeliter expanderant. Pedem dextrũ
 clauus perforarat, læuus plagam horribilem
 acceperat. Hærebam cruci ceu planè impotens,
 nimiaq;e cru. ium lassitudine prægrauatus.
 Cuncta membra mea immobiliter ad illud
 crucis ergastulum compressa & adstricta erant.
 Feruidus sanguis meus necessitate compulsus,
 multis locis fortiter erumpebat, totum infici-
 ens siue cruentans & perfundens moribũdum
 corpus meum: quod erat profectũ visu mise-
 rabile. Atque ô rem miserãdam, iuuenile, pul-
 cherrimum, ac floridum corpus meum extra-
 buit, exaruit, expalluit. Dorso tenerrimo du-
 rum erat stratum crucis asperitas. Corpus præ
 pondere suo iugiter deorsum ferebatur. Deni-
 que totum corpus vulneribus & litore con-
 fectum erat. Atque hæc omnia corde a-
 mantissimo placidè fere-
 bam.

Pœnæ Iesu in
 cruce dispen-
 si quantæ.

*Vt anima sub cruce inimam cordis compunctionem,
& peccatorum remissionem ob-
tineat.*

CAPVT V.

MIN. Agè nunc anima mea totam te col-
lige & reuoca ab omnibus rebus exter-
nis in tranquillam interioris hominis
silentium, quò totis prorumpas viribus, ex-
currasquè & euageris in vastissimam immensi
doloris cordis solitudinem, in præcellas eius
quam incidisti miseriæ & calamitatis rupes, ac
stribundo mœstiq; pectore tantos edas clamo-
res, vt ultra valles & montes per sublimem
aerem in ipsum vsque calum coram toto cæle-
stis palatij exercitu penetrent, atque id genus
vitaris lamentationibus: O vos vitales ac cæ-
lestes caprez, ceruiquè camporum illustriuna
quis mihi tribuat, vt flagrantissima redun-
dantis cordis mei flamma, feruentessquè lamē-
tabilium lachrymarum mearum vnde vos ex-
citant permoueantq;, vt vna mecum ploretis
immensos cordis mei licet occultos dolores,
quibus conficior excruciorq;? Heu me infeli-
cem, Pater ille cælestis piæ cunctis rebus cor-
poreis me exornatam sibi in charissimã spon-
sam adoptârat. At ego ab illo procul aufugi.
Heu me, Patrem illum meum perdididi, vnicũ &
præ omnibus electũ perdididi amatorẽ meũ. Hei
mihi, hei mihi, heu me miserã, quid feci? quid
perdididi? Merpsã pro dolor & rãcã cælestis patrie
frequentiã amisit. Quicquid gaudio & exultatio-
ne aficere possit, me planè destituit deseruitq;,
& iam

Animæ piæ
pia lamem-
tatio.

& iã nuda relicta sum. Enimuerò fallaciosi amatores mei, nõ nisi impostores fuere. O crudeles illos carnifices. Heu me fallaciter ac miserandũ in modum dereliquerũt, direptis & distractis bonis omnibus, quibus vnicus ille amator meus me ornauerat. Eheu omni me honore, gaudio, consolatione penitũs dispoliarunt. Quid enim possit mihi vnquam esse solatio, aut quò me verram, quam totus reliquit Mundus, siquidem & ego reliqui meĩ amantissimum, Dominum meum? Hei mihi, hei mihi, eò calamitatis me quandoq; recidisse. O infelicem horam illam, qua id mihi accidit. O quot vsquam estis rosæ rubentes, & lilia candentia, respicite me bulbum agrestem, respicite me senticosum fruticem, simulq; animaduertite, quàm cito flaccescant, arecant & pereant flores, quos Mundus hic carpit. Equidem posthac semper necesse est viuens moriar, virens areeam, iuuenis consenescam, sana languescam. Et tamen Deus benignissime, nullius momẽti est, quicquid patiar, si cum illo solo conferatur, & paternos oculos tuos offendi. Id enim mihi omninò tartarus quidam est, & crux omni dolore intolerabilior. Hei mihi, quòd tam benignè abs te præuenta, tam suauius admonita, tam placidè & amicabiliter inuitata & tracta: tamè hæc omnia penitus neglexi & obliuioni tradidi. O mors, ò duritia cordis humani, talia te posse perpeti. O saxum, & plus quam adamantinum cor meum, cur non præ dolore crepas & scinderis? Antehac dicebar sponsa charissima regis æterni. Atqui vè vè miseræ mihi, iam nec ancillæ vltimæ nomen mereor. Oculos meos præ

præ nimio pudore nunquam attollere ausa ero. Os meum perpetuo obmutescat coram illo necesse est & in prosperis & aduersis rebus. Eheu, quàm mihi angusta est totius orbis amplitudo. O Deus meus, quâquam me vellem alicubi in vasto positam nemore, vbi nec videri possem, nec audiri, donec pro cordis desiderio ad satietatem vsque lachrymas fudissem, quod simul etiam cor meum anxium & prægrauatū non nihil releuarem. Nam nulla mihi alia superest consolatio. Eheu peccatum, peccatum, quod me adduxisti? O Munde fallacissime, væ seruientibus tibi. Iam capio præmium tuum, recipio stipendium tuum, hoc videlicet, quod & mihi ipsi & toti Mundo oneri sum, semperq̄ ero. O præclaras ac opulentas illas DEVS optimè Reginas, ô animas locupletes, quas aliena pericula cautas reddidère, quæ primam innocentiam seruârunt. Nesciunt profectò felicitatem suam. Nescit pura & inuiolata conscientia, nescit cor liberum & à vitijs immune, quàm malè sit cordi peccatis prægrauato. Heu me calamitosam, quam bene mihi erat apud mei amantissimum sponsum meum, nec tamen id ipsa noueram. O si mihi detur vastissima cæli moles membranæ loco, maris vnda sit pro atramento graminatq̄ & folia calamorū vsus expleant, quod vel sic liceat cordis mei explicare dolores, damnatq̄ irreparabilia, quæ ex detestanda amantissimi sponsi desertione mihi acciderunt. Hei mihi, quod vnquam edita sum in hanc lucem. Quid iam aliud restat miseræ, nisi vt in profundam infelicissimæ desperationis voraginem me conijciam?

B

S A P.

Quid præmij
sectatoribus
suis conferat
Mundus.

Conscientiam
quæ qui affectat.

Mæroris pij
pia consolatio.

SAP. Nullo pacto desperare debes: quando-
quidem tui & aliorum peccatorum omnium
causa ego veni in hunc mundum, vt patri meo
celesti te restituam, reducamque ad maiorem
gloriam, decorem & claritudinem, quam vn-
quam fueris adepta.

MIN. Eia quidnam hoc est, quod tam sua-
uiter blanditur animæ præmortuæ, inuisæ, re-
iectæ?

SAP. Me non agnoscis? Quid ita abiectio es
animo? num præ doloris nimietate non es cõ-
pos tui fili dulcissime? Num ignoras me pijssi-
mam & indulgentissimam esse Sapientiam, in
qua inest abyssus misericordiæ prorsus infini-
tæ, sanctis quidem omnibus nequaquam per-
fectè cognita aut peruestigata, at nihil minus
reseperta ac patefacta tibi cæterisq; mcestis cor-
dibus benignè excipiendis. Ego ille sum longè
suauissimus, qui tua causa pauper & exul fieri
volui, vt te ad pristinam renocarem dignita-
tem. Ego qui mortem acerbissimam tuli, vt ti-
bi vitam restituerem. Equidem hîc coram assi-
stõ totus luridus & cruentus, at amicabile,
quem admodum tum eram, cum sublimis pen-
derem à crucis patibulo, medius inter te & se-
uerissimum Patris iudicium: Ego frater tuus,
simod ego sponsus tuus sum. Aded iam prorsus
obliuioni tradidi quicquid in me vnquam
admiseris, quasi nunquam perpetratum sit,
modò saltem posthac totum te ad me conuer-
tas, nec deinceps à me discedas. Ablue sordes
tuas roseo ac feruenti sanguine meo. Erige ca-
put, oculos aperi, & sume animum. En tibi in
omnimodæ conciliationis augmentum, hunc
annu;

anulum accipe sponsa mea tuo infertum digito, itemq; stolam primam, & calceamenta in pedes tuos, nomenq; hoc dulce & amicabile, ve æternum & sis, & voceris sponsa mea. Magno profectò tu mihi labore & dolore constitisti. Atq; eam ob rem etiam si totus terrarum orbis ignis esset flagrantissimus, atque in eius medio iaceret lini manipulus, non is tam facile ac celeriter ex ipsa sua natura illo igni posset inflàmari, quàm abyssus inexhaustæ misericordiæ meæ parata est hominem respicientem & penitentem in gratiam recipere.

Misericordiæ
Dei quibus
quam sit ob-
uia.

MIN. O Pater indulgentissime, O frater suauissime, O vnicum cordis mei gaudium, visne propitium te præbere indignæ animæ meæ? Quæ isthæc gratia? quæ clementia? quæ misericordiæ abyssus est? Itaque tuis me aduolens pedibus, Pater celestis, gratias tibi medullitùs ago, obsecroquæ, respicias vnigenitù eundemquæ amantissimum filium tuum, quem ex amore voluisti acerbissimam pati mortem, obliuiscarisquæ nimix impietatis meæ. Memineris pie Pater, quemadmodum olim pro miseris Noæ, dicens: *Arcum meum ponam in nubibus cali, & erit signum fœderis inter me & inter terram: & apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis mei, quod pepigi vobiscum.* Vide nunc amantissime Pater filium tuum, tam dire distentum & expansum, vt possint dinumerari omnia ossa illius. Aspice quam rubicundum, flauum, & viridem instar iridis eum reddiderit charitas. Contemplare item manus, brachia & pedes eius tam duriter intensa: corpus eius pulcherrimum purpureo infectum sanguine, ac vndi-

Gen. 9.

B 2   quaquæ

Psal. 170.
2. Coz. 12.

Vnde aut
quid maximè
dolendum.

quaque excruciatum: & auerte irā tuam à me. Cur enim alioqui diceris *misericos & miserator Dominus, & pater misericordiarum*, nisi vt parcas & ignoscas? Id nominis tibi propriè competit. Quibus(oro)dedisti amantissimum filiū tuum? nonne peccatoribus? Certè, Domine, ille meus est: ille noster est. En illius me hodie expansis brachijs includo, stringens eum amicabili circumplexu intimi cordis & animæ meæ: neque posthac vnquam neque viuens neque moriens ab ipso separari volo. Quamobrem in illius honorem Pater pijsime clementer remittas, quicquid vnquam in te iniquè gessi. Mihi enim tolerabilius erit mortem perpeti, quam te Patrem fidelissimum deinceps vnquam grauitè offendere. Neque enim quilibet siue dolor siue calamitas, ne ipse quidem infernus vel Purgatorij carcer subeundus, tanto me mœrore afficit, quanto hoc solum, quòd te creatorem, Dominum Deum Redemptorem meum, & totum cordis mei gaudium, quandoque offenderim, aut quauis iniuria & contemptu affecerim. Atque vtinam ea de causa voces lamentabiles per omnes cælos dare possẽ, aded vt cor meum in mille creparet partes: esset id reuera mihi optatissimum. Quanto autem purius veniam das peccatis meis, tanto mihi acrius dolet, vsq; aded ingratum me fuisse immensæ benignitati tuæ. Tibi verò quid condignæ laudis & gratiarum actionis præstare queam aterna Sapientia, vnica dulcedo & consolatio mea, pro immenso illo beneficio, quod tuis vulneribus ac doloribus ruinam illam instaurare voluisti, cui mederi non potuissent omnes creaturæ.

Doce

Doce me, obsecro, vnica dulcedo mea, qua ratione signa amoris tui in omni corpore meo circumferre, ac perpeti memoria complecti debeam, quò totus hic Mundus & vniuersus cæli exercitus perspectum habeat, gratum me esse in æstimabili beneficio tuo, quo miserū ac perditum sola benignitate tua affecisti.

SAP. Te ipsum & omnia tua liberè mihi dedas, nec repetas vnquam: nihil attingas eorum, quæ necessaria non sunt: sicq; habebis manus cruci reuera affixas Bona opera hilariter arripias, atque in ijs fortiter perseueres: ita fixus erit pes tuus sinister. Animum inconstantem & vagum, ac vagabundas cogitationes in me figas & constabilias: habiturus hoc ipso dextrum quoque pedem crucifixum. Vires tum corporis, tum animi vide ne ex tempore flaccescant & dormitent, sed instar brachiorum meorum in cultu ac famulatu meo semper sint intentæ. Fragile ac debile corpus tuum in laudem curium meorum in spiritalibus exercitijs crebrò fatiges, nec illi permittas facultatem suis indulgendi affectibus. Multijuges, raræ, nec passim cognitæ afflictiones te mihi adiungent, adducentque in ergastulum crucis meæ, efficien- que te ad mei similitudinem cruentum & amabilem. Naturæ tuæ mortificatio atque arefactio, pristinum mihi reddet virorem atque vigorem. Incommoda corporis tui vtrò suscepta, defesso dorso meo stratum parabunt gratissimum. Virilis tua aduersum peccata conflictatio, meum leuabit animum. Cordis tui pietas & deuotio, dolores meos omnes mitigabit. Denique cordis tui teruor & flagran-

B 3

tia,

Vti manne
tuas myrtice
crucifigas.

Vti pedes.

Afflictiones
quæ quam
vtilis.

D. HENRICI SVSONIS

ria, cor meum longè amantissimum inflammabit.

Matt. 11.

MIN. Perfice Aeterna Sapientia bonam voluntatem meam pro gratissimo beneplacito tuo. Nāque reuera *suaue est iugum tuum, & onus tuum leue.* Nōrunt id experti omnes, & quos ante nimis depresserat durissimum iniquitatis iugum.

Quam sit fallax Mundi amor: & quam sit amabilis Deus.

CAPVT VI.

Anima & hinnuli fatigati collatio.

Psal. 41.

Conuersatio Christi quid sit.

MIN. Quantumuis breui morula **DEVS** dulcissime extra te me recipiam, non aliter mihi accidit, quàm hinnulo, amissa parente sua, acri venatione fatigato, nec vnquam pennigerum intermittenti cursus sui volatum, donec ad suum reuertatur domicilium. Siquidem ad te Domine confugio, tibi fonti viuo suspiro & inbio & quidem studio fragrantissimo, haud secus quàm ceruus desiderat fontes aquarum. Breuis horula sine te Domine annus est: vno die tua caruisse familiaritate, animę amanti mille anni videntur. Age igitur frons rara & peregrina, vernans virgultum, rubentium frutex amœne rosarum, extēde brachia, explica florigeros diuinę humanęque naturę tuę ramos. Facies tua Domine gratissima est. Os tuum vitalibus scatet verbis. **Tota conuersatio tua purissimum speculum est honestissimę disciplinę, modestię, ac mansuetudinis. O dulcissima sanctorum omnium cōtemplatio. O terq; quaterq; beatum illum, quę tua dignaris suauissima amicitia.**

SAP.

SAP: Multi ed quidem vocati sunt, sed paucie. Matt. 22.

MIN. Tunc igitur dulcissime Domine eos respicisti, an illi te abiecerunt? SAP. Aperi internos oculos, & intende eos in presentem visionem. MIN. Video quiddam Domine, quod me vehementer exteret: itaque ex imo pectore ductus suspirijs, dicere non dubito: Hei mihi quod vnquam natus sum. Verumne est, quod sentio, an in somnijs deludor? Iam ante quidem Domine mirifico te decore ornatum conplexi: at nunc non nisi peregrinum intueor, exulem & reiectaneum, baculo suo miserandum in modum innitentem, consistentemque ad peruerstum & ruinosum oppidum, cuius fossæ iam conciderunt, muri scissi sunt, solamque extant hincinde veteris structuræ alta fastigia, & est in ea ingenio hominum frequentia, in quibus plerique sub humana effugie nihil à feris differunt. Ad hoc, inquam, oppidum cerno exulem peregrinum sursum deorsumque inambulantem, expectantemque si quis ei velis manum porrigere: at repelli eum à compluribus magna cum indignitate, & præ occupationibus quibus implicantur, vix ab illis adspici: ac nihilo minus paucos quosdam illi manus offerre, sed ediuerso feras illas id moleste ferre ac perpedire: tum verò peregrinum illum coram illis miserabiles dare gemitus, atque ita dicere: Moueat vos & cælum & terra, mihi que condolete, quòd cum ciuitatis huius causa tam duros exantlauerim labores, tam malignè hic accipior: contra verò, qui eius gratia nec pedè vnquam mouerint, tam comiter & benignè hic tractantur. Istiusmodi Domine visio mihi

Exultis & vrbis
bis ruinosas
visio quæ.

Iesu Christi
de religiosorum
ingratitude
querela.

iam proposita fuit. Sed quid sibi vult Domine?
Est ne verum quod conspexi, an fallor potius?

SAP. Nihil habet isthęc visio mendacij. Audi fili mi rem lamentabilem, & tangat miseratione piū animum tuum. Ego, ego sum abiectus ille & profligatus peregrinus, quersus intuitus es. Ego quondam apud eius vrbis habitatores in multo honore fui: at nunc relegata sum in exilium, & miserè repulsa.

Quid sibi visio
supradicta
& velit.

MIN. Quodnam est hoc oppidum Domine, aut quānam illius incolā?

SAP. Vrbs ista ruinosa & penè collapsa, strenuam illam ac feriam designat vitam Monasticam vel religiosam: in qua quidē olim magna cum reuerentia & honestate mihi seruebatur, agebaturq; vita sanctissima & securissima: at eadem nunc plerisque in locis plus satis labascit: fossæ eius ruinam minantur & concidunt, muriq; scinduntur: id est, deuota obedientia, voluntaria paupertas, & abstracta puritas & castitas cum sancta simplicitate coniuncta, pessum obire incipit. præterquam quod præcellæ structuræ quædam adhuc cacumina visuntur sub specie quadam externarum obseruationum, siue rituum ac consuetudinum? Porro frequens ille grex humanam præ se ferentium speciem, cum nihil habeant diuersum à belluis, homines significat sub habitu religioso cor animumq; huic Mundo deditum gerentes, & præ externis temporalium negotiorum occupationibus me ab animo suo repellentes. Quod autem quosdam vidisti manus quidem suas mihi porrigētes, sed ab alijs mihi retrahi, id sibi vult, quorundam bonam voluntatem & reli-

& religiosa inuita aliorum sermonibus & improbis exemplis deprauari ac eueri. Baculus verò, cui innitebar, coram illis assistens, Crux est acerbissimæ passionis meæ, qua ego illos nunquam adhortari desino, vt eius memores sint, atque sui cordis amorem in me vnum conferant. Denique clamor ille & gemitus miserabilis quem audisti, nihil est aliud, nisi quod mors mea iam vocem edere incipit, semperq; clamitabit aduersus eos, apud quos nec immensa charitas, nec acerbissima mors mea id posunt obtinere & efficere, quò minus me reijciant eliminentq;.

MIN. Certè Domine cor animumq; meum diri doloris mucrone conficit, quod cum vltra omnem modum sis amabilis, tamen in multorum cordibus post innumera beneficia tua ad eò nullius pensi haberi. Sed obsecro Domine, qualem te illis exhibiturus es, qui in hac forma miserabili, sub qua plerique te abijciunt, manus suas fideliter & amanter tibi porrigunt?

SAP. Quotquot iam mei causa labentium rerum amanti valefaciunt, meq; solum vita & amore recipiunt, sicq; perpetim perseuerant, eos ego ipse Diuina mea charitate & suauitate consolabor, atque extremum trahentibus spiritum manus præbebo meas, & in solium sempiternæ dignitatis & excellentiæ meæ coram toto cælorum exercitu eos sublimabo.

MIN. Non paruus eorum numerus est Domine, qui & te amare velint, nec tamen amanti caduco nuncium remittere. Putant se tibi cha-

Baculus quis,
cuius memo-
riam nobis
refricare de-
beret.

Qualis eorū
qui propter
Deum hic se-
se deijciunt,
futura met-
ces.

ros admodum fore, & nihil minus vano actō
porario amor operam nauare volunt.

Duobus do-
minis diuer-
sis obsequi
difficile.

SAP. Remissi non minus impossibilē mo-
liuntur, quàm qui velint amplissimam cæli
molem complicare, & in conchulam include-
re. Verbis quidem pulchris se tumentur, sed su-
per ventum ædificant, atque super iridem stru-
cturam collocant suam. Quæso te, qua tandem
ratione possit illi quod æternum est, cum illo
quod temporarium est, conuenire, quando nec
temporaria duo contraria sese in eodem pati-
untur? Fallit meritò seipsum, qui regem regū
omnium vult in communi locare pandotheo,
aut in priuatum vilis mancipij domicilium
protrudere. Crede mihi, planè abstractus viuat
oportet à creaturis omnibus, qui hospitem
hunc dignissimum ritè velit excipere.

MIN. Quàm igitur mirè eorum fascinata
sunt pectora Deus meus, quod isthæc nolunt
perpendere?

SAP. Cimmerijs sunt immergi tenebris.
Multo labore & sudore mundi huius gaudia
aucupantur, nec tamen illis pro voto perfectè
vnuquam potiuntur. Ante decem affliguntur
aduersis casibus, quàm vel semel illis aura se-
renior affulgeat: quâtoque suis affectibus pro-
pensius obsequuntur, eo semper tristiores, ac
acerbiorem ferunt repulsam. Corda DEO va-
cua & à DEO auersa, non possunt nō perpetuis
angi timoribus ac terroribus. Atque ea ipsa
momentanea quibus perfruuntur gaudia, ma-
ximis sunt permixta molestijs, amittuntq; ea
summo cum dolore & acerbitate. Mundus iste
torus est invidus, fallaciosus, inconstans, ac va-
rius.

Cor Deo va-
cuum, cuius-
modi.

Mundi incō-
stantia quan-
ta.

rius. Simul enim ut spes lucri concidit & euanescit, amicitia quoque finem habet. Atque ut paucis expediam, id pro certo habeas, nunquam quenquam neque vera dilectione, neque perfecto gaudio, neque stabili cordis pace in creaturis mortalibus esse potitum.

MIN. Profecto Domine dulcissime, res est lamentatione digna, tot praeclaras animas, tot corda amori apertissima, tot denique tam formosas, iucundas, Deique imagine insignitas formas, quae ex spiritali tecum inuito coniugio reginae & imperatrices possent effici, caeloque ac terrae dominari, tam stolidè & imprudenter se à te abalienare, atque in tantam vilitatem abijcere. Heu heu Deus piissime, adeo id genus homines sua sponte perire. Ut enim habet veritas verborum tuorum, satius illis foret mortis horrendae vi animam euelli ex corpore, quam te, qui vita es aeterna, ab illorum animabus, ubi nullus tibi locus datur, seiungi oportere. O stupidi vesanicque Moriones, quanto perè magis ac magis grauissima vestra auferuntur dāna? quantum increfcit ingens iactura salutis vestrae? Cur ita patimini gratissimum, praeclarissimū iucundissimū præterlabi tempus, aut vix aut nunquam reparabile, ac nihilo feciùs interim tam vos letos & hilares exhibetis, perinde quasi nihil vestra interfit? O sapientia benignissima, utinam nõssent sese, utinam comperta hæc haberent.

Insapientia
humanae de-
ploratio.

SAP. Audi rem & mirabilem & miserabilem. Planè hæc ipsi non nesciunt: immò & horis omnibus comperiunt, nec tamen suis volunt abstinere voluptatibus. Nõrunt hæc, inquam, nec scire tamen volunt. Interim errores suos & vitia

Miseranda
mortalium
dementia.

vitia quasi manifesta nituntur luce tueri, qua
tamen à simplici & nuda veritate discordant,
quemadmodum plerique ex illis serò experi-
riuntur.

Quid crucem
Iesu fugien-
tibus meritò
obtingat.

MI N. Vndè in eis tanta inest amentia? aut
quid hoc sibi vult Deus sanctissime?

SAP. Putant quidem, conanturq; meæ ser-
vitudinis molestias & cruces effugere, & ecce in a-
lias medias præcipites ruunt, cum enim me, qui
sum bonum sempiternum, & suaue iugum meum
ferre nolint, permissu severæ iustitiæ meæ mul-
tis, ijsque grauib; premuntur oneribus, & dum
pruinam timent, cadunt in nivem.

MI N. Quæso sanctissima Sapiencia memi-
neris, absque tua ope & virtute neminem quic-
quam posse. Equidem nullum eis video com-
modius remedium superesse, quam ut tristes
oculos suos ad te levent, tuisq; paternis pedib;
aduoluti, acerbis cordis sui lachrymis petant
à te illuminari, & duris, quibus sunt irretiti,
vinculis absolui ac expediti.

SAP. Nunquam non ego opitulari parata
sum, si modo ipsi parati essent. Ego illis non
desum: at illos mihi deesse perspicuum est.

MI N. Dolet valde, Domine, dilectum à di-
lecto separari.

Nos Deo, nō
Deum nobis,
deesse.

SAP. Est id quidem verum, sed si ego in me
diligentis pectore amantium omnium amo-
rem fidelissimè ac abundè sarcire & superare
nollem. MI N. At difficile est diu assueta relin-
quere. SAP. Sed longè difficilioris erit futura
tormenta perpeti. MI N. Forsitan ita affecti
atque in seipis constituti sunt, ut nihil hoc
eis officiat.

Nota.

SAP.

SA P. Ego verò præ omnibus optimè constituta fui, nec tamè quisquam minus amori vano deditus fuit. Et quí tandem id possit esse ordinatum aut rectè constitutum, quod ex ipsa sua natura cor perturbat, animum perplexum efficit, cor à deuotione & internæ vitæ studio abstrahit, eiusque pacem aufert, ostia siue fenestras, post quas vita spiritualis & Diuina latet, id est, quinque sensus perfringit ac patefacit, tollit pudorem & verecundiam, adducit cæcitatem ac stupiditatem, itemq; gratia hominem exuit, & efficit DEO alienum, denique hominem interiorem, tepidum: & exteriorem, desidem reddit?

MIN. Persuasum habent Domine, non se vsque ad eò impediri aut lædi, propterea quod amorem suum putent esse spirituales.

SA P. Oculo benè sano, plerunq; non minùs officit farina triticea, quàm liuidi vel pallidi cineres. Cuius oro, vnquã præsentia minùs fuit perniciosa, atque mea apud discipulos charissimos) Nulla illie volitabant verba ociosa, nò erat aliqua in moribus petulantia. Non incipiebatur sublimiter in spiritu, & postmodum in profunda inseparabilis confabulationis voragine desinebatur. Nil illie nisi seriam synceritatem, veram strenuitatem ac grauitatem, & integram veritatem omnis fallaciæ expertem, cernere erat. At nihilo secius fraudari illos necesse fuit præsentia mea corporali, quò spiritus capaces fierent. Quid igitur impediementi fieret hominum præsentia, ex quibus per plures citius foràs pertrahunt & illiciunt, quam vel vnus introducat? faciliusque alios noxijs simulacris

Verissima le
pidoque col
latio.

*Pruina & ea-
duci amoris
assimilatio.*

*Amor rerum
caducarū cō
religioni per-
niciosior quō
familiarior.*

*Disticta oci-
osē dictorū
factorumque
exigenda ali-
quando ra-
tio.*

lacris vel imaginibus crebrò deprauant, quàm
vel semel salubri institutione imbuant? Et vt
summatim dicam, quemadmodū gelida prui-
na verno tempore amenos corrumpit flores:
ita amor caducus omnem diuinum extinguit
feruorem ac strenuitatem, religionisque disci-
plinam. Quod si hac in parte aliquod apud te
dubium haret, adspice circumquaque iacentes
vineas, olim in primis suis initijs mira amce-
nitate floridas, vt iam prorsus contabuerint
ac defloruerint, aded vt strenui feruoris ac fer-
uida strenuitatis magnæq; deuotionis vix pa-
rum superfit. Sed id omninò perniciosissimum
est, ac vix reparabile damnum, quod iam in
consuetudinem abiit, & religiosæ honestatis
loco habetur hoc ipsum, quod tam occultè om-
nem religionis deuastat profligatq; felicita-
tem. Tanto nimirum perniciosius est, quanto
minùs perneciale videtur. O quot præclari
horti aromatū, eximijs mirificè decorati cha-
rismatis, in quibus Deum haud secus, quàm in
cælesti paradiso delectabat commorari, iam
prodolor ex amore labentium rerum non ni-
si lolium & steriles producant auenas: quique
prius rosas ac lilijs abundabant, iam non nisi
spinas, vtricas, & tribulos proferunt: Atq; quos
olim habitare solebant spiritus angelici, nunc
sues spurcissimæ commaculent. Væ, væ, væ ho-
ræ illi, qua verba omnia infrugifera & ociosa,
tempus omne deperditum, & quicquid vnquā
boni neglectum est, ad rationem reuocabitur:
qua quicquid inutiliter dictum, cogitatum,
scriptum est tam occultè quàm manifestè, co-
ram Deo & toto mundo recitabitur, eiusq; mēs
& in-

& intentio sine vlllo prætectu perspicuè intelligitur.

MIN. Sermones tui Domine acres & efficaces sunt valde, & reuera pectus ferreum sic oportet, quod his non permouetur. Atqui Domine DEVS, pleriq; tam tenera sunt natura, vt amore facilius quam timore trahantur. Quando igitur à te Domine natura condita est, nec eam destruere vis, sed potius perficere, mitte ià obsecro Domine iniucundos hos sermones, & explica seruo tuo, vt sis mater pulchræ dilectionis, & quam suavis sit amor tuus.

Nonnullos amere potius, quam timore trahi.

Quàm sit amabilis DEVS.

CAPVT VII.

MIN. Enimuerò Domine in memoriam nunc redeo dicti illius amantissimi, quo tu illicis nos, loquens de teipso in Ecclesiastico: *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & à generationibus meis implemini. Ego mater pulchra dilectionis. Spiritus meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & fauum. Vinum & musica latificant cor, & super vitrag, dilectio sapientia.*

Ecl. 24.

Ibid. 40.

Profectò Domine aded te amabile & desiderabilem exhibes, vt meritò possint omnium corda tibi affici, te concupiscere, & amoris tui lamentabili desiderio cruciari. Verba tua amorè spirantia, tã suauiter ex melliflvo tuo promanant ore, vt multorù animos etiã in ipso gratis flore tã efficaciter vulnerent, vt amor omnis tēporanius in eis penitus marcescat. Hinc itaq; magno cordis desiderio & anhelo animi affectu suspiro & inhiò: de hac tua amabilitate audire

603-

concupisco. Agè Domine, vnica & singulari
 consolatio mea, loquere verbum vnum ad cor
 ancillæ tuæ miseræ animæ meæ. Nam sub
 vmbra tua suauiter obdormiui, & cor meum
 vigilar.

Psal. 44.

Summi boni
 depistio.

SAP. *Audi fili & vide, inclina aurem tuam, &*
 fortiter intrò te recipiens, tui ipsius & rerum om-
 nium obliuiscere. En ego in me ipsa sum bo-
 num illud incompræhensibile, quod semper
 fuit & est: quod nec prolatum est vnquam, nec
 proferetur. Quamuis enim cordibus intus me
 sensibilem præbeam, at lingua nulla proprie
 me verbis enunciare aut explicare potest. Ve-
 rum enim uerò quando me ipsam, quæ sum bo-
 num supernaturale ac incommutabile, cui li-
 bet creature pro illius facultate & vt mei capax
 est, communico & impertior, eccè Solis iubar
 panno interim obuoluës, sensus spiritales sub
 verbis corporeis de me ipsa meiq; amore dul-
 cissimo tibi præbeo, idq; hunc in modum: En
 cordis tui oculis me blâditer exhibeo. Tu iam
 vide spiritali quodam habitu me induas & ex-
 ornes, & quantum optari potest, pulchrè ac de-
 ceter me componas, atque omnia in me orna-
 menta conferas, & quæcunq; amore singulari:
 atque omnimoda animi delectatione cor tuû
 afficere & permouere possint, mihi tribuas. Nâ
 reuera quicquid & à te & cæteris mortalibus
 omnibus formositatis, decoris, ornamenti, gra-
 tiæ excogitari queat, id in me longè est excel-
 lentius, iucundius, copiosius, quam possit quis-
 quam dicendo consequi. Atque huius generis
 verba sunt & sermones, quibus me hominibus
 vtcunque cognoscendam exhibere queâ. Audi

Aeternæ sa-
 pientia enco-
 mion.

igitur

igitur Iatius: Ego præcelso edita sum genere, & clarissimis orta natalibus. Ego amantissimum sum Paterni cordis verbum, & secundum suauissimam abyssum naturalis generationis meæ ex purissima ac nudâ Patris substantiâ, mirificè placeo blâdissimis oculis eius in mellitissima ac flagrantissima Sancti Spiritûs charitate. Ego thronus felicitatis, ego animarum corona sum, oculi mei lucidissimi, os delicatissimum, genæ rubicundæ & candidæ, totaque habitudo & species mea tanti decoris & gratiæ, tamq̃ absolutæ elegantie est, vt etiam i quis eo nomine ad extremum vsque iudicij diem in fornace ardenti iacere deberet, quô vel vnico mei posset conspectu perfrui, nec sic adhuc pro dignitate meritis id esset. Ego lana cãdidissima tam præclare ornata sum, vestibus picturatis varijs intertextis floribus (pura rubentibus rosis, albicantibus lilijis, purpureis violis, alijsq̃ quibuslibet) tam delicate circumdata sum, vt quantumuis amœni ac vernatis Maij flores omnes, prætorum omnium, quamuis apricorum virentes frutices & virgulta, denique camporum quorumlibet pulcherrimi flosculi, si cum mea venustate conferantur, non aliud sint, quam horridi tribuli. Ego in Diuinitate ludum ludo iucundissimum, vnde in beatos angelicos spiritus tanta redundat copia gaudiorum, vt mille anni vix breuissima eis horula videantur. Totus cæli exercitus præ insolita admiratione in me suos intendunt obtutus, meq̃ obseruant. Oculi eorum in meos perpetim defixi sunt: cordibus suis in me recumbunt, anima & mente Beati certissimè iugiter ad me reflectuntur. me qui.

C   beatum

beatum illum, cui hunc amoris ludum, ista
 iucunda tripudia in caelestibus gaudijs ad latu
 meum, delicatas tenenti manus meas felicissi
 ma securitate in omnem aeternitatem sine in
 termissione celebrare dabitur. Non nisi vni
 ex ore meo suavissimo blanditer proficiscen
 verbum, angelorum omnium melodias, citha
 rarum omnium dulcem harmoniam & omni
 generis musica instrumenta superat. Tam sur
 amabilis & desiderabilis, tam ad complexan
 dum amabilis, tam ad exosculandum suau
 & delicata anima pura & amanti, vt praem
 desiderio merito deberent rumpi corda omni
 um. Gracilis sum & honesta, ac anima mundi
 nunquam non praesens. Et quamuis occulte
 tamen semper apud illam dego & versor in
 mensa, in lecto, in itinere. Quocumque me ver
 tam, nihil in me est quod displiceat, nihil no
 eorum quae placeant pro cordis voto, pro ani
 ma desiderio. Tam immensum ac purum ego
 bonum sum, vt si quis in hac vita non nisi gut
 tulam vnam ex me percipiat, omnis Mundus
 huius voluptas & gaudium ei vertatur in ama
 ritudinem, facultates omnes & honores fasti
 diat & contemnat. Qui me diligunt, suauis amo
 re meo circumplexi, in vnicum illud vnum dis
 fluunt, ac absorbentur, idque sine amore cum for
 mis ac simulacris coniuncto, & absque verborum
 strepitu: donanturque libertate quadam, & intro
 ducuntur ac demerguntur & dimanant in im
 mensum illud bonum, vnde profluxerunt. A
 mor meus corda incipientium ab graui pecca
 torum sarcina nouit exonerare, eisque cordis
 libertatem, fidentiam, puritatem, & conscien
 tiam

Sapientia
 quae quale sit
 donum.

riam mundam ac serenam, quam peccatum nullum mordeat, præstare. Quæso, dic mihi, ecquid est in toto orbe, quod vel his solis possit æquiparari? Non possit sane totus hic Mundus eiusmodi cordi ex æquo respondere. Quisquis enim cor suum mihi vni adiungit & applicat, is vitam viuit iucundam, & securus moritur: simulque & in præsentis & futuro sæculo cælorum regno perfruitur. Multis quidem iam apud te verbis vsa sum, & tamen hæc omnia à gratissima & ineffabili pulchritudine mea exprimenda tam longè absunt, quàm digitus tuus à contactu cæli octauæ. Eam namque *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit*. Atqui nihilo minùs hæc velut adumbrata & quasi delineata tibi sint, vt hinc possis dulcissimum amorem meum à fallaci caducoquæ labentium rerum amore interno- scere.

MIN. O flos campi amænissime, ô cordis dilecte vnice intra vlnas te complectentes purgac amantis animæ, quam hæc certa & explorata sunt omnibus, qui te vnquam re vera perceperint: quamque ediuersè rara & peregrina sunt eorum auribus, qui te non perferunt, quorum cor & animus etiam dum carnalia sunt. O bonum incompræhensibile & medullitè amplexendum, quam plausibilis & felix est hæc horula, quam suavis præsentis temporis morula. Sed hic iam occultum quoddam tibi detegendum est vulnus, quod cordi meo affixit dulcissima charitas tua. Nimirum Domine amor impatiens est socij, quemadmodum ignis aquæ: & vt ipse nôsti, flagrans & ardens

chari-

Quis & iucunde viuat, & securè moriatur.

1. Cor. 2.

Math. 6.

charitas nō se sustinet in duos diuerfos distrahi & conferri. Quod cū ita sit, medullitus ficit & ardet cor meum, Deus vnice cordis & animæ meæ, vt me singulari quodam velis amore cōplecti, atque vt oculis Diuinæ Maieſtatis tuæ ipse haud vulgariter placeam. Sunt autem Domine permulti, qui te feruenter & ex animo diligant, quiq; erga te optimè sese gerere nō rint. Quid igitur tecum fit? aut quo in locis meæ sunt dulcissime & amantissime Domine?

SAP. Ego eiusmodi amatrix sum, quæ ne solitudine vel vnitate contrahitur, nec multitudine in multa distrahitur. Cerrè habeas, me nunquam non aded circa te occupari, ac clarè operam, vt tuo vnus amori vacem, præstemq; ac exequar quicquid ad te pertinet, quasi aliorum omnium prorsus incuriosa sim.

Cant. 5.

MIN. *Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est.* Papæ, papæ, quonam abductus sum? qui planè à me ipso aberravi: Anima mea præ suauissimis dilecti sui sermonibus penitus liquefacta est. *Auerte à me lucidissimos oculos tuos, qui ipsi me auolare fecerunt.* Quod vnquam tam saxeum pectus, quæ tam gelida aut tepida anima fuit, quam melliflui ac vitales & amantissimi sermones tui, supernaturalem quendam spirantes feruorem, non emollièrunt, ac suauissimo tuo amore non inflammârunt? Mirum profectò est Domine, & omni admiratione mirabilius, si quis te hunc in modum oculis cordis contempletur, non totum illius cor icolliquescere. O verè felicem illum amatorem, cuius anima sponsa tua & dici & esse meretur. *Quantam*

Cant. 6.

Quantam

tam ille ex te caelestem ac mellifluam haurit consolationem? quanta amoris tui capit secreta blandimenta? Eia virgo secretissima & pudicissima Agnes, aeternae Sapientiae fertens amatrix, merito quidem gloriari poteris de dilecto sponso tuo, cum diceres: Sanguis eius ornavit genas meas. O si dignus essem amantissime Domine, ut anima mea tui amatrix diceretur. Reuera etiam si fieri id posset, ut quicquid gaudij, voluptatis, amoris totus hic potest exhibere Mundus, in vno aliquo extaret homine, libenter & alacriter illi ea causa valefacerem. Benedictus sit ille à Domina, quod vnquam prodijt in hunc Mundum, qui tui amator & appellatur & est. Sanè si vel mille cuique essent corpora, iure ea impendere deberet, quò te posset adipisci. O vos amici Dei omnes, & totus caeli exercitus, tu quoque dulcissima Christi martyr Agnes, vna mecum pro me Domino preces fundite. Neque enim antehac vnquam bene respectum habui, quid eius esset amor. Age iam cor meum, pelle torporem omnem, & fac periculum, utrumne vel ante supremum diem tuum ed possis pertingere, ut illius amorem experiaris. Eheu quam hucusque pigre ac tepide vitam transegisti tuam. O delicata ac praecunctis electa Sapientia, merito quidem praecipuum obtines amoris locum, & es summè amabilis longè ultra omnes Mundi huius siue amicos siue amicas. Magno nimis intervallo distat amor tuus ab amore creaturarum. Vanissimū ac fallacissimum est, quicquid in hoc Mundo blandum & amabile, atque alicuius precij videtur, si tantum penitus introspicatur. Quo-

C 3   cunquo

Agnetis vig-
ginis laus.

Amores qui
quanto distat
intervallo.

Nihil in re-
bus creatis,
est omnibus
numeris abo-
lutum.

Sola Dei Sa-
pientia per-
fectissima.

Quid ante o-
mnia vnice
amandum

cunque ergo Domine vnquam verti oculos
meos, semper quippiam offendi, siue hoc, siue
illud, quod displiceret. Nam etsi forma erat e-
gregia corporis, at gratia deerat. Quod si &
formosa esset & amabilis, morum venustas ab-
erat. Porro si & hac fuisset prædita, semper ta-
men aliquid vel foris vel intus depræhendi,
cuius causa cor meum nollet se totum ad id ap-
plicare vel coniungere. Vbi autem propius &
familiarius perspexi, animaduerti habere id
in seipso, vnde sui nauseam & tædium adfer-
ret. In te verò pulchritudo est infinite amabi-
lis, gratia mirè formosa, sermo cum bonis
moribus, nobilitas cum virtute, diuitiæ cum
potentia, interna libertas cum externa clari-
tudine coniuncta: & præter hæc, quod in toto
Mundo nusquam comperi, plena virtus ac fa-
cultas perfecte explendi omne votum, omne
desiderium, & quantumuis sitibundam cordis
probè diligentis voluntatem. Quo perfectius
agnosceris, eo feruentius amaris. Quanto tibi
quispiam est familiarior, tanto te sentit ama-
biliorem. Pape quàm es bonum prorsus immen-
sum, inexhaustum, purissimum. Quæso aduer-
tite mortales omnes, quàm miserè illis impo-
situm sit, qui suum amorem in quiduis aliud
conferunt. Procul à me recedite amatores stul-
tissimi ac vanissimi: non mihi appropinque-
tis vnquam. Hanc vnica[m] elegi amicam cordi
meo, quæ sola cor, animam, appetitiones, affe-
ctum, & vires meas omnes complet ac exatiat
amore intimo, nec vnquam interituro. Vtinam
Domine IESV cordi meo te inscribere, vtinam
in ipsas cordis & animæ medullas aureis lite-
ris

ris eliquare te possem, ne vlla te deleret aut aboleret vetustas. Heu me miserum, heu me infelicem, quod cor meum non perpetuo tibi dedi, te vno occupavi. Quid mihi ex alijs omnibus amatoribus meis reliqui est, nisi temporis iactura, verba in veterum iactata, manus vacua, per exigua bona opera, atque conscientia vitij onusta? Obsecro blandissime Domine, occide me charitate tua. Neq; enim à sanctissimis pedibus tuis vnquam posthac recedam.

SAP. Equidem facile inuenior ab his, qui querunt me, & præoccupo qui me concupiscunt, atq; hilariter & comiter accipio eos, qui amoris mei tenentur desiderio, sed quidquid in hac vita temporaria possis sentire dulcissimi amoris mei, id totum non plus est, si ad æternitatis amorem conferatur, quam guttula vna ad vniuersum oceanum.

Explicatio trium quarundam difficultatum, qua Deum amanti possunt præcipue esse scrupulo ac impedimento Prima est, cum sit tam amabilis Deus, qui fieri possit, ut tam se terribilem exhibeat.

CAPVT VIII.

MIN. Tria quædam, optime Domine, summa me admiratione afficiunt. Ex his primū est, quod licet sis in teipso lōgè amabilissimus, idem ipse es in peccata vindex & iudex seuerissimus. Certè Domine, vbi recta mecū via reputo ac perpendo tamen edam iustitiam tuam, lamentabili cordis voce in

C 4 hzc

hæc verba prorumpo: Væ, væ omnibus illis, qui quandoque peccatis assensu sunt. Si enim exploratam haberent exactissimam iustitiam, quàm tacitus exeres sine vlla contradictione in quoduis erratum, etiam ab illis admissum, qui tibi sunt charissimi, potius dentes sibi excuterent & pilos euellerent, quàm te quouis modo offenderent. Eheu iracunda facies tua nimis est terribilis: dedignabunda auersio tua dolet intolerabiliter: verba quæ iratus loqueris, velut ignis cor animamque penetrant ac transfigunt. O Deus sancte & adorande, tuere me ab irato vultu tuo, neque differas erga me ultionem tuam in futurum seculum. Enimvero si vel tenuiter suspicer ob culpas meas auersisse te à me faciem tuam, id mihi tam est impatibile, vt nihil sit toto orbem terrarum, quod æquè me malè habeat. Et qua tandem ratione pater fidissime ferre possem excandescentem faciem tuam? Reuera quoties indignabundum ac asperum vultum tuum diligenter cogno, anima mea vsque ad eum contrahitur, atque vires omnes tanto concutitur tremore, vt nulla alia similitudine melius id declarare queam, quàm si cælum atris crassescat nubibus, atque ignis intra nubes sauiens, terram commoueat, & ex nubibus erumpens fulgur, rectà feratur in hominem. Non est sanè piissime De v s, cui quisquã præfidat tantæ longanimitati tuæ: si quidem ea tandè in horrenda euadit tonitrua. Excandescens facies paterni furoris tui, homini te offendere tæq; perdere extimescenti infernus est, quouis Tartaro intolerabilior. *Vt his interim silentio præteream terribilem illum*

Ira diuinæ & tempestatis collatio.

lum vultum tuum, quem impij, velint nolint, extremo die summo cordis dolore conspicient. Væ, væ sempiternum illis, quos tanta manet calamitas. Hoc itaque Domine non possū non vehementer admirari, tam videlicet te esse horribilem, cum tamen ipse te a firmes summe amabilem.

SAP. Ego bonum sum incommutabile, semper eadem perseverans. Quod autem non eadē appareo, eorum causa accidit, qui me non eodem modo in vitijs & absque vitijs contuentur. Ex ipsa quidem natura amabilis sum: at nihilominus in vitia severe animaduerto, vt meritō timeri debeam. Equidem ab amicis meis castum & filialem timorem, & amicabilem amorem exigo, vt & timor eos semper à peccatis compescat, & amor mihi eos integra fide coniungat.

Deum & misericordem & iustum esse.

Altera est, cur Deus amicis suis suam dulcedinem crebrò subtrahat: atque vnde veram eius presentiam liceat animadvertere.

CAPVT IX.

MIN. Placet Domine quod dicis, & ita est vt ipsa velim. Sed hoc adhuc vehementer admiror, quod vbi anima tota deficit, præ tui ac amicabilem blanditatis dulcissimæ præsentia tuæ desiderio, planè obmutescis, & nec vnum saltem, quod audiri possit, verbum profers. Et cui id non doleat Domine, quod te vnicè & præ omnibus amanti animæ tam te exhibes alienum ac taciturnum?

C S. SAP.

SAP. Et tamen creaturæ omnes me loquuntur. MIN. Sed id animæ amanti nequaquam satis est.

SAP. Etiam quodcunq; verbum de me prolatum, amoris nuncius est, cordi illius destinatus: atque singulæ quæq; voces sacræ scripturæ de me cõscriptæ, mellifluæ amoris literæ sunt, non aliter accipiendæ, quàm si ipse ego illi eas scripisssem. Non tibi hæc meritò sufficere videntur?

MIN. At verò sanctissime Deus, amice omnium charissime, probè tibi cognitum est, non sufficere cordi amore flagranti, quicquid non est ipsemet vnicus dilectus, atque vnica consolatio sua. Tu quidem Domine tam amabilis, singularis, impenetrabilis ac inexhaustus amicus es, vt etiam, si omnes mihi loquantur Angelicorum spirituum linguæ, nihilo minus infedabilis amor in illud vnum, quod appetit & ardet, penetrare ac pertingere summopere nitatur. Certè anima tuæ accensa amore, præ regno cælorum te eligeret. Pace tua dixerim: Domine deceret te nimirùm paulo maiorem exhibere fidem tuæ amore miserè laborantibus, præ tuæ desiderio deficientibus ac arescentibus, tam crebrò tibi vnice dilecto & quidem amantissime ac profundissime suspirantibus: ad te miserandum in modum suspicientibus, medullitusque tibi dicentibus, *Reuertere, reuertere*: denique secum anxie conquirentibus & colloquentibus: Eheu putasne fortè illū offendisti? Putasne te deseret? Putasne vnquam tibi reddet melliticissimã præsentiam suam, vt cordis vniis eum stringat suauiter, tuoque imprimat

Animæ cum
Deo expositio.

¶ Cant. 6.

mas pectori, quò dolor tuus & molestia omnis euanescat? Ista tu quidem audis & nôsti Domine, & tamen files.

SAP. Vtique noui hæc, & non sine magna animi voluptate incueor. Verùm tu quoq; mihi percontanti respondeas velim, quando quidem tam vehemens licet occulta te tenet admiratio. quid est quod summo creato spiritui inter omnia præcipuè arridet ac dulcissimè sapit?

MIN. Papæ Domine, quæstio hæc meum excedit captum, tu potius eam explices oro.

SAP. En faciam quod precaris. Supremo angelico spiritui nihil antiquius, nihil suauius est, quàm in omnibus meæ satisfacere voluntati: idq; adeò, vt si nosset ad meam cedere laudem, si vtricas & alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur.

MIN. Profectò Domine nõ mediocriter hæc me responsione perstringis. Id enim te velle animadverto, vt erga dilectionem capeffendam aut sentiendam animo sim libero & resignato, actui duntaxat laudem aucuper, tam in afditate vel duricia, quàm suauitate.

SAP. Nulla est perfectior & excellentior resignatio, quam in sui derelictione esse resignatum. MIN. Atqui Domine nimis id acriter dolet. SAP. Vnde probatur virtus, nisi in rebus aduersis? Verumenimuerd pro certo habeas, venire me sæpius, atq; vt aditus in domum meam mihi patefcatur, petere, sed repulsam me perpeti: crebrò ceu peregrinum me accipi, indignè tractari, mox repelli foras. Porro ad animam mei amantem non tantū venio, sed etiã amica-

biliter

Quid Deo
maximè pla-
ceat.

Resignatio o-
ptima quæ.

OTV
45

biliter apud illam maneo & commoror: id ve-
rò tam fit occultè, vt lateat Mortales omnes,
præterquam qui prorsus abstracti viuunt & se-
parati ab hominibus, obseruantq; vias meas,
atq; in eam perpetuò incumbūt curam, vt gra-
tia meæ morem gerant, ac fati sint. Si quidem
secundum Diuinitatem meam purissimus ego
spiritus sum, atque in puris spiritibus spiritali-
ter suscipior.

MIN. Quantum equidem conijcio, Domine
Deus, amator es admodum secretus & occultus.
Quamobrem oratum te velim, quædam mihi
signa proferas, quibus te reuera præsentem
nōsse liceat.

Quo iudicio
diuina præ-
sentia cogno-
scatur.

SAP. Certam præsentiam meam nulla rea-
lia melius poteris cognoscere, quam vbi me
abscondo, & quod meum est, retraho ab anima.
Tum demùm satis experiris quid ego sim, &
quid tu. Ego proculdubio bonum sum sempi-
ternum, sine quo nemo quicquam boni habet.
Cùm igitur bonum illud immensum, quod e-
go sum, benignè ac amanter impertior, ac dif-
fundo, quandam induunt bonitatem ea omnia
quibus me communico: ex qua re potest haud
obscurè colligi præsentia mea, quemadmo-
dum ex radijs suis SOL, qui tamen in sua spha-
ra perspicui non potest. Si ergo vnquam me
persenseris, ingressus in te ipsum, disce rosas
ab spinis secernere, & flores ex graminibus se-
legere.

Status dere-
lictus quis.

MIN. Equidem Domine & perquiro & cō-
perio in me ipso magnam diuersitatē. Quando
derelictus sum, anima mea ita habet, vt agro-
tus quispiam, cuius est infectus gustus, cui nihil
libet

libet, sed desipiunt omnia. Corpus torpore cō-
stringitur, animus prægrauatur: intus aridita-
te, foris tristitia laboro. Ingratum & inuisum
est, quicquid occurrere oculis, vel hauriri au-
ribus potest, quā tumuis etiam bonum sit. Pro-
nus sum in vitia siue defectus: debilis ad resi-
stendum hostibus: frigidus & tepidus ad quæ-
uis bona. Quisquis ad me accedit, vacuam in-
uenit domum. Nanque Pater familias non est
præsens, qui optimè consulere nouit, totamq;
familiam magno erigere animo. At verò dum
lucifer in animæ medullis oritur, mox do-
lor omnis abscedit, caligo omnis dispellitur,
ac luculentus existit oriturq; splendor. Cor ri-
det, mens attollitur, anima hilarescit: iocunda
& festiua apud me sunt omnia: quicquid intra
me & circa me est, totum in tui laudem conuer-
titur. Quod prius durum, difficile, molestum,
impossibile videbatur, fit repente facile & sua-
ue. Ieiunijs, vigilijs, precibus incumbere, pati
ac abstinere vel vitare, denique omnis vitæ as-
peritas ad tui præsentiam prorsus nihil vide-
tur habere molestiæ. Multam & ingentem
concupio fiduciam ac magnanimitatem, quam
tamen derelictus non sequor nec experior. A-
nima claritudine, veritate, suauitate perfundi-
tur, ita vt labor omnis in obliuionem abeat.
Cor dulcibus delectatur & abundat meditati-
onibus, lingua sublimiter fari nouit, corpus
ad quæuis aggrediēda promptum & alacre est:
& quisquis ad me consulendum accedit, subli-
mia pro voto consilia reportat. Denique non
aliter mihi tum affectus videor, quàm qui lo-
cum & tempus omne excefferim, atque in sem-
piternæ

Diuina lux
quid animæ
conferat de-
solatæ.

OTV

45

piternæ beatitudinis vestibulo consistam. Sed quis mihi præstet Domine, ut sic diu esse liceat. Proh dolor, momento celerius rursus subducitur. atque ad d. tum ferè nudus ac destitutus relinquitur diu satis, quasi nunquam quicquam eiusmodi perceperim: donec post multa & profunda cordis suspiria denuò restitatur. Tūc igitur id es Domine an ego potius? aut quid tandem est?

Dilecti absentiam potius, quam presentiam, sentiri.

SAP. Tu profectò ex te ipso nihil habes præter vitia & defectus. Itaq; ego id sum, atque huiusmodi amoris ludus est.

MIN. Ecquid est amoris ludus? SAP. Quòd diu is, qui diligitur, adest amanti, nescit amantem quam charus sit dilectus: dum verò dilectus ab amante separatur, tū demùm intelligit amantem, quam dulcis fuerit presentia dilecti. MIN. Ludus hic permolestus est. Sed quaeso Domine, estne inuenire quosdam in hac vita, apud quos ista vicissitudo presentia tua deserit?

SAP. Tales quidem rarissimos comperies. Nunquam enim mea frustrari presentia, non huius temporaria, sed æternæ vitæ est.

MIN. Sed qui tamen aut cuiusmodi sunt, qui te perpetuò presente fruuntur? SAP. Purissimi, ac æternitati similissimi. MIN. Hi verò qui sunt? SAP. Illi nimirum, qui ab omni medio & vitio, quantum maximè fieri potuit, sese expedierunt.

Quinam perpetuò hic Dei presentia perfruuntur.

MIN. Pijsissime Domine, doce me obsecrò, uti hac in parte pro mea imperfectione gerere me debeam.

Eccl. ii.

SAP. *In die bonorum ne immemor sis malorum, & in die malorum ne immemor sis bonorum: ita fiet ut neq;*

vt nec ex præsentia gratiæ meæ erigaris in superbiã, nec ex derelictione aut desolatione graui animi in cerore contraharis. Quod si obtuam imperfectionem necdum potes illi quàm ex me capis, delectationi libenter renunciare, saltem patienter me expectes, & amanter exquisiras. *MIN. Spes qua differitur, pijsime Domine, affligit animam.*

Prou. 13.

SAP. Ferat necesse est modo tristitia, modo iucunda, quisquis in hac vita amori vult esse deditus. Non putes satis esse, si certa quadam diei horula mihi vaces: Immo verò perpetuò secum habitare debebit, qui *DEVM* intus sentire & experiri volet, eiusque occulta haurire susurrã, & arcanos ac mysticos sensus percipere. Sed quid tu ita inconsideratè oculis animoque vagaris, cum tamen semper tibi corã propolita sit & assistat æterna illa ac venustissima Sapientia, quæ nec ad momentum suos vnquã à te deflectit obtutus? Cur auditum in res peregrinas & extraneas dilabi ac distrahi pateris, cum intus tam multa tibi, eaque amoris plena mea inspiratione verba promantur? Cur ita miserè ac perniciosè obliuisceris tui, summi ac æterni boni veneranda cinctus præsentia? Deniq; quid vlla in re externa foris aucupatur & occupatur anima tua, quæ regnum Dei tam occultè intra se gerit? *MIN.* Quodnam est illud regnum cælorum Domine, quod animam intra se circumferre dicis?

Quò anime regnum Dei inter se gerat?

SAP. Nimirum iustitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto. *MIN.* Animaduerto Domine ex his dictis tuis, multas te habere occultas in anima vias, ipsi penitus incompertas, teque

etiam

eam trahere in trō in suæ mentis abditos recessus, atque amanter & blanditer deducere ac invitare ad amandam cognoscendamq; præcellentissimam diuinitatem tuam, quæ prius soli erat intenta dulcissimæ humanitati tuæ.

*Tertia difficultas est, cur Deus amicis suis tot
sinat aduersa accidere in hoc
mundo.*

CAPVT X.

Jerem. 12.

MIN. Adhuc quiddam meo hæret in pectore dulcissime Deus, quod vtinam tibi proferre liceat. Vtinam cum boni venia tua permissum sit mihi tecum in disputationem ingredi, quemadmodum de S. Ieremia legimus. Quæso amantissime Domine, non grauatè accipias, sed comiter & benignè auscultes. Aiunt quidam, tamen si mellifluus valde ac intimus sit amor tuus & amicitia, ac nihilominus te permittente, multo interim labore ac dolore hæc eis constare ob multimodas & quidem valde acerbis, quas eis pateris euenire, perpeffiones & cruces: vt est, quod toti Mundo sunt contemptui, pluresq; alij aduersi casus intus & foris occurrentes. Nam simulatq; in eis quis ingressus sit amicitiam, euestigio eum se preparare ac fidem & infracto animo offerre debere ad perferendas afflictiones. Per bonitatem tuam obsecro te Domine, ecquid in his suauitatis experiri queant? aut qua ratione peripeti potes, vt hæc amicis accidant tuis? an forte non curas ist hæc nôsse?

SAP.

SA P. Sicut dilexit me Pater, ita ego diligo ^{Ioan. 15.}
amicos meos. Haud aliter nunc ago cum ami-
cis meis, quam ab ipso Mundi exordio vsq; in
præsentem diem egerim.

MI N. Hoc est Domine quod quosdam malè
habet: eaque causa aiunt te paucos habere ami-
cos, quod ita duriter & aspèrè eos tractes in
hoc Mundo. Hinc etiam accidit, vt per plures <sup>An summus
aliquis Dei
amicus; de-
ciat.</sup>
posteaquam in tuam sunt admissi amicitiam,
atque per afflictionès probari & confirmari
deberent, à te deficient, & quod nō sine magno
animi dolore & acerbis lachrymis cōmemo-
rare possim, rursus ad ea deuoluantur, quibus
tua causa nuncium remiserant. Quid ad hæc
mi Domine respondes?

SA P. Querimonia hæc eorum est, qui mo-
dicæ sunt fidei & paruorum operum, itemq; vi-
tæ tepidæ & inexercitati spiritûs. At tu dilectè
mi agè iam ex profundo & cœnoso corpora-
lium voluptatum lacu animo assurge, inter-
nisque patefactis sensibus & spiritualibus ocu-
lis, adspice diligenter quidnam sis, vbi degas,
& quo peruenturus sis: atque ex his poteris vt-
cūque habere cognitum, me amicis meis sum-
mè prodesse & gratificari. Nimirum secundum
naturalem essentiã tuam, Diuinitatis es spe-
culum, sacrosanctæ Trinitatis imago, & æter-
nitatis exemplar. Atque vt ego secundum in-
effabilem Diuinitatem meam bonum sum in-
finitum: ita & tu desiderium habes inexhaustū
vnde quemadmodum guttula vna aquæ nihil
facit ad vastissimi Oceani augmentationem: i-
ta tuum desiderium explere non potest quic-
quid totus hic præstare potest orbis. Interim
D in hæc

in hac valle miseriarum versaris, ubi prospera
 ueris, risus lachrymis, læta tristibus permixta
 sunt: aded ut nemo unquam perfecta in
 pace potitus sit. Fallit enim & mentitur
 Mundus, sicuti ex me audies. Multa promittit
 sed parum præstat. Gaudium eius breue est,
 instabile ac mutabile. Hodie multa offert
 læta & iucunda: cras animum dolore & mor-
 rore conficit. Hic videlicet ludus est Mundi
 huius.

*De lamentabile ac sempiterno Inferorum
 cruciatu,*

CAPVT XI.

SAP. Vide nunc dilecte mi, totaque animi
 attentione contemplare inexplicabiles mis-
 serias, atque adspice ubinam sint omnia
 illi, qui antehac unquam cum gaudio & volu-
 ptate in hac vita momentanea corporis sui
 lectamentis & commodis captandis sese de-
 dère. Quid iam prodest illis multiplex gau-
 dium temporaneum, quod simul cum tempore
 momentaneo tam repente euauit, ac si nunquam
 fuisset? Quam breuis est illa prosperitas, quam
 dolor sequitur nullum unquam finem habi-
 turus? O homines amentissimi, ubi nunc
 quod gratulabundi dicebatis. Adeste filij
 unanimi, fac cessat mœror omnis, totos nos sum-
 mis dedamus gaudijs. Quid iam emolumentum
 ad vos redit ex omnibus unquam perceptis
 voluptatibus? Potestis haud immerito lamenta-
 bili plorare voce & dicere, Væ, væ, væ,
 quam nos esse editos in hunc Mundum. Eheu

Mundi gau-
 diorum va-
 nitas.

vt nobis imposuit tempus breuissimum. Eheu
quàm infidiosè nos anteuertit mortis inevita-
bilis necessitas. Eheu quisquàmne adhuc in
Mundo supereft, cui sic illudicitur, vt nos mi-
serrimi delusi sumus? Aut estne aliquis, qui ex
alieno damno velit cautiore & prudentior fieri?
Certè si quis mortalium omnium cruce vel
mille annis solus haberet perpeti, non esset
tamen alicuius momenti, si ad ea, quæ nos pati-
mur, mala conferatur. O verè beatum nimis
que felicem illum, qui nunquam vlla captanit
gaudia vel oblectamenta inuito Deo: quique
eius causa ne vnum quidem vnquam prospe-
rum habuit diem toto vitæ suæ spatio. Nos a-
mentes & stolidi, eiusmodi putabamus à DEO
relictos & obliuioni datos: atque ecce quàm
suauiter eos complexus est in æternitate sua?
quanto eos euexit honore & gloria coram o-
mni cælesti exercitu? Quid iam incommodi re-
dit ad eos ex omni illa perpeffione & contem-
ptu sui, quæ nunc illis in tantam sunt mutatâ
felicitem, in tanta versa sunt gaudia? At verò
quæ nos diligebamus, quàm prorsus redactâ
sunt in nihilum? O dolor, ô calamitas nun-
quam fidem habitura. O quid est dolor finem
nesciens? quid est miseria sempiterna? O fi-
nem, cuius nullus erit finis. O mortem omni
morte acerbiorem: perpetuò mori, nec tamen
vnquam posse emori. Aeternum valete pater
& mater & amici omnes, quorū iam deinceps
nunquam licebit amicitia perfrui: à quibus iâ
æterno nos separari necesse est. O dira separa-
tio, O separatio sempiterna, quantum tor-
ques, quantum crucias? O manuum cõplossio,

D 2 & col-

verè beatus
quis.

Sap. 3.

OIV

45

& collisio, O stridor dentium, ô gemitus, ô
 chrymè, ô ploratus, & vlulatus, & clamor pe
 petuus, qui tamen nunquam sit exaudiendus
 Miserales oculi nostri non nisi summam ca
 lamitatem & angustiam perpetuè contempla
 buntur: aures nihil nisi lamentationes & V
 sempiternum audient. Hæ interim extrema
 ineffabiles calamitates & miserie permouea
 & quadam miseratione afficiant vos Mortal
 omnes. Væ, væ montes & colles, cur cessatis
 perire nos? cur moras necitis? cur nos patim
 ni? quare non obruitis nos, & absconditis
 horum miserando & horrendo adspectu?
 quantum inter se distant afflictiones presens
 & futuræ vitæ? O presens tempus, quantum
 hominum excæcas & fascinas pectora? quare
 misere imposuisti nobis, vt hæc in ipso iuue
 tutis flore, in etate integra ac opportuna, qua
 heu inanissimè contriuimus, non prospicere
 mus. Eheu non licebit vnquam præteritos
 uocare dies. O si vel horulam vnã recupera
 re daretur prolixæ illius ætatis tam malè con
 sumptæ. Sed iusto Dei iudicio aded id nobis
 negatum est, vt nulla huius spes apud nos
 quam futura sit. O dolor, ô calamitas, misere
 nos in hac terra obliuionis in omnem æterni
 tatem ab omnibus amicis sine vlla consolati
 ne & spe meliori separatos esse debere. Nihil
 quidem nos aliud cuperemus, quàm si esset
 pis aliquis molaris tantæ amplitudinis, quã
 tæ est totus orbis terrarum, tantæque in rotan
 dum vastitatis & molis, qua circum quaque
 lum attingeret, vt auicula quæuis post centum
 annorum millia aduolans, non nisi quantu

Ose. 10.
 Luc. 23.
 Apoc. 9.

Aeternitatis
 nullum esse
 finem.

Comparatio
 lepida, am
 etis minimè
 iucunda.

est decima pars milij, rostro suo decerperet ex illo lapide, rursumq; post alia centum annorū millia tantundem auferret, ita vt post decies centena annorum millia, integri milij duntaxat quantitatem ex lapide abroderet, liceretq; miseris nobis vel tunc demum ex his æternis emigrare supplicijs, vbi lapis ille tot^o esset hoc pacto per auiculam consumptus. Sed prohdolor nec id saltem vlla consequendi spes est. En hoc est carmen lugubre, lamentationes & Væ, quæ amicos seculi huius post huius vitæ curriculum manent.

MIN. Medullitūs exterritum est cor meum, Iudex æquissime & seuerissime: anima mea viribus destituta deficit præ commiseratione & dolore erga infelices homines illos. Et quis tandem est toto in orbe terrarum tam dissolutus & leuis, qui non his cognitis, reuera horrendis & terribilibus malis, totus contremisceret? Eheu dulcissime IESV, amice vnice, ne me derelinquas: non me deseras vnica cōsolatio mea. Namque vel millies tua causa mortem perpeti malim, etiam quotidie, quam cum his miseris æternum à te disungi, quem vnice diligo, vt interim cæteras illorum calamitates taceam. Enimvero si vel cogitare tantum velim intolerabilem illam tui ab anima separationem, possim præ horrore deficere. Quæso pater piissime, age mecum dum in terris sum, vt visum est tibi, me prorsus in hoc consentiente voluntati tuæ, meque tibi permittente ac resignante. tantum nè me patiaris tam misere à te separari.

SA P. Noli extimescere: non poterunt di-

D 3

uelli

Magna damnatorū afflictio futura.

Separatio horribilissima omnium

uelli aut disiungi vnquam, qui in hac vita temerario
poraria piè coniuncti & vniti sunt.

MIN. Vtinam Domine ad eorum notitiam coram
hæc peruenirent, qui omnes dies suos tam stolidè
ludè transigunt, vt his commoniti, vitam conseruarent
rigerent suam, antequam & ipsi adhas inexplebiles
æabiles pœnas deuoluantur.

De ineffabilibus calorum gaudijs.

CAPVT XII.

SAP. Attolle iam oculos, & vide patriam
celestis paradisi, ad quam tendere debes, in
terris non nisi hospes es & exul ac peregrinus.
Itaque sicut peregrinus ad patriam properat, ubi eum
chari illius amici expectant, magis cum desiderio & amore
ita tu quoque festinare debes ad illam patriam
supernam, ubi omnes tui videndi sunt cupidissimi,
omnes felicitatem præsentiam tuam medullitus & ex animo
suspirant, auidè optantes te salutare amicissimè,
accipere blandissimè, atque in iucundissimam
sodalitatem suam æterno aduertere adiungereque.
O si comperit haberes, quanto per te tuam
fuerint præsentiam, quanto per te cupiant vt
afflictiones hilariter feras, agasque strenuè
& viriliter in quibuslibet aduersis casibus,
quos ipsi superârunt, iamque summa cum
suauitate commemorant annos, quibus viderunt
& perpessi sunt mala innumera, profecto
cruces omnes mitius tolerares. Nam quanto
acerbius hic afflictus fueris, tanto illic maiori
cum gloria & dignitate excipieris. O quantum
adferat

Peregrinorū
& exulū mo-
re nobis hic
agendum.

Affligi quam
vtilè.

Honor & glo-
ria beatorum
incompara-
bilis.

a tem adferet voluptatem honor ille, quanta cor a-
 nimumque occupabit & perfundet lætitia, vbi
 titianorum patre meo totaque cælestium ciuium
 in isto frequentia animam ipse honorificè commen-
 dauero extuleroque, quod in hac mortali vita,
 expli quæ non nisi militia est, tanta pertulerit, tot ^{Job. 7.}
 certamina iniēcit, atq; victrix superârit: quod
 sanè non æquè contingit illis, qui hic non per-
 inde dimicârunt. O quam miro illic radiabit
 splendore corona, in terris tam duro parta la-
 bore: quam eximium dabunt fulgorem vul-
 nera, cicatrices & stigmata mei amore susce-
 trian pta. Crede mihi, tanta illic amicorum tibi
 bes. h turba est, vt etiam qui in illa innumera mul-
 regri titudine à te alioqui vel maxime extraneus est,
 rope propensius ac fidelius multò te amet, quàm vl-
 mag li vnquam parentes suam amârunt prolem in
 feste hoc orbe sublunari.

vbi o MIN. Precor Domine, liceat mihi pace tua
 s feli teobsecrare, fusius vt loquâris de hac patria
 ni mo felicissima, quò me illius ardentior incessat cu-
 icifi pido, & cruces quaslibet feram moderatius.
 diffi Quæso Domine, ne graue sit tibi explicare, vt
 e ad ea se habeat regio, aut quid illic rerum gera-
 anto tur, vtrem eorum qui illic degunt, grandis sit
 è cu numerus, atque num perinde perspectum illis
 al qu sit, quo in statu res nostræ sint, vt tua dicta præ-
 is ca se ferunt.

m ma S A P. Age iam vna mecum iter capeffe: equi-
 i bus dem iam cogitatione eo te perducam, atque
 pro sub crassa quadam similitudine patriam illam
 o quo procul tibi conspiciendam præbebo. En tibi cæ-
 aioci lum illud nonum, quod totius terræ latitudi-
 nam nē, etiâ si ea centies millies foret maior, inæsti-
 feru mabili-

Quanta inter
 eos qui degunt
 in cælo, ami-
 citia.

OTV

45

Cæli Empy-
rei descriptio

Iob. 38.

Luciferano-
rū sedes quæ
quibus obue-
tura.

Apoc. 21.

mabiliter sua vincit amplitudine vltra ho-
porrò cælum est aliud, quod dicitur Empyreū
id est, igneum, non tam ab igni, quam immen-
sa & radiantissima claritate, ac igneo splende-
re, qui illi ex natura inest immobilis ac in-
occiduus. Atque hoc est regale illud palatium
in quo omnis cælestis exercitus commoratur
vbi me simul laudant astra matutina, & iubilant
mnes filij Dei. Ibi sedes positæ sunt sempiterna
incomprehensio cinctæ lumine, ex quibus de-
trusa est tota cohors spirituum malignorum
in quas electi recipiuntur. En ciuitas illa iucun-
dissima tota refulget ex auro mundo, præcio-
sissimis radiat margaritis: Fundamenta mur-
eius omni lapide precioso ornata: platea illius
aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum
rosis rubentibus, albicantibus lilijs, omnigenis
que vernantibus tota nitet ac resplendet flori-
bus. Tu ipse iam contemplare propius cælestes
illos amœnissimosq; campos. Hic hic nimirum
æstiuæ floret iucunditas: hic hic Veris splendidi-
prata floridissima: hic verorum vallis fecunda
gaudiorum: hic gratissimi oculorum ad-
spectus amicorum in amicos: hic citharæ, hic
testudines suauiter resonant: hic cantatur, salu-
tatur, tripudiat iugiter: hic omniuarijs per-
petim vacatur gaudijs: hic adsunt pro voto om-
nia, hic prospera sunt omnia, nullis permix-
ta tristibus, sed cum sempiterna securitate con-
iuncta. Circumspice innumeram illam multi-
tudinem, vt ex vitali illo perpetuo scaturien-
te potent fonte pro omni cordis sui desiderio
adspice vt in mundissimum præclarissimumq;
præsentissimæ Diuinitatis speculum, in quo
cuncta

cuncta illis relucet & perspicua sunt, suos intendant obtutus. Adhuc penitus ingredi, & vide ut mellitissima caelestis patriæ Regina, quam tu ita medullitus amas, felicitate, exultatione, dignitate omnes illos cæli incolas excedat ac superemineat, *delicij's affluens*, ac præternitidine *innixa super dilectum suum*, circumdata floribus rosarum & libijs conuallium. Cerne ut eius absolutissima formositas & pulchritudo gaudio & voluptate afficiat omnes cæli ciues: & ut ipse quoque exhilarescas ac animo erigaris, conspice ut illa pijsissima misericordiae mater clementissimos ac blandiss. oculos suos tam benignè ac dulciter ad te cæterosque peccatores omnes ipsam implorantes conuertat, quantaque authoritate & potentia eos tueatur, & suo filio recõciliet. Intuere porro oculis puræ intelligentiæ, ut præcelsi Seraphici spiritus & animæ eiusdem ordinis, amore feruentissimo præditæ, absque intermissione flagrantissimo charitatis ardore in te ferantur: Ut luculenti Cherubim & quæ inter eos sunt Animæ, perennis ac incompræhensi luminis mei splendido influxu perfruantur, idemque alijs communicent: Ut sublimes Throni, eorumque sociæ Animæ suauiter in te acquiescant, & ego in eis. Subinde speculari, quemadmodum tres alij angelorum ordines, siue altera Hierarchia, puta Dominationes, Virtutes, & Potestates, congruentissimè exequantur æternam & sapientissimam Dei ordinationem in toto vniuerso. Simul etiam attende, ut vltima Angelorum Hierarchia fungatur officio denunciandi & perficiendi leges meas in singularibus Mundi

D 5 parti-

Canx. 8.

B. Virginem
Mariam omnes
cæli ciues
afficere latitia.

Seraphim.

Cherubim.

Throni.

Ang Hierar.
chię secundæ
spiritusuales.

Quales ter.
uæ.

OTV

45

partibus. Denique nunc immensam hanc ad
specta multitudinem, quam illa suaviter, ami-
cabiliter, iucunde & dissimiliter valde confis-
tura ac disposita siue ordinata sit: & quantam
adferat voluptatem horum consideratio. Ne-
que verò electissimos meos prætereas discipu-
los, amicosque charissimos, sed intentis in eos
oculis vide, quanta illi requie perfruantur,
quàm immenso honore præditi sint, residentes
in venerandis iudiciariæ potestatis sedibus: it-
temque ut Martyres purpureis rutilent vestibus,
Confessores vernantissima reniteant pulchri-
tudine, tenerrime Virgines Angelica splendat
integritate ac puritate: denique ut totus celo-
rum exercitus præ diuina colliquescat suauita-
te. O quam iucunda est horum societas, quam
amœna & fortunata regio. Felix nimium, cui
vnquam nasci contigit, & has sedes æternum
occupare dabitur. En ad hanc ergo patriam in-
ter amplexus meos charissimam deduco spon-
sam meam, extra huius vitæ exilium, cum præ-
claris diuitijs opulentissimi peculij siue para-
phernorum suorum. Intrinsicus vestio eã ha-
bitu elegantissimo luminis gloriæ, quo vltra
omnem naturæ suæ facultatem euehitur. Ex-
trinsicus autem corpus induetur gloriosum,
septulo quàm si sol ipse lucidius, itemque agile,
subtile, ac impassibile. His ego addo in caput e-
ius speciosam coronam auream, eiq; aliam im-
pono coronam aureolam.

Apostoli.

Martyres.

Virgines.

Sponsa quæ
qualis futu-
ra.

Nuptialia do-
ne quæ qui-
bus obuen-
tura
Parapherna
quid.

MIN. Obsecro Domine, quod est hoc pecu-
leum siue parapherna, quæ corona aurea, item
quæ aureola?

SAP. Parapherna, quæ aliàs dicuntur dona-

tio propter nuptias, sunt perspicua & manifesta contemplatio eorum quæ hîc fide duntaxat cernis, præsens apprehensio eorum quæ hîc cogitas, atq; iucunda & amicabile fruitio eorum quæ hîc diligis. Porro corona aurea præmium significat essentielle: & Aureola præmium accidentale.

MIN. Hæc quoque Domine mi velim dici explicatus.

SAP. Præmium accidentale, est peculiare quoddam gaudium, quod habet anima ex præclaris suis actionibus, quibus hîc victrix euasit. Hoc perfruuntur eximij Doctores, inuicti Martyres, & Virgines inuictæ. Atqui essentielle præmium in contemplatiua consistit vnione animæ cum nuda Diuinitate. Nunquam enim perfecta potest requie anima potiri, donec supra omnes vires & potetias suas euecta, in personarum Diuinarum naturalem essentiam, atque in essentia simplicem nuditate deducatur. Vbitum denum in hoc ipso obiecto veram oblectationem & æternam capit ac obtinet beatitudinem. Quanto autem exitus ipse est abstractior & expeditior, tanto & ascensus liberior: & quo ascensus liberior, eo propior ac profundius introitus in vastam illam solitudinem & impenetrabilem abyssum madinesciæ Diuinitatis, in quam beati omnes immerguntur, colliquefcunt, dimanant, atque vnuntur adeo, vt nihil possint aliud velle, quàm quod velit Deus: atq; ipsum est idem esse quod est Deus, id est, beatos esse per gratiam, quod est Deus per naturam. Quæ cū ita se habeant, age dū erecto hilariter vultu, sepositisq; aliquantisper extra memoriam

Aureolæ siue præmij accidentalis descriptio & qui eo fruuntur. Corona aurea, seu essentielle præmiū in quo consistat.

Quid sit, id est esse, quod Deus est.

Quanta rerū
presentiū fu-
tura mutatio.

moriam molestijs & afflictionibus tuis vn-
uerfis, animum recrea & oblecta in hoc caligi-
noso silentio & tacita caligine, vna cum iuce-
disūma sodalitate & frequentia beatorū, quo-
tu occultè admodum & in enigmate contem-
plaris. Cerne quàm roseo lactoq; perfusi color-
vultus niteant, olim in terris sæpenuerò me-
causa verecūdo suffusi rubore. Dic animo ma-
gno & fidenti corde: Vbi nunc est pudor ille
cerrimus, qui vestra solebat ad eò penetrare &
conficere munda casta que pectora? vbi demul-
sum ac pendulum caput? vbi depressi oculi? vbi
dolosores animum excruciantes atque pre-
mentes? vbi gemitus? vbi lachrymæ tristes? vbi
vultus pallentes? vbi ingens paupertas ac in-
opia? vbi voces illæ miserabiles, O Deus, ô Do-
mine, quàm me totum occupat vehemens cor-
dis dolor? vbi nunc omnes illi, qui vos sperne-
bant ac premebant. Non iam vltorius insonant
voces illæ, Certandum, dimicandum, confli-
gendum est noctes atque dies, perinde vt solent
qui in acie & patenti campo cum hostibus con-
grediuntur. Vbi nūc est, quod plus millies vo-
biscum in animo tractare solebatis, dum præ-
sens gratia arrideret, num parati essetis subtra-
cta rursus gratia fortiter perstare? Prorsus iam
conquieuit lamentabilis ille clamor & queri-
monia, qua derelicti solebatis vt, Eheu Domi-
ne Deus meus, vt quid dereliquisti me? En quantum
ipse percipio, suauissime vestris in auribus re-
sonant verba illa amantissima: Venite benedicti
Patri mei, possidete paratum vobis regnum à constitu-
tione Mundi. Vbi nunc sunt cruce, molestias,
dolosores, incommoda, quibus vnquam in ter-

Math. 27.

Math. 25.

ris afflicti estis? En cuncta hæc velut in somniū
 euanuerunt, perinde quasi nunquam quicquā
 eiusmodi perpeffi sitis. O Deus altissime, *quam Rom. II.*
incomprehensibilia sunt iudicia tua, & Mundo in-

cognita. Eia vos electi Dei omnes, nihil iam de-
 inceps opus habebitis in angulos abdere & sub-
 ducere ac latitare præ malefanorum hominū

importunitate ac amentia. Profectò si corda om-
 nia in vnum conflata forent, non possint cogi-
 tatione complecti ingentem honorem, im-
 mensam dignitatem, laudem, gratiam, quibus

Electis obu-
 tura, qualia.

absque vilo fine perfruemini. O vos cæli Prin-
 cipes, ò vos præclaros Reges ac Imperatores, ò

vos æterni Dei charissimos filios, quam splen-
 didæ sunt facies vestræ, quàm iucunda & serene

corda, quam magnus & sublimis animus,
 quam dulcibus concinunt modulis voces ve-

stræ carmen eiusmodi: *Benedictio, & claritas,*

Apoc. 5. & 7.

& sapientia, & gratiarum actio: honor, & virtus, &

fortitudo, & salus Deo nostro in secula seculorum,

cuius gratia & benignitate hisce bonis perpe-
 tuò fruituri sumus. Hæc reuera est patria, hîc

perfecta quies, hîc intimum cordis iubilum,
 hîc laus ex ipsis profecta medullis animi, sem-

perq; duratura.

MIN. Stupenda sunt hæc Domine, & quæ o-
 mnem admirationem superent. O summum

& immensum bonum Deus noster, quidnam
 es tu? O dulcissime & amantissime Domine,

Math. 17.

quam *bonum est nos hîc esse?* O vnice & singula-
 ris amice Deus meus, liceat tua pace hîc semper

remanere.

SAP. Non est sanè hîc etiamnum perma-
 nendi tempus: adhuc multa tibi restant dura

eluctan-

OTV
 45

Ad quid amā
ti animā cæ-
lestium hic
cognitio, nisi
imperfecta
tribuat. Amicitie que
quam inter
se differant.

eluctanda certamina. Ea quæ iam contuitus
ea cūtaxat causa videre permiffus es, vt in quibuslibet afflictionibus animum huc celeriter reuocare queas: vnde id consecuturus es emolumentum, vt nunquam desperare possis, & dolorem omnium quædam te obliuio capiat. Atque vt hominum imperitorum & rudiū quarimoniam occurramus, dicentium tne duriter accipere & malè tractare amicos meos, tu ipse iam certo disce experimento, quantum inter meam & huius sæculi interfit amicitiam, & quam longè meliùs ego meos tractem amicos atque Mundus iste suos, sitantum iusto quaque iudicio expèdere velimus. Vt enim neutiquam hoc loco cōmemorè immēsos dolores, molestias, labores, multosque perpeffiones, quibus nocte ac die obruti sunt homines huic sæculo dediti, licet ipsi præ mentis cæcitate minime id perspiciant aut animaduertant, hoc vnum tamen certissimum est, iussisse me ex omni æternitate, vt omnis animus inordinatæ pœna sit suis. Amici quidem mei perferunt corporis incommoda, sed pectoris tranquillitate & pace gaudent: at amici sæculi huius corporis venantur commoda, & cordis, animæ ac mentis incommodis cruciantur.

Amentes potissimū qui.

MI N. Ego Domine sic sentio, mentis inopet ac furore percitos eos esse, qui veram sinceramque amicitiam tuam cum fallacissima Mundi amicitia cōponere & conferre volunt, eò quod te diligentes tam angusto videantur numero comprehendendi, quod sit magnæ cæcitatibus eorum vitio: atque etiam non rectè sapere eos, qui vniquam grauati & cum quarimoniam quamlibet afflic-

afflictionem ferunt. Omnino enim paterna castigatio & virga tua ex maximo amore proficitur, & verè suavis ac benigna est, vt nō immeritō felix ille censendus sit, à quo illam nūquam retraxeris. Afflictio, inquam Domine, vt nunc perspicio, nō ex aliqua duritia & asperitate tua, sed ex amore tenerrimo ac benignissimo trahit originem. Nemo posthac dicere audeat, tuorum te amicorum obliuisci. Immo verò illos potius tāquam deploratos repulisse videris, quos hīc temporarijs afflictionibus castigare non vis. Iure profectō nulla vnquam prospera die, nulla re optata vel commodo potiri debebunt in hac vita, quos tua benignitate seruaturus es ab illis æternis miserijs, perennique donaturus beatitudine. Præsta mihi optime Domine, vt isthæc gemina contemplatio nunquam ab oculis cordis mei remoueat, ne tuæ vnquam amicitie grauem iacturam faciam.

Derelicti à
Deo maximè
qui.

De immensa temporalium afflictionum dignitate ac utilitate.

CAPVT XIII.

MIN. Obsecro Domine, ne molestum sit declarare seruo tuo, quas velis intelligi cruces vel afflictiones, quarum tantam affirmas esse præstantiam ac oportunitatem. Totus enim ardeo & concupisco hac de re plura ex te percipere, vt si fortassis, quippiam aduersi, te permittente, mihi euenerit, hilariter id & amanter tanquam ex paternis manibus tuis accipiam.

SAP.

01V
45

**Cruce quæ
quibus quò
serenda.**

**Quis Dei er-
ga quos ze-
lus.**

**Præmiū san-
ctorum quā-
tum.**

S A P. Equidem de qualibet hoc cruce vel a
flictione dictum volo, siue ea vltro suscepta
siue nolenti aliunde acciderit, vbi plerunq;
cessitas mutatur in virtutem, qua tamen cruce
is qui eam patitur, nolit (me inuito) esse absol-
tus, quamque amicabili ac humili cum patien-
tia in mei æternam referat laudem. Quæ san-
cruce quanto maiori cum amore & promptio-
ri voluntate coniuncta est, tanto etiam præcla-
rior mihiq; acceptior est. Itaque de huiuscemo-
di afflictionibus me paulo latius dicentem au-
sculta, & quæ dixerò, ipsis tui cordis visceribus
inscribe, sintq; velut signum quoddam spirita-
libus animæ tuæ oculis propositum. Id pro ce-
to retineas, ita me commorari anima mundi-
ceu in paradiso quadam voluptatis. Eam ce-
rem ferre non possum, vt cum amore aut deli-
statione vlli rei incumbat aut adhærescat. El-
nanque ex ipsa natura in noxas propensa vo-
luptates. Itaque sepio viam illius spinis, atq;
omnes semitas eius (velit nolit) aduersitate ob-
struo, nè ex manibus meis elabatur. Cuncta
ius itinera afflictionibus conspergo, nè qua-
lia in recordis sui oblectationem, præterquam
in Diuinitatis meæ celsitudine constituat. Cre-
de mihi, si corda omnia in vnum redigerentur,
non possent in hac vita minimum ferre præ-
mium, quod redditurus sum in illo æuo sempiterno,
etiam pro minima quacq; cruce, quam
quispiam ex amore passus fuerit mea causa. Ita
nimirum ex omni æternitate in tota rerū na-
tura à me decretum est & constitutum, quod
nec mutari velim, vt præclara quæque & cum
virtute coniuncta, eadem quoque difficilia
sint

finē & magno labore consistunt. Si cui non liber
operam ponere, sed mauult à me deficere, defi-
ciat ille sanè. *Multi enim sunt vocati, sed pauci* Matth. 20.
electi.

MI N. Fortassis negari non possit, Domine,
afflictiones longe saluberrimas esse, si tamen
non sint nimia, nec plus satis immanes ac inu-
sitatae. Atqui Domine Deus, qui solus nôsti oc-
cultata omnia, quique cuncta in numero, pondé-
re & mensura condidisti, tu ipse perspectum
habes cruces meas modum omnem prætergre-
di, & vires meas excedere. Nescio profectò, si
quis alius toto hoc terrarum orbe durius per-
petuò affligatur. Et quò tandem perpeti poterò?
Quòd si vulgaribus me molestijs afficeret Domi-
ne, ferrem eas vtrique: ac verò peregrinas
hasce atque insolitas cruces, animam & men-
tem meam adèd occultè transfigentes, tibi què
vni funditus cognitas, tolerare quò possim,
necdum video.

S A P. Morbidus quisque & ègrè affectus, pu-
tat suum morbum esse omnium grauissimum:
& sitibundus, neminem se miseriorem arbitra-
tur. Ita ergò si te alijs afflixissem modis, tu quo-
que sentiret idem, quod modò sentis. Itaque
virili animo permitte ac resigna te ipsum vo-
luntati meae in qualibet re aduersa, quam te
volo perpeti, idque facias absque vlla excep-
tione huius aut illius molestiae vel perpeffio-
nis. Nostin me nunquam non id solum vel-
le, quòd sit maximè è re tua, multò etiam stu-
diosius, quàm tu ipse velis? Neque te lateret æ-
ternam me esse sapientiam, quæ sola perfe-
ctissimè nouerim, quid tibi sit conducibilis.

E Iam

Suum cuique
onus videri
difficilimum.

Cruces que
quibus vitio-
res.

Iam verò etiam propria te experientia didici
se puto cruces à me irrogatas, si quis illis
viti nòrit, propius attingere, penitus penetra
re, & celerius in Deum vrgere ac propellere
quàm quavis alia proprio arbitrio suscepta.
Quid igitur adhuc queritaris? Quin ita potius
dicis: Fac mecum pater benignissime, quicquid
vnumquam tibi visum erit.

MI N. Facile id quidem dictum est, mi De
mine, sed presens afflictio est toleratu difficilis
ob nimium dolorem suum.

Crucem sine
dolore non
dici.

SA P. Si non doleret crux, non posset nomi
nari suum. Nihil est cruce honestius, nihil in
cundius ac optabilius, quàm crucem pertulisse.

Quanti sit me-
riti crucem
tolerare cum
amore.

Cruce & afflictio brevis quidem dolor, sed pro
lixum gaudium. Crux illi dolet, cui crux me
lestia est & iniusta: qui verò eam fert æquanimi
ter, illi id præstat, ut crux eum minimè excru
ciet. Certè si tanta iugiter abundares spiritali
suauitate, & diuina consolatione ac oblecta
tione, ut præ caelesti illo rore perpetuò colli
quesceres, ex his omnibus per se consideratis
non tantum tibi accresceret meriti, neque pro
his tanta tibi à me referenda esset gratia, neque
perinde me tibi obligarent ac quasi debitores
efficerent, ut crux vna vel afflictio cum amo
rolerata, aut tui derelictio in mentis ariditate
in qua me ex amore sustineas. Et citius quidam
vel decem euerti possint ac excidere in magna
voluptate & iucunda suauitate cordis, quam
vel vnus subruatur continua laborans aduer
sitate & perpeffione. Si Astronomorum omnium
præditus esses scientia, si tam copiosè & ele
gantè posses de Deo dicere ac eloqui, quant
cuncta

cūctā & angelorum & hominum linguā, si denique solus ea esse eruditione luculenter instructus, qua simul tota literatorum atque Doctorum omnium frequentia, non tibi isthæc omnia tantum conferrent ad vitæ pietatem ac sanctitatem, quam si in quibuslibet afflictionibus tuis Deo te permittere ac resignare possis. Illa nanque bonis malisque communia sunt: hoc verò non nisi electorum est. O si quis iusto posset perpendere ac ponderare iudicio Tempus & Aeternitatem: mallet ille profectò vel centum annis in ardenti iacere camino, quam vel minima leuissimæ afflictionis carere mercede, in cælis æterno percipienda. Illud nanque finem tandem habet: istud nullo clauditur termino.

MIN. Ea quæ commemoras, benignissime Iesu, tanquam cithara sunt suavissima hominī afflicto. Certè Domine, si mihi tam dulcibus modulareris vocibus dum cruce premeor, equidem lubens paterer, malletq; crucem perpeti, quam cruce carere.

SAP. Agè nunc arrectis percipe auribus dulcem melos, sonosq; tintulos chordarum intensarum hominis Deum patientis: animaduerte quàm suaviter resonent, quàm suaviter aures perstringant. Afflictio quidem Mūdo huic despectui est, at apud me immensam dignitatem obtinet. Afflictio iram extinguit meam, gratiam meam conciliat & amicitiam hominemque mihi gratum efficit & amabilem, vtpote mihi conformem & assimilem. Afflictio bonum est occultū, quod nemo compensare queat: adeo vti etiam si quis centum annis flexis à me genibus

E z crucem

Resignatio
Deo facta in
aduersis quæ
tunc faciat ad
pietatem.

Afflictionum
quanta vtilitas.

crucem amicabilem precetur, nec sic tamen illam emereri possit. Afflictio ex homine terrestri caelestem efficit. Afflictio hunc Mundum homini alienum reddit, atqui perpetuam adducit meam familiaritatem: amicos quidem minuit, sed auget gratiam. Omnino expeditus & derelictus sit oportet à Mundo vniuerso, quæ mea velit familiari amicitia perfrui. Afflictio tutissimum atque compendiosissimum iter est. Crede mihi, si quis probè cognitum haberet, quanta sit CRUCIS utilitas & oportunitas, haud dubiè ceu donum præstantissimum ex Dei manibus eam susciperet. O quam multi erant æternæ perditioni addicti, & somnum dormierant sempiternum, quos tamen afflictio restaurauit & excitauit ad meliorem vitam. O quantos continuæ cruces velut feras & indomitas auiculas in caueis retinent & conseruant, qui tamen, si eis daretur loci & temporis opportunitas, in suæ salutis sempiternam perniciem festim aufugerent. Afflictio à graui seruat ruina: præstat homini vt sese cognoscat, intra seipsum se cõrineat, sibiq; constet, ac proximis fidem accommodet. Conseruat animam in humilitate, docetq; sapientiam: tuetur castimoniam, æternæ beatitudinis adfert coronam. Vix quempiam comperiri possis, qui non aliquid consequatur commodi ex afflictione: siue etiamnum culpis viuat obnoxius, siue iam vitæ emendationem inchoârit, siue in proficuentium, siue denique perfectorum numero sit. Ignis namque purgat ferrum, mundat aurum, & præciosa ornat monilia. Afflictio peccati aufert sarcinam, minuit pœnas Purgatorij, pellit tentat

Cruce ample-
stenda cur sit

Bonum affli-
ctionis quan-
tum.

Cur afflictio
conferatur
igni.

tentationes, profligat vitia, spiritum renouat,
 veram confert fiduciam, mundam conscientiam,
 atque animum stabilem & excelsum. Afflictio
 salutaris est potio, & herba salutifera
 præ cunctis Paradisi herbis. Castigat corpus,
 breui tamen in putredinem abiturum, & animam
 reficit longè nobiliorem semperq; victuram.
 Sicut rosarum eximij flores, suauiter vernatis
 Maij rore tinguntur: ita animam afflictio
 vegetat & fœcundat. Ipsa animum sapientia
 imbuit, redditque hominem exercitatum. Qui
 non est afflictiones & tentationes expertus,
 quid quæso ille nouit? Afflictio virga est amoris
 plena, & paterna castigatio electorum meorum.
 Afflictio hominem, velit nolit, trahit v. *Eccel. 34.*
 getque ad Deum. Quisquis in aduersis sese hilariter
 gerit, illi & iucunda & tristia, hostes & amici
 inserviunt, proficiuntque. O quoties tu ipse
 quoque hostes tuos te impugnantes profligasti
 ac penitus enervasti, cum me alacri & hilaris
 animo laudares, leniterque & benignè aduersa
 perferres? Equidem malim afflictiones creare
 ex nihilo, quam amicos meos crucis expertes
 relinquere. Perpeffione enim virtutes omnes
 confirmantur, homo decoratur, proximo
 prouocatur ad meliora, Deus laudatur. Patientia
 in aduersis, est hostia viua, & odor suavissimus
 præcellentis balsami in cōspēctū Dignitatis
 Matæstatis meæ, totamque adeo cælestis
 exercitus frequentiam ingenti admiratione afficit.
 Neque vero vnquam quisquam quamuis strenuus,
 pugil vel eques publicitū cum alio congressus,
 adeo in se hominum ora animosq; conuertit,
 vti totus beatorum omnium

E 3 cœrus

Patientiz encomium.

Afflictionem
ad celi portas
ducere.

cætus hominem afflictiones ritè perferen-
tem adspectat. Sancti omnes, hominis af-
flicti velut quidam prægustatores sunt, ut po-
afflictiones satis superq; experti: vnoq; omni-
ore affirmant, nihil esse in afflictione toxicum
sed portionem eam esse saluberrimam. In ad-
uersis retinere patientiam præstabilius est, quam
extinctos ad vitam reuocare, aut alia perpetua-
re miracula. Afflictio via est arctæ, quæ ad ip-
sas vsque cæli portas fortiter peruenit. Ipse
hominem ad martyrum euehit contubernium.
Ipsa laudem palmamque refert ex cunctis ho-
stibus: Ipsa animam rosæ purpureæque vestis
indumento: ipsa coronas vel ferta nectit rosa-
cea, & sceptrâ conficit ex palmis virentibus: Ip-
sa velut gemma preciosissima est in moni-
ad virginis pectus appenso: Ipsa in æterna vita
canticum nouum præcinit dulcibus modulati-
ac liberrimis animis, quod nec omnes possunt
depromere angelici spiritus eò quod nullam
vnquam crucem experti sunt. Atque ut pauca
te expediam, homines afflictos mûdus iste mi-
seros appellat, sed ego felices dico, ut potè quos
ipse mihi elegerim.

Cruz que cui
fucunda.

MIN. Pulchre nimirum ex his apparet, æ-
ternam te esse sapientiam, qui veritatem ipsam
tam perspicuè in medium proferre queas, ut
nullus vlli reliquus sit ambigendi vel hæsi-
di locus. Nihil iam admirationis habet, si af-
flictiones possit perpeti, cui tu eas tantopere ef-
ficis commendatas. Certè Domine tuus id fate-
or apud me egisti planè mellitis sermonibus,
ut mihi deinceps cruz omnis & molestia lon-
ge sit futura tolerabilior iucundiorq;. Domine
Deus

Deus, Pater indulgentissime, en flexo coram te poplite, laudes gratesque medullitus tibi ago pro presentibus afflictionibus, atque etiam praeteritis admodum acerbis & molestis, quas ego tum acres nimium sentiebam, eò quod ex animo infenso & hostili proficisci viderentur.

SAP. At quid nunc de illis sentiendum putas?

MIN. Pianè ita nunc persuasum habeo Domine, dum te, gratissima oculorum cordis mei pascna, amantibus oculis intueor, cruces illas acerrimas ac immanes, quibus me pro paterna benignitate tua probasti & exercitasti, (quarum tamen vel sola consideratio etiam non vulgares perterrituit amicos tuos, dum me illis pressum cernerent) non nisi dulcem quendam Veris florigeri rorem fuisse.

* Idem iste Frater Dominicanus cum scribere coepisset de afflictione, per visum eodè, quo iam ante dictum est, modo duas illas personas supra memoratas, quæ tum cruce & mœrore laborauerant, coram se confedere perspexit, alteramque ex eis petere, vt cithara ipsi caneret. Quòd cum ille grauitèr acciperet, diceretque id à Religionis professione abhorrere: responsum illi est, citharæ cantum quem ipsa peteret tam auidè, non esse à religione alienum. Mox iuuenis quidam adstitit citharam præparans, cuius cum chordas tenderet, duas transuersim duxit, ita vt crucis formam exprimerent: deditque illam fratri in manus, & de afflictione sermonem inchoauit.

OTV
45

Nota visionē
mirabilem.

CAPVT XIV,

MIN. Quanta ex passione tua capi ac ob-
tineri possint bona, quam immensi-
ta fructus reperiri, Domine Deus,
quis illi locum velit præbere & tempus, nulli
ego omnino puto satis habere perspectum. Quam
certa semita est iter passionis tuæ, ducens
hominem per viam veritatis ad supremum vlti-
mum fastigium totius perfectionis. Rectè tu quidem
sensisti beate Paule, inter cuncta cæli astra la-
men eximium, quando tam sublimiter raptus
atque in occulta nudæ Diuinitatis penetrasti
ad eò profundè receptus, vt *verba arcana* audi-
res, *qua non licet homini loqui*, nihilominus am-
tissimam Christi passionem super omnia tan-
to cordis affectu & suauitate complexus eras,
vt dicere non dubitâris: Nihil arbitratus sum
me scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc cruci-
fixam Et tu quoque inter omnes Ecclesiæ Do-
ctores benedictus sis Bernarde mellissue, cuius
anima sempiterni verbi mirificè fuit illustra-
ta splendoribus, qui mellito eloquio tuo et
cordis manante redundantia, humanitatis
Christi passionem dulcissimè deprædicans e-
uehensq̃, ita ais inter cætera: Ego Fratres ab
ineunte mea conuersione, pro aceruo merito-
rum quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasci-
culum colligare, & inter vbera mea collocari
curavi, collectum ex omnibus anxietatibus &
amaris

Iter passionis
qualis.

2. Cor. 12.

1. Cor. 2.

S Bernardi
laus.

Serm. 43. su-
per Cantica
Gant.

amaritudinibus Domini mei. Hæc meditari,
dixi sapientiam: in his iustitiæ perfectionem
mihi constitui, in his plenitudinem scientiæ,
in his diuitias salutis, in his copias meritorū.

Ex his mihi interdum potus salutaris amari-
tudinis, ex his rursus suavis vnctio consola-
tionis. Hæc me erigunt in aduersis, in prospe-
ris reprimunt, & inter læta cristiatiq; vitæ præ-
sencis via regia incedēti, tutum præbent vtro-
bique ducatum, hincindè mala imminētia
propulsando. Hæc mihi conciliant Mundi iu-
dicem, &c. Et paulo pōst. Hæc mea sublimior
interim Philosophia, *scire Iesum, & hunc crucifi-*
xum. Non requiro, sicut sponsa, *vbi cubet in veri-*
die, quem lætus amplector mea inter vbera cō-
morantem. Non requiro *vbi pascat in meridie,*
quem intueor Saluatorem in cruce. Illud sub-
limius, istud suauius vel paratius. Panis illud,
hoc lac, &c. Meritò sanè, Pater sanctissime
Bernarde, lingua tua dulcissima manat elo-
quia, quando cor tuum Christi melliflua pas-
sio aded edulcārat. Atque vt ad te reuertar æ-
terna Sapientia, equidem hinc facile colligo,
quisquis ingentia præmia, æternam salutem,
eximiam scientiam, præcipuam sapientiam
concupiscit, opæque inter aduersa & prospe-
ra animi quadam æquabilitate perfrui, & esse
omniñd tutus ac secur⁹ aduersus mala omnia,
eum te crucifixum Dominum suum iugiter ob
anmi adspēctum circumferre debere.

Philosophia
sublimis quæ

1 Cor. 2.
Cant. 1.

Crucem Iesu
circumferre,
quantum fe-
rat cōmodi.

SAP. Quid id utilitatis præstet, quid adfe-
rat præmij, non est sanè vt te putes plenè per-
spēctum habere. Crede mihi, iugis ac sedula be-
nignissimæ passionis meæ commemoratio ex

E 5   idiota

OTW
45

idiota efficit Doctorem præcipuum. Neque mirum: quâdo eadem ipsa passio mea est vitæ, in quo liceat reperire omnia. O terque terque beatum illum, qui eam perpetim sub oculos versat, eiq; studet. O quid ille sapientia & gratia, quid consolationis & suauitatis quantam vitiorum omnium prostrationem perpetuamq; præsentiam meam emeretur. Ad di huius exemplum quoddam: Ante annos pluribus quidam professione Dominicanus, in primo conuersionis suæ exordio acerbissimè vexabatur inordinato animi mœrore, qui tantum illi nõnunquam molestus erat, ut nemo id possit assequi, qui non sit eundem expertus. Cumq; sederet vice quadam in cubiculo suo post absolutum prandium, ad eò hæc euentatio occupauit, ut neque studere, neque orare, neque quicquam omnino boni illi agere libèret: sedebatq; tristis in cubiculo suo, manibus in sinu complicatis, tâquam qui ad minus in laudem Domini sui vellet custodire cubiculum suum: quando quidem ad quæuis alia spiritalia exercitia esset inhabilis ac inidoneus. Itaque hunc in modum residens, omni consolatione destitutus, visus est sibi intus eiuscemodi audire vocem: Quid hîc resides? Surge & quæ ego perpeffus sim, ad animũ reuoca: ita fiet, ut tua afflictionis obliuione capiaris. Confestim ille exurgens, (neque enim aliter hanc accepit vocem, quàm quæ cælitus delata esset) Dominus illi passioem meditari cœpit, atque interim molestia illa sua ad eò se sensite liberatum ut deinceps nunquam ea ratione illam experiretur.

Exadigma.

MIN

MIN. Tu quæ corda nôstri omnium dulcissima Sapiencia, plane cognoscis nihil mihi esse optatius, quam ut acerbissima passio tua præ cæteris hominibus quibuscunq; vehementius afficeret ac permoueret, aded ut ex oculis meis fontem nocte ac die manantem tristium lachrymarum eliceret. At nunc doloris plena mihi apud te querimonia est, non me ita ex animo illa semper compungi, neque tam deuotè eam me posse meditari, ut te longe amantissimo Domino meo dignum foret. Doce igitur me, quo me pacto gerere debeam.

SAP. Commemoratio siue meditatio Passionis meæ non debet esse perfunctoria, ubi locus & tempus supererunt: sed cum intimo cordis amore ac lamentabili consideratione coniuncta erit. Nanque alioquin nihilo magis cor deuotione afficietur, quàm oris palatum cibo alioqui suauis, sed sine dentiù contritione hausto. Quod si passionem meam ob ineffabilem angustiam & dolorem, quem ea mihi attulit, humescentibus oculis commemorare non potes, facias id nihilominus iucundo animo, ob bona immensa, quæ ex illa capis. At verò si nec hilariter, nec lachrymabundus eam cogitare potes, vel cum arido corde in mei laudem eam percurras, neq; hac re mihi minus gratum prestiteris obsequium, quam si præ lachrymis ac dulcedine totò colliquesceres. Hac enim ratione uirtutis opus efficitur ex amore, nihil te ipsum spectans. Atqui ut illa tibi magis cordi sit, (passionem meam dico) etq; plus afficiaris, audi quæ dicitur sum: Exactissima iustitiæ meæ celsura nullum omnino malum vel peccatum in tota rerum natura,

Quo Christi
renouenda
Passio.

OTV

45

natura, siue id magnum sit, siue per exiguum
 permittit inultum abscedere. Iam si peccator
 liquidus sit insignis, qui fortè plus quam sexce-
 ris se peccatis mortiferis obstrinxerit, cui
 singulis eiusmodi peccatis iuxta canonum
 gorem septennis esset agenda pœnitentia, si
 morte præuentus absque satisfactione hinc
 migrans, in ardenti sœuissimi Purgatorij fo-
 nace luere habeat pœnas, quas hîc non disse-
 nit: dic, quæso, quando tandem misera illa
 nima tot annorum pœnitentiã absoluet? qui-
 do tam diuturnas expiabit pœnas? quando
 lius tam prolixi cruciatus finem capient? Qui
 non videat, quàm nimis illi longa sit facienda
 in pœnis mora? Sed ecce quicquid illi luendum
 esset, id sub compendio expiare ac abolere po-
 test immerita perpeffione mea. Et reuera possi-
 rit illa præclarum meæ passionis thesaurum
 ad eum ad se adiungere, sibi que applicare, ut
 iam si vel mille annis punienda sit in Purgato-
 rij carnificina, breui tempore & culpam & pe-
 nam omnem dissoluat, ita ut absq; Purgatorij
 libera commigret in cælum.

M I N. Id quinam fieri possit, obsecro me edo-
 ceas Domine. Siquidem & ipse magnopere ve-
 lim eo modo tuæ mihi passionis vsurpare the-
 saurum.

S A P. Debet hac ratione fieri, ut quis cordi
 contrito sæpè & grauitè immanium peccato-
 rum suorum, quibus tam irreuerenter offendit
 oculos cœlestis Patris sui, multitudinem & ma-
 gnitudinem expendat & ponderet, ac deinde
 propriæ satisfactionis opera parui pendat, ve-
 pote quæ cum ipsa collata peccatis, non plus
 sint

Quanta passi-
 onis Christi
 recogitanda
 vtilitas.

sint quam gutta vna erga mare vniuersum,
 meæ verò satisfactionis immensitatem mirifi-
 cè euehat ac extollat, quando vel minima pre-
 ciosi sanguinis ex toto corpore meo vndique
 largiter nimis manantis gutta, etiam mille
 Mundorum peccatis delendis suffecisset: quan-
 tum nihilominus satisfactionis huius meæ
 tantum quisque sibi applicet & ad se trahat,
 quantum se mihi compatiendo conformat,
 atque quantenus suæ satisfactionis exiguitatē
 in meæ expiationis infinitatem humiliter &
 obnixè demergit ac sustollit. Et vt in summam
 multa contraham, noueris nec Arithmeti-
 cos, nec Geometras, nec calculatores omnes
 enumerare posse bona ea immensa, quæ ab-
 dita latent in commemoratione perpetua pas-
 sionis meæ.

Quò sibi quis
 passionis Do-
 minicæ frus-
 tum magis
 applicet.

MIN. Quod cum ita sit, Domine, precor
 iam missa facias alia omnia, quibus longè hinc
 abductus sum, pergasquè penitus me introdu-
 cere in occultas amantissimæ Passionis tuæ
 gazas.

*Quid Christus in cruce pertulerit. de Matris eius
 compassione, & vt illi crucifixo
 conformemur.*

CAPVT XV.

MIN. Iam superius Domine ineffabiles
 mihi vtcunq; exposuisti angores, quib⁹
 exterior homo tuus correptus erat, pē-
 dens sublimis à cruce: vt ille totus fuerit vul-
 neribus confectus, ac miserandæ mortis nexi-
 bus implicatus ac circumdatus. At nunc etiam
 id scire

id scirevelim, quid sub cruce acciderit, verum
ne aliquis coram adfuerit, quem lamentabili
mors tua animi dolore afficeret, atque ve
temporis erga tristissimam matrem tuam
gesseris.

SA P. Audi rem miserabilem, & compare
mihî. Cum suspensus coram hostibus meis
rerem in cruce miserandum in modum mu
riuaria illa, sicut audisti, angustia & mortis
loribus circumseptus, stabant illi contra
scomatibus & lannis me afflictautes, me
irridentes, capitaque sua probrôsè aduersum
me agitates, denique suis in cordibus adeo
nihîspendentes, quasi extrema fortis verum
culus fuisset. At in his omnibus immotus
perseuerabam, & pro eis Patrem meum atten
tissime deprecabar. Et cum essem agnus innocen
tissimus, cum noxijs & sceleratis reputatus
fui: quorum alter me detulit, alter fidem meam
atque auxilium implorauit, quem absque me
ra benigne suscepi, condonatis illi peccatis
mnibus, ac caelestem illi paradysum patefecit.
Accipe rem omni lachrymarum fonte plange
dam. Huc atque illuc oculos circumferens, tu
ctorum me mortalium ope misere destitutum
comperi: noti autem & amici mei qui me secu
ri fuerant, procul stabant: discipuli mei charis
simi aufugerant. Pendebam nudus, cunctis de
spoliatus vestibus. Eram plane sine viribus, &
quasi in hostium potestatem redactus. Tracta
bant me crudeliter sine vlla misericordia. Sed
interim vt ouis tacita, mansuetissimè me gere
bam. Quocunque me vertissem, acerrimis cor
dis doloribus & angoribus conficiebar. Iuxta
crucent

Marc. 15.
Luc. 23.

Vt Christus
in cruce pe
penderit.

crucem consistebat miserissima genetrix mea, perferens medullitus in materno corde suo, ^{Ioan. 19.} quicquid ipse in corpore patiebar: quæ res piissimum cor meum vehementissime concutiebat. Siquidem vnus ego immanissimos cordis eius dolores funditus noueram. Cernens tristissimos gestus eius, & audiens voces lamentabiles, benignissime eam consolabar iam iamque morte ab ea separandus, commendabamque eam charissimo discipulo meo Ioanni, vt qua decet matrem fidelitate eam prosequeretur: itemque discipulum illius maternæ curæ ac fidelitati commendabam.

MIN. Quis hic à profundis gemitibus aut acerbis lachrymis sibi temperare queat Domine? Et qui tandem ô speciosissima Sapientia, ô agne mansuetissime ac placidissime, tam feroces ac immites in te esse potuerunt sæui illi leones ac lupi rabidi, vt tanta te indignitate tractarent? O si misero mihi ac indigno seruulo tuo illic adesse, licuisset & cunctorum ego Mortalium vicem explere, atque pro Domino meo mori potuissem, aut certe cum eodem vnice mihi dilecto mortem acerbissimam excepissem: vel si me cum illo noluisset neci dare, saltem petram illam durissimam, cui fixa erat crux tua Domine Iesu, brachijs cordis mei cum dolore & lamentis essem complexus, vt quando illa scissa fuit præ compassione erga te, vitæ miserum cor meum præ tui amore & condolentia crepuisset.

SAP. Ita nimirum ex omni æternitate à me decretum ac definitum erat, vt id temporis torcular calcarem solus, & amarissimæ passionis
meæ

OTV

45

Ma. 6.

Math. 16.

Quomodo
quis Christo
quasi como-
riatur.

Qualiter quis
cum Christo
affixus sit
eruci.

mea calicem solus biberem pro hominibus
niuersis. Tu vero & quicumque alij mea vultis
sequi, etiam vestigia, & venire post me, abnegetis vos
ipsos, & tollatis crucem vestram, & sequamini
me. Quae mihi vestri mortificatio & abnegatio
non minus grata erit, quam si tunc vna mecum
mortem crucis sustinuissetis.

MIN. Quae mi Domine, doceas seruum
tuum, quo pacto tecum emori debeam, & quomodo
fit crux mea mihi tollenda. Namque reuera post
hac nequaquam mihi ipsi viam, cum tu mecum
causa mortuus sis.

SAP. Quando operam das, ut quoad capere
potes, semper id agas quod optimum sit, atque
alij idem in te cauillantur ac irrident, & erga
contumeliosè se gerunt, adeoque suis in cordibus
te vilipendunt, ut tam miserum te putent, quod
nec possis nec ausis te tueri ac defendere, atque
interim ipse non solum nihil moueris, sed etiam
iam patrem caelestem ex animo pro illis rogas,
ac benigne eos apud illum excusas: quoties hoc
in modum ex amore moreris, toties mors mea
in te reuiuiscit ac reflorescit. Itemque cum per
re ac innocenter uiuis, & tamen rectè facta tua
in tantum deprimuntur, ut inter reos & nocentes
os annumereris, idcirco libenti animo accipis, ac
eo ut ubi illi ipsi qui te affligunt, abs te veniant
petunt, tam promptus ac paratus sis ex animo
illis ignoscere, quicquid vnquam molestiae
illis perpeffus es, ac si penitus nihil passus esse
ac praeter hoc etiam verbis & factis illis inferre
vires & prodesse niteris, quo meam imiteris bene-
nignitatem, qua illis qui me crucifixerant, facile
remisi, iam reuera vna mecum pendes.

cruc

cruce. Quando etiam omnium hominum familiaritati, commodis & consolationi nuncium remittis, nisi quantum stricta & notabilis exigit necessitas, iam illa tui desolatio ac destitutio, erga me illorum omnium supplet vicem, qui me in cruce pendentem deseruerunt. Vbi verò mei amore cunctis amicis adeò valefacis, ac si nihil ad te pertineant, idque in omnibus illis, quæ aliquod inter te & me possint medium vel impedimentum obijcere, hoc ipso charissimum mihi exhibes discipulum & fratrem sub mea cruce consistentem, mihiq; compatiens. Dum cordis seruas expeditam ac absolutam ab omnibus libertatem, eadem ipsa meam tegis & ornas nuditatem. Quàdo in quibuslibet rebus aduersis tibi à quouis proximo illaris, mei causa ex amore nihil resistis, nihil te defendis, cunctorumq; furorem & exandescientiam, vndeunque ea accidat, & quanuis subita ac improuisa sit, quo iure quauis iniuria ea concitata sit, tanquam ouis obmutescens suaviter ac placidè accipis, adeò vt cordis tui lenitate, verborum mansuetudine, & vultus serenitate aliorum vincas asperitatem & malitiã, iam reuera similitudo mortis meæ in te perficitur. At verò vbi hanc mihi datur inuenire mortis meæ similitudinem, dici non possit, quantum illic capiam voluptatem: quantum id & mihi & Patri meo placeat. Denique si acerbissimam mortem meam affixam retinueris cordi tuo, & in precibus tuis commemoraueris, & factis expresseris ac imitatus eris, eo ipso conformabis te doloribus & fidelitati integerrimæ Matris & amantissimi discipuli mei.

F **M** **I** **N**

Similitudo
mortis Christi
in quo quæ
perficitur.

Vt se quis
Mariæ com-
patientem con-
formet.

OTV

45

MIN. Obsecro Domine, vt pro voto am
 meæ similitudinem miserrimæ mortis
 perficias & exprimas in corpore & anima
 siue id velim ipse, siue nolim, idque in sum
 tui laudem, iuxta gratissimam voluntatem
 am. Peto etiam ex animo, vt paulò latius
 clares & commemores immensos tristissim
 Matris tuæ dolores, dicasq; vt se gesserit
 cruce, cum tu pro nobis patereris. S A P. Ex
 id vt perconteris licet.

*Commendatio & encomium illustrissima Re
 ginæ calorum.*

CAPVT XVI.

8 om. II.

MIN. O altitudo diuitiarum sapientie &
 mentie Dei, quam incomprehensibilia sunt
 dicia eius, & inuestigabiles via eius. Qu
 multis admodum incognitis ac minus v
 v ijs & modis miseris reducis animas ad re
 mine? Ecquid tibi in mentem venit, aut qu
 men affectus eras in illa tua sempiterna in
 mutabilitate, & incommutabili æternita
 cum tam præclare conderes creaturarum op
 nium purissimam, elegantissimam atque di
 nissimam? Meritò sanè dicere tum poteras,
 go cogito cogitationes patris. Nimirum Dom
 Deus, ex abyfso essentialis bonitatis tuæ fecit
 ex ea nasci splendorem gloriæ tuæ vnigenit
 filium tuum, per quem creaturas perditas
 suam originem reduxisti. Et quisnam paccat
 obnoxius ad te Pater cælestis accedere aude
 nisi amantissimum filium, æternam sapien
 tuam

I rem 29.

quam nobis ducem contulisses? Sed & te quoque o increata sapientia, qua radem fronte peccator miser vnquam adire attentaret, & coram tanta puritate suam exhibere sceditatem, nisi Matrem misericordiae sibi adhibeat patronam & aduocatam? Nam etsi frater meus es Domine Iesv, at nihilo minus idem ipse Dominus meus es: & quamuis verus sis homo, sed verus in idem Deus es, & iudex seuerissimus ac vindex iniquitatis. Quando igitur miseros nos premit & angit immensus cordis dolor, nec vllus vsquam patet effugiendi locus, hoc vnum nobis duntaxat reliquum est, vt oculos nostros ad te leuemus praestantissima Regina caelorum. Te ergo virgo sacratissima, quae refulcens es speculum splendoris aeterni Solis, & thesaurus occultus inexhaustae misericordiae Dei, miser ergo hodie tum meo, tum peccatorum omnium, sed poenitentium, nomine saluto. O vos praecelsi spiritus & mundae animae, procedite in medium, & quantis potestis laudibus vehite ac celebrate amoenissimam paradysum omnigenae voluptatis, Reginam illustrissimam, siquidem ego me ad id prorsus indignum agnosco, nisi pro sua benignitate id impla mihi permittat. O praecipua & singularis Dei amica, o preclarissimum diadema aureum aeternae Sapientiae, da copiam misero mihi vitij multis obnoxio, tecum nonnihil colloquendi. Anima mea prosterne se pedibus tuis corde pudibundo, demissis oculis, vultu verecundo. Quanquam Domina mea, Mater gratiae, omnino sic sentio, mihi que ita persuadeo, nescio vnde, quasi nec ego nec alius quisquam

E a peccatis

Mariz Deiparae encomia

Qualis mediana Maria

OTV
45

peccatis implicitus, opus habeat vlllo apud
mediatore, nec vlla venia vel copia. Tu nam
es hominum peccatorum omnium mediator
immediata apud filium. Inde est, vt quo quis
magis se sentit peccatis pluribus irretitum,
toto iustius sibi videatur ad te accedere: & quo
toto est sceleratior, tanto maiori iure ad te pro
perare se putet. Agè ergo anima mea prodigaliter.
Nam tamen meritò repulsam patere
ob multa & magna demerita tua: ac inuitat
prouocat te Matris Dei incomprehensa bene
gnitas. Tu igitur vnicum reorum solamen,
unicum peccatorum perfugium, ad quam respici
unt multorum humescentes oculi, cui suspi
rant complura saucia ac misera corda, placet
ac benignam te præbe mediatricem & concili
atricem inter me & æternam sapientiam. Quæ
quæso memineris pijsissima ac clementissim
Imperatrix, dignitatem illam qua prædicat
ex nobis miseris peccatoribus tibi accessibilem.
Quid enim te effecit Matrem DEI, & Arcam
qua verum Manna, ipsa æterna Sapiencia
condita quiesceret, nisi nostra peccata? Quo
modo Mater dici posses gratiæ & misericordiæ
nisi ex nostra miseria, qui tua gratia & misericordi
cordia habemus opus? Nonne inopia nostra
ditauit? Nonne vitia nostra te creaturis omnibus
clariorem illustrioremque reddiderunt.
Eià ergò illos tuos misericordes oculos, qui
certè benignissimus animus tuus à nullo
quam peccatore, nec ab vlllo misero & desolato
ac desolato homine auertere potuit, ad me
miserum conuerte. Accipe me in fidem & tuam
lam tuam. Siquidem consolatio & spes mea in
te est.

Qui nostra
Mariã exul
tarint pecca
ta.

tesita est. O quã innumeri peccatis dediti, iam
 DEVM deseruerant, omnemque cœlestis pa-
 triæ cœtum, Deumq; ipsum abiurârunt ac ne-
 gârât, & in desperationis voraginem sese præ-
 cipites dederant, atq; à Deo miserè separati e-
 rant, qui tamen tibi innitentes, atque ad te con-
 fugientes à te benignissime seruati sunt, donec
 te intercedente apud Deum in gratiam restitu-
 erentur. Ecquis tam immanis vsquam peccator
 est, qui tot latrocinijs & flagitijs sese obstrinxe-
 rit, quot vllus vnquam, qui non idem tui re-
 miniscens, animum & spem bonam concepe-
 rit? vnica, singularis, fidissima peccatorum cõ-
 solatrix, te immensa DEI benignitas aded fe-
 cit cunctis peccatoribus amabilem, vt supera-
 bundans pietas & beneuolentia tua non possit
 nos non afficere & recreare. Cùm igitur mecũ
 ipse diligenter perpendo & cogito, quænam tu
 sis virgo sacrata, animus erigitur, iustumq; mi-
 hi videtur, vt si modo fieri id posset, lachrymã-
 tibus oculis cor ipsum præ exultatione ex ore
 profiliret: aded nomen tuum in anima mea
 ceu fauus mellis colliquescit. Reuera tu & es &
 diceris Mater & Regna Misericordiæ. Eia ergo
 Mater indulgentissima, Regina clementissima
 inexhaustæ Misericordiæ, salue. O nomen sua-
 tissimum. O qualis ea est re ipsa, cuius tam gra-
 tiosum nomen est. Nunquã sanè quãuis dulcis
 citharæ sonus tam suauiter affecit aures, quã-
 tumlibet huic Mundo dediti hominis, quam
 nostra afficit corda mœrentia nomen sacratissimum
 intemeratæ Virginis MARIÆ. Atq; merito profectò in huius præcelsi honorem
 nominis, cuncti debent suas ceruices flectere

F 3 & cur-

Peccatores
 qui quid de-
 beant Mariæ.

OIV

45

Maria quid fuerit peccatoribus.

Maria laude ineffabili merito celebranda.

Cor sequi femineo precipue in Maria gaudendum.

Paradisus qui n. bis duplex obtingit.

& curuare genua. O quoties infestas daemonum manus tu pia Mater à nobis proffigasti & inuicem uertisti? O quoties tremendi iudicis seueram iustitiam aut mitigasti, aut auertisti? O quoties apud filium tuum gratiam & consolationem nobis impetrasti? Ecquid hinc didicimus peccatores miseri? Qui tandem digni tibi pro tanta benignitate grates laudesque agamus, quando nec angelica lingua omnes, nec cuncti beati spiritus & anime, nec celum & terra & quicquid his continetur, tuam dignitatem tua gaudia, tuam clementiam & gratiam, tuam denique præcipuum honorem, ita ut parum laudare queunt? Quid ergo miseri nos facimus? Sed faciamus quod possumus, eamque laude & gratiarum actione prosequamur. Nam pro sua admiranda humilitate non munera nostrorum spectat paruitatem, sed uoluntate bonæ diuitias. O Regina suauissima, iure quidem gratulari & gaudere potest in te sexus feminæ. Nam tamen si maledicta fuit prior illa Eua, quod fructum gustasset uetitum, sed benedicta sit altera Eua, quod nobis caelestem protulit fructum, cuius longè suauissimum. Nemo iam deinceps queratur amissam paradisum. Vnam quidem amisimus, sed duas recuperauimus. An ne paradus iure appellabitur, quo ortus est fructus ligni vitalis, omne delectamentum & gaudium in se continens? An non est Paradus merito dicendus, & cunctis paradisis longè anteponendus, in quo mortui reuiuiscunt, dum eius gustant fructum, ex cuius manibus & pedibus ac latere uiui prorupserunt fontes terram omnem irrigantes, fontem inquam

inquam, inexhaustæ misericordiæ, infinitæ sapi-
 entia, exuberantissimæ suauitatis, ardentis-
 simæ charitatis, & ipse denique fons æternæ
 vitæ? Hunc profectò Domine quisquis gusta-
 uit fructum, & ex his fontibus potauit, satis il-
 le compertum habet, geminam hanc paradi-
 sum multo esse præstantiorem terrestri illa, ex
 qua erecti sumus, paradiso? Verumenimverò
 Domina nostra, Imperatrix illustrissima, sem-
 per virgo MARI A, etiam ianua gratiæ tu es,
 & porta misericordiæ nulli vnquam præclusa.
 Immò verò citius cælum cum terra perierit,
 quam tu aliquem serò te implorantem tua o-
 pe destituas. Eam ob rem & cum surgo manè,
 ad te primam respicit anima mea: & cum serò
 dormitum abeo, te postremam contemplatur:
 certa videlicet, quicquid purissimis manibus
 tuis oblatum & commendatum fuerit, gratum
 & acceptum reddi apud Deum, etiamsi in se-
 ipso vile & exiguum sit, idquæ tuam Deo id
 exhibentis dignitatem. Neque enim reijci vl-
 lo modo potest aut respui, quicquid ipsa, vt-
 pote purissima, charissimo filio tuo præsen-
 taueris. Accipe igitur Domina benignissima
 exigua opera mea, & ea offer ac repræsenta
 Deo omnipotenti, vt vel hoc ipso illi place-
 ant, quod tuis sanctissimis manibus exhiben-
 tur. Tu nanque es vas illud ex auro mundissi-
 mo confectum, gratia perfusum, smaragdus &
 sapphiris omnigenisque virtutum præclarissi-
 mis obductum & ornatum gemmis, cuius vni-
 cus adpectus cælestis illius regis oculos longè
 dulcius afficit, quam vel omnium rerum crea-
 tarum. O singularis & præcipua Dei amica,

OTV

45

Hester. 2.

si rex Assuerus captus fuit pulchritudine
 mosissimæ Hester, eiusque illa cordi sedic
 cunctis foeminis, atque præ illis omnibus ca
 tum apud eum gratiæ locum consecuta est,
 illius precibus nusquã rex deesset, faceret qu
 quid ipsa voluisset: quis vel explicare, vel
 pere possit ð rubentium rosarum & candi
 rum liliorum eximium decus, quant oper
 ille immortalis & omnipotens illectus fue
 purissima virginitate, & mansuetissima hum
 litate tua, ac fragrantissima virtutum omniu
 & charismatum, quibus referta eras, apothec
 Quis verò cepit insuperabilem vnicornem
 lum, nisi tu virgo integerrima? O quant
 placuit oculis eius præ mortalium omniu
 core, amabilis illa & incomparabilis venust
 tua, cui si conferatur quælibet alia pulchrit
 do, haud secus obscuratur & hæcescit, quæ
 nitedula vel cicindula ad Solis splendorem
 quam exuberantem inuenisti gratiam apud Deu
 tum pro te ipsa, tum pro miseris nobis om
 gratia destitutis? Ecquid igitur negare tibi po
 terit rex ille omnipotens? Dicere nimirum po
 res ex sententia: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* No
 tu tota es Dei, & ille totus tuus, & inter vos per
 ennis ac incomprehensibilis agitur amoris la
 dus, quem nulla vnquam poterit diuersitas in
 parare vel interrumpere. Sed interim tamen
 noli pia M A T E R nostri obliuisci, qui tam mi
 seri, tam inopes sumus, & in hoc periculoso et
 ilio tam miserè fluctuamus. Eia exurge nunc
 Domina cæli & terræ, exurge, & mediatrix
 conciliatricemq; te exhibe pro nobis apud deu
 cissimum filium tuum, ipsam æternam Sapien
 tiam

Luc. 1.

Cant. 2.

tiam. Quid tamen negare nunc mihi poteris eterna Sapientia, quandoquidem sicut apud Deum Patrem te propono & medium constituo, ita integerrimam tibiq; amantissimam Matrem tuis nunc oculis longe pijsimam obijcio, & mediam interpono? Agè iam benignissime Iesu, respice Matrem tuam, contemplare oculos gratissimos, qui in te toties tam sanctè ac diuinè intenti fuere: agnosce genas roseas, quas tam crebrò, tam que amanter infantili tuo affixit vultui. Vide os sacratum, quod toties dulcitate tibi impressit oscula. Cerne manus purissimas, quæ tibi tam crebrò ministrarunt. Ecquid tandem Iesu pijsime, immò Pietas ipsa, negare illi poteris, quæ suo te lactavit vberibus virgineo, suis gestavit vlnis, reposuit ac leuauit, & summa cura fouit ac educavit? Admoneo te hinc Domine Iesu omnium officiorum, & quicquid tibi infanti ac puero ab illa impensum est obsequij, cum in eius sinu materno resides, blandissimos ac tenerrimos ocellos tuos in eam conijceres & infantilibus ac delicatis brachiolis eius colla virginea stringeres summo cum amore, quo eam vltra creaturas omnes prosequeris. Simul etiam admoneo te immensè illius doloris, quo illius maternum pectus confixum fuit, quando sola tecum sub cruce patiebatur, & præ nimia calamitate, angustia ac compassione crebrò tecum moriebatur corde & anima, videns te mortis angoribus correptum. Atque hæc omnia oro & obsecro te Domine Iesu, vt ob gratiam illius præstes mihi deponere & abrumpere media ac impedimenta omnia,

F 5   mnia,

An suæ quid
Matri neges
Iesus.

OTV

45

omnia, tuam adipisci ac mereri gratiã, nec ea amittere vnquam.

De Matris Dei ineffabili dolore & compassione.

CAPVT XVII.

Quis tribuat oculis meis tot lachrymarum guttas, quot erunt scribendæ literæ, non nisi perspicuis lachrymarum vndis conscribere ac commemorare possim lachrymas miserabiles ex immenso cordis doloris Virginis sacratissimæ profectas? Quæso te Domina intemerata, Regina præstantissima cæli ac terræ, tange cor meum saxeam vel vnicuique feruentium lachrymarum tuarum guttula, quas sub cruce fudisti largiter ob angustias inexplicabiles vnigeniti filij tui, vt tamen emollescat, & tuum possit vt cunq̃ue sentire dolorẽ. Est enim ea intenti doloris natura, vt nemini is satis perspectus sit, nisi qui eum experiat. Tu igitur Domina mea suavissima, tange cor meum mœstissimis sermonibus tuis, & duntaxat admonitionis & recordationis causa expone seruulo tuo, quid animi habueris, vt quæ regeris sub cruce, quando amantissimum filium tuum, æternam ac præclarissimam Sapienciam vidisti tam miseram obire mortem. **VIRGO MARIA RESPONDET:** Id nunc audies nõ absque laments & animi dolore. Nam licet in presentiarũ omnis miseræ ac doloris experis sum, at tam temporis longe affecta erã. Et prius quidem, quàm sub cruce confisterem, multos

Qui se Maria,
pauere Chri-
sto gesserit.

multos iam, eosq; ingentes & ineffabiles animi
 cruciatus exceperam, ab eo praefertim loco, v-
 bi primum consexi filium meum protrudi,
 caedi, percipi, malè tractari: quibus visis, ple-
 nè sui viribus destituta, donec eum subsecuta
 essem ad ipsam vsque crucem. Vbi quid sen-
 serim, aut quí affecta fuerim, quod tu percon-
 tatus es, utque me habuerim, audies quidem
 partim ex me, sed quatenus id sciri aut com-
 prehendi potest. Neque enim quisquam vn-
 quam hominum edictus est in hanc lucem, qui
 id posset perfectè perferutari, nam quàm nihil
 est guttula vna aquæ ad vastissimū Oceanum,
 tam non possint comparari dolores omnes
 cuiuslibet hominis immanens illis animi mei
 angustijs & cruciamenis, quibus tum mater-
 num pectus meum confecta fuit. Quod pote-
 ris hinc animaduertere. Quanto quispiam ali-
 cui charior, amabilior, suauior est, eò il-
 lius mors & amissio est intolerabilior ac a-
 cerbior. Quis verò vnquam in terris natus
 est amabilior, quis vsquam extitit suauior,
 quam ille meus vnigenitus, vnicus dilectus
 cordis mei, in quo mihi planè suppetebat
 quicquid posset totus praestare Mundus? cui v-
 ni vivebam, & mihi ipsi eram mortua? Quem
 cum extinctum cernerem, ipsa quoque pariter
 defeci. Et sicut ille singularis ac vnicus dilectus
 meus mihi praeter ceteris omnibus singulariter
 ac vnice charus fuit: ita etiam vnicus dolor
 meus, singularis & immanus fuit praeter quolibet
 alio, quem quis vnquam perpeffus sit, dolore.
 Enimuero amabilis & gratiosa humanitas
 eius adspetum meum mirificè oblectabat.

Præ-

Quanta Iesu
 in carne ad-
 huc mortali
 amabilitas.

OTV

45

Præcella diuinitas eius, interni animi maiori-
 tudibus suauissimam præbebat contemplati-
 nem. De illo cogitare, summum erat cor-
 mei gaudium: de illo habere sermonem, ma-
 gnopere recreabat. Eius dicta auscultare
 verè mellita, animum meum plùs quàm vi-
 organa musica demulcebat. Ille cordis mei specu-
 culum, ille animæ gaudium erat. Cælum
 terram & quicquid horum ambitu continetur
 mihi illius præsentia exhibebat. Cùm igitur
 illum talem amicum, illum vnigenitū filium
 meum coram me cernerem in cruce pendente
 & cum mortis angoribus compugnātem, qui-
 putas ille mihi ad spectus doloris ac mœrorum
 attulit? ô ad spectum illum verè miserabilem
 vndè totum emarcuit cor meum, totus elap-
 guit ac mortuus fuit animus, tota viribus fu-
 deficitura, & à sensibus alienata. Iam quidē
 sum respiciebam, nec quicquam opis adferri
 poui dilecto illi filio meo. Adspiciebam deo-
 sum, & ecce coram intuebar scelestos illos, qui
 meum tam crudeliter affligebant filium. O
 quàm mihi tum angustus erat totus hic orbis
 terrarum. Corde ac animo defecerā, vox inter-
 cederat, nec erat quicquam in me virium. At-
 tamen vbi ad me redij, voce rauca ac lamentabi-
 li ita compellabam IESVM filium meum, hinc
 inter cætera verbis vtens: Eheu Fili mi, Eheu
 cordis mei iucundissimum speculum in quo
 sepe meos oblectaui obtutus, quam miserandū
 in modum hinc te sub oculis meis pendere con-
 spicio. Eheu te vnicum thesaurum meum, qui
 toto hoc Mundo mihi charior es, qui mihi Pa-
 ter & Mater, & totum cordis mei gaudium es &

Marie, suffixo
 in cruce filio
 dolor quan-
 tus.

Marie lamē-
 tabilis ad
 Christum fi-
 lium appel-
 latio.

virtu-

virtus: queso te Fili mi, patiaris me tecum migrare ex hac luce. Cur enim relicurus es post te Matrem istam tuam desolatam ac miserabilem? Eheu Fili mi, quis mihi det vt ego moriar pro te? vt hunc amarum mortis calicem pro te ipsa bibam? Eheu calamitatem & angustias Matris, vnico suo filio orbata. Heu me miseram, vt omni sum gaudio, & consolatione destituta? Cur parcis mihi tantopere desiderata mors? Tolle, aufer, rape me miseram vna cum charissimo filio meo: quandoquidem vita ipsa quavis morte mihi acerbior est: vt potè quæ meis conspicio oculis tolli è medio filium meum, quem vnice amat anima mea. Eheu fili mi, eheu fili dulcissime. Cum igitur hunc in modum affigerer, & ita me haberem, benignè me consolabatur Filius meus, atque inter alia sic ait: Genus humanum aliter redimi non potest. Attamen die tertia resurgam, & tibi atque Discipulis rediuuius apparebo. Noli flere mulier. cessa à lachrymis mea Mater: namque te nunquam derelinquam. Hac dum me Filius consolatione leniret, & charo discipulo commendaret, stanti itidem iuxta crucem ac dolore vehementi occupato, verba illa filij mei tantis cum lamentis & gemitibus per cordis mei medullas ferebantur, vt velut mucro quidam acutissim^o ipsum cor atque animam meam transfigerent, & saxea illa pectora ingenti erga me commiseratione afficerentur. Tollebam tum in sublimè manus præ animi cruciatu, cupiens amplecti filium meum, sed obtinere non potui. Interim aliquoties, præ nimio doloris excessu sub cruce viribus destituta collabebar, ita vt verbum

2. Reg. 18.

Quò Christus
Matrem suam
iuxta crucem
adstantem
consolatus.
Ioan. 19.

OTV

45

bum vltimum proloqui non possem. Deinde
me reuerfa, vbi aliud non potui, de osculati
sanguinem ex Filij vulneribus defluentem,
eò vt inde pallidum os & genæ meæ omni
cruentæ redderentur.

Pfal. 44.

MI N. O pietas immensa, qualis hic dolor
& cruciatus, quales hi angores fuere? quò
vertam? aut in quem oculos referam me
Enimuerò si in speciosum *forma præ filij*
minum eos intendam, eheu tantas cerno
gustias & calamitates, vnde meritò possit
tabescere cor meum. En foris eduntur in
clamores ac voces terribiles: intus cum
morte colluctatur. Venæ eius omnes disten
tae sunt, sanguis totus ex corpore diman
denique dolore plenus est & moritur totus
solatus, nec est qui curet vulnera eius. Si ven
ad matrem illam tristissimam meos velim
flectere obtutus, piissimum pectus illius
mille gladijs confossum adspicio, animamque
eius sanctissimam immenso dolore correptam
& discruciatam. Nunquam quisquam visus
specie tam miserabili, nec vnquam auditi sunt
gemitus tam lamentabiles. Aegrum illius cor
pusculum præ dolore humi collabebatur, spe
ciosissimus vultus eius emortuo filij sanguine
tinctus erat. Ita vtrobique miseria & angustia
erat incomparabilis. Cruciat filium pia Me
tris vehemens ægritudo & dolor. Mœstissima
Mater amantissimi filij immerita morte tor
quetur, vtpote quæ illi multo fuit acerbior,
quam fuisset mors sua. Respicit filius Matrem,
& piè consolatur: Mater erectis ad filium ma
nibus, optat miseram pro ipso mortem perpe
ti. Quis

ti. Quis hinc iam acrius affligitur? quis vehementiori angustia premitur? Vterque sanè tã ^{Iesu & Mariæ} immenso est dolore obrutus, vt nullus huic ^{dolor quantus.} possit aliqua ex parte æquiparari. O pectus maternum, ô animum multò piissimum. Quî tandem ferre potuit cor tuum tenerrimùm Mater reuerenda tantos hos angores & cruciatus? Benedictum sit illud mœstissimum cor tuum, cuius dolori si vllus alius conferatur dolor, perindè erit ac si somnium cum re ipsa componatur. Benedicta sis tu aurora consurgens præ creaturis omnibus: & benedictus sit roseus elegantissimi vultus tui adspèctus, aternæ sapientiæ purpureo ornatus sanguine ceu gemma preciosissima. Eheu facies præclara & gratiosa aternæ sapientiæ, vt mortis lurido pallefcis colore. O corpus speciosissimum, vt hinc pendes è cruce? Hei mihi sanguis preciosissime, quàm calidus decurras in matrem, vnde sumpstisti originem? Quæso Matres omnes, lamentis & lachrymis has Dei genitricis angustias prosequimini. Quotquot estis mundis cordibus præditi, pia vos commiseratione afficiat sanguis ille purpureus atque purissimus, qui Virginem Matrem vsque adeo perfudit. Quicumque vllos vnquam animi cruciatus perpèssi estis, animaduertite quæso & videte, vt nullus possit dolor cordis hisce doloribus Filij & Matris comparari. Nihil sanè mirum fuerit, si his consideratis, animo prorsus colliquescamus ac deficiamus præ dolore & commiseratione, quando in tantùm ille excreuere Christo in cruce pendente, vt saxa crepuerint, terra concussa sit, sol deni-

OIV

45

denique radios retraxerit suos, vt suo condextiter
lerent creatori.

*Vt id temporis Dominus secundum interiorem
hominem affectus fuerit.*

CAPVT XVIII.

MIN. Quanto quis penitiùs tuam nititur
perscrutari passionem Domine Iesu
tanto illa apparet impenetrabilior
Multa quidem tibi angustia accidit ante crucis
supplicium, sed multo maiorem ipsa crucis
pœna intulit secundum sensus & vires corpo-
reas externas, quæ tum præsentem mortis
acerbitatem experiebantur. Sed quid quæso
Domine eodem tempore sentiebat homo in-
terior, anima videlicet tua longe nobilissima
Eratne illa tum consolatione quadam ac sua
uitate perfusa, vt de quibusdam Martyribus
tuis memoriæ proditum est, quæ immanissimos
passionis tuæ cruciatus deliniret efficeret
que tolerabiliores? aut quando tandem finem
habuit tantus dolor tuus?

Christi cru-
cifixi dolor
quantus.

SA P. Etsi audieris sæpè tristitia multa, sed ni-
hil vnquam tristius ac calamitosius eo ipso
quod iam relaturus sum. Anima quidem mea
secundum vires supremas diuinam tum haud
secus, atque modo, contemplabatur cognosce-
batque essentiam: at vires infimæ interioris ex-
teriorisq; hominis, in desolata penitus & om-
nis consolationis experte afflictione vsque ad
eò erant relictæ sibiipsis ad extremum vsq; in-
finite acerbitatis articulum, vt nullus vnquam
extitit

on dextiterit huic similis cruciatus. Cumque ita
 plenè omni ope destitutus ac vndique dereli-
 ctus penderem à cruce, cum distillantibus vul-
 neribus, lachrymantibus oculis, distentis bra-
 chijs, ac distractis & diductis membrorum om-
 nium venis, mortis angoribus correptus, voce
 lamentabili ac miserabili clamaui ad Patrem
 meum, *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti* Matth. 27.
me? Interim nihilominus voluntas mea cum Marc. 5.
 sempiterno voluntatis eius decreto & placito
 omninò consentiebat atque vnita erat. Porro
 sanguine meo sic prorsus omni effuso, fractisq;
 viribus, præ mortis angustia inuasit me sitis a- Quæ sitis Ie-
sum maximè
afflixerit.
 cerrima: sed multò vehementior me obtinuit
 sitis salutis Mortalium omnium. Atque ecce
 dum sic laborarem siti intolerabili, fel & ace-
 tum ori meo obtulerunt. Deinde peractis illis,
 quæ ad hominum instaurandam salutem per-
 tinerent, in hæc verba prorupi: *Consummatum* Ioan. 19.
est. Ita Patri meo perfectam præstiti obedi-
 entiam ad mortem vsq; Cumque dixissem, *Pa-* Luc. 23.
ter, in manus tuas commendo spiritum meum. Præ-
 clarissima anima mea ex Diuino migravit cor-
 pore, ita tamen, vt nec ab illa Diuinitas separa-
 retur. Post hæc lancea foderunt dextrum latus
 meum, vnde continuè exiuit preciosi sangui-
 nis riuulus, simulq; fons aquæ viuæ. Ecce fili Quo labore
reparati si-
mus.
 mi, huiusmodi labore ac dolore, teq; & electos
 omnes reparauit, & innoxij sanguinis mei vita-
 li sacrificio ab æterna morte redemi.

M I N. Reuera Domine Iesu amator præci-
 pue ac integerrime, miserabili me ratione re-
 parasti. O quantopere dilexisti me, quàm be-
 nignè in libertatem me vindicasti, Qui tandem

G

suauif-

OTV

45

Iesu redemptori nos omnia debere.

suauissima Sapiencia pro tanto amore, tam
cerba passione gratias tibi agere potero? Pe
fecto, si mihi inessent Samsonis vires, Absol
nis pulchritudo, sapientia Salomonis, cuncto
rum Regum opes ac dignitates, has ego omnia
in tui laudem perquam libenter in tuo cultu
famulatu consumerem. Atqui Domine nescio
sum, nihil possum. Et quo tamen pacto gratias
tibi esse potero?

SAP. Si vel angelorum omnium linguas
fes præditus, & Mortalium omnium bono
pera solus peregisses, atque creaturarum om
nium bona opera solus peregisses, atque crea
turarum omnium vires haberes, nec sic quæ
dem dignas mihi posses gratias agere vel
minima, quam ex amore tui causa perperam
sum, afflictione.

Christo passo qui condigne gratia redantur.

MIN. Præsta igitur mihi Domine, & do
me, ut ex tua gratia tibi placeam & charus
quando nemo potest tuæ charitati vicem
pendere.

SAP. Crucem meam omnis expertem sol
tij tuos ob oculos crebro versabis, dirissimos
cruciatu meos cum ingenti condolentia
affiges animo, & quicquid tibi patiendum
currerit, ad meæ passionis similitudinē quan
dam adduces. Vbi afflictus fueris, nec tam
vllam tibi præstitero consolationem, sed
mentis ariditate tabescere, ac sine alicuius
uitatis infusione exarescere te permisero, quæ
admodum me pater meus dereliquit, non
cupaberis peregrinas consolatiunculas: sed
mentabiles dabis gemitus ad Patrem cælestem
cum abnegatione tuâ, quod ad delectationem
attinet.

Aridis qui sua crux ferenda.

attinet, pro illius Paterna voluntate. Tum ve-
 rò quanto externa crux tua fuerit acerbior, &
 intus ipse magis derelictus fueris, magisq; resi-
 gnatus, tanto propius ad meam accedes simili-
 tudinem, & æterno Patri eris charior. Siquidẽ
 hac ratione præcipui Dei amici potissimum
 probantur. Cùm te vehemens tenebit desideri-
 um, aliquam in re quapiam multum delecta-
 bili aucupandi & capiendi voluptatem, ex a-
 more id respues & mortificabis: atq; eo ipso si-
 tibundum os tuum, sicut & meum, amara po-
 tione cruciabitur. Cunctorum hominum salu-
 tem summopere sires. Rectè facta siue bona o-
 pera tua ad perfectam capeffendam vitam di-
 riges, & ad mortem vsque exequeris. Subditant
 geres voluntatem, prompteq; morigerã ac ob-
 temperantem superioribus tuis, animamq; om-
 ni proprietate nudam, prorsusq; resignatã
 in omnipotentis Patris manus, atq; etiam spi-
 ritum ex vita hac temporaria in illam æternã
 commigrantẽ, proquadam similitudine extre-
 mæ illius decelssionis de huius vitæ curriculo.
 Ita fiet, vt crux tua miserabili cruci meæ nõni-
 hil conformis sit, atq; in ipsa præclare perficia-
 tur. In paulo lateris mei vulnere, in ipso amo-
 ris vulnere affecto corde meo suauiter te inclu-
 des, ibiq; morari & permanere disces, atque ita
 vitali illa aqua te expiabo, & purpurei sangui-
 nis mei roseo colore mirificè decorabo. Deniq;
 me tibi fortiter adstringam & obligabo, teque
 mihi perenni vnione coniungam.

MIN. Nullus vnquam Adamas tanta vi fer-
 rum adserapuit, Domine Iesu, quanta acerbis-
 simæ passionis tuæ exemplum efficacissimum

Cruce nostra
 vt Christi cruce
 conformetur.

Adamas &
 passio Christi
 quomodo
 conferatur;

corda omnium sibi copulare & vnire queat, & traque mi Domine deinceps periucunda & certitia me à toto hoc Mundo abstractum, ad pertrahere in crucem tuam, eiusque propinquissimam similitudinem in me exprime & absolve, quò anima mea quandoque te fruatur in præcipua claritate tua.

De absolute Domini Iesu à cruce.

CAPVT XIX.

MIN. Tu quoque Mater pijsissima, Domina reuerenda, seruo tuo explices velim, vt ingens & acerrimus animi cruciatus ex filij passione susceptus, finem acciperit. VIRGO MARIA RESPONDET. Faciam quod petis: sed verba mea non sine lamentis & commiseratione auscultare te decebat. Posteaquam filius ille meus vnicus & charissimus spiritum reddiderat, & coram me pendebat emortuus, mihi que vires omnes cordis & sensuum defecissent, quia aliud non potui, oculos in eum sæpe coniciebam modò sanè miserabili. At vbi aduenisse sensi, qui eum de cruce deponerent, videbar mihi velut à morte excitari. Tum verò quanta Materni animi pietate & affectu eius emortua brachia exceperim, quantaque fidelitate eadem sanguinolentis appresserim genis meis: quanto etiam amore & desiderio ipsum de cruce mihi redditum materno pectore meo brachijs meis circumplexum adstrinxerim, recentesque & cruentas plagas extincti vultus eius deosculata fuerim: quæ

Qui se mortuo iam iam Iesu Maria habuerit.

que in quãtam denique commutata fuerit miseriam ac deformitatẽ illa inæstimabilis pulchritudo, in quam angeli omnes summo cum gaudio desiderant prospicere, non possent sanẽ corda omnia compræhendere. Equidem illum dulcissimum filium meum receptum in sinum meum, diligenter contemplantur: & ecce erat mortuus: iterum atque iterum in illum intendebam, & neque vox, neque sensus illic erat. Ibi rursus extabuit ac defecit cor meum: & reuerà poterat præ mortiferis illis, quibus tum conficiebatur vulneribus, vel in mille crepuisse partes. Dabat autem crebros ac innumeros gemitus. Oculi plures fundebant miserabiles ac incompræhensibiles lachrymas. Erat tunc species vultus mei longè tristissima. Si loqui voluiffem, vbi iam in primoribus labris verba versabantur, vocem dolor repressit, nec me sinebat perfectè proloqui. Vtebar tamen id genus verborum: Eheu, Eheu, quis vnquam tam crudeliter tractatus est, vt hic innocens & amantissimus filius meus? Eheu fili mi, solamen meum, vnicum gaudium meum, vt me dereliquisti? vt mihi totus es versus in amaritudinem? Vbi nunc est gaudium, quod tua mihi attulit Natiuitas? Vbi mira animi voluptas, quam ex tua cepi dulcissima infantia? Vbi honor, vbi dignitas, quæ mihi ex tua præsentia accessit? Vbi denique omnia illa, quæ meum vnquam potuerint exhilarare animum? Odolor, ô acerbitas, ô angustia: cuncta illa iam in immensos abiẽre cruciatus, & dolores mortiferos. Eheu Fili mi, Eheu mi Fili, quam misera ego in præsentiarum omni gaudio destituta sum? quàm

1. Petr. x.

Plañctus Mariæ descriptio

nihil mihi vspiam consolationis reliquum est? Hæc atque eius generis alia multa dolorum plena, super defuncto filio meo tristis dicebam.

M I N. Liceat mihi, obsecro Mater interrata & venerabilis, cum bona venia tua paulisper adhuc cum dulcissimo filio tuo, Domino meo, ipsa æterna Sapientia tam miserè affectu recreare ac oblectare animum meum, antequam sepulturæ tradenda auferatur à nobis. Equivocissimam sanctissimam Mater, quamuis non ambigam me æstimabiles te tulisse cordis dolores, merito quæ cunctos illis medullitùs permoueri debere, tamen mihi persuadeo non potuisse te sine aliqua animi voluptate, licet extinctum, filii tui corpus amplecti. Obsecro igitur Mater purissimam, ut filium tuum ita miserè vita defunctum in animæ meæ sinum reponas, ut mihi pro modulo meo fiat spiritualiter ac sub meditatione quadam, quod tibi tum corporaliter euenit. Ecce Domine Iesu, oculos ad te me aduerto cum gaudio iucundissimo, & feruentissimo ac intimo amore, quo quis vnquam tibi charissimum est amicum intuitus. En Domine Iesu totam se cor meum aperit, ut te in se recipiat: quemadmodum vernantes rosæ ergo micantes Solis radios sese explicant. Anima mea suavissime Iesu, infiniti affectus seu desiderij sui vlnas erga te latissimè expandit ac deducit. Ecce mi Domine ex ardentissimo desiderio cum laude & gratiarum actione te hoc circumplector, atque in ipsa cordis & animæ meæ viscera te imprimo & adstringo, simul quæ commonefacio te horæ illius, qua nunc

Dolorine an
voluptati sue
rit Matre,
Christum ex
animum tra-
dere.

victus amore, pro me non dubitasti mortis do-
 lores perpeti: orans & obsecrans, ne vnquam
 finas in me perire eandem acerbissimam mor-
 tem tuam: & ne vlla vnquam neque læta neque
 tristia, neque vita neque mors, te à me diuellat
 ac separent. En oculi mei perspiciunt emortuū
 vultum tuum: anima mea exosculatur cuncta
 cruenta vulnera tua: omnes sensus mei reficiū-
 tur ac cibantur hoc fructu suavissimo sub hac
 vitali crucis arbore, idque iure sanè. Alij qui-
 dem Domine Iesu consolantur sese vitæ suæ
 innocentia: alij magnis exercitijs & asæra vi-
 uendi ratione: alij item atque alij alijs & alijs
 studijs suis vel meritis nituntur. At ego Domi-
 ne spem omnem & consolationem potissimum
 collocatam ac repositam habeo in tua passio-
 ne, in tua satisfactione & expiatione, & in tuis
 meritis. Atque ea re perpetim meo in pectore,
 quæ pro me perpeffus es, fixa retinebo, idq; hi-
 lariter ac cupidè, tuumq; exemplar verbis &
 factis, quoad poterò, foris exprimam ac imite-
 bor. O splendor admirabilis lucis æternæ, quæ
 prorsus extinctus es mea causa: quæ so flammæ
 vitiorum omnium & malarum cupiditatum
 ardorem in me penitus restingue. O speculum
 sine macula Diuinae Maiestatis, quàm miserè
 es contaminatum & conspurcatum: expurga
 obsecro, sordes & maculas grandes vitiorum
 meorum. O imago pulcherrima paternæ be-
 nignitatis, quàm turpiter defœdata ac defor-
 mata es: reforma ac redintegra deprauatam
 ac luridam animæ meæ faciem siue speciem.
 O Agne innocentissime, quàm crudeliter ac
 inhumaniter diuexatus es: satisfac oro,
 & expia

Quis potissi-
 mus studio-
 rum omni-
 um scopus.

OIV

45

& expiā ream vitijſq; obnoxiam vitam mea
 O Rex regum & Domine dominorum, que
 miserandum in modum animæ meæ obtu-
 bus hīc te extinctum iacere conſpicio? præ-
 mihi, vt ſicut nūc anima mea te abiectum
 dolore & lamentis amplectitur: ita tu eam
 tua æternitate cum gaudio amplexeris.

De reſſu à ſepulchro.

CAPVT XX.

MIN Obſecro Domina Mater, benigni-
 ſima virgo Maria, iam nunc finem in-
 ponas dolori tuo & trifti huic ſermon-
 pauciſque referas, quo modo diſceſſeris à dila-
 tiſſimo filio tuo. VIRGO MARIA RE-
 PONDET: Id ſane videre & audire, miſer-
 erat. Tolerabilia tamen erant omnia, quan-
 diu licebat filij præſentia perfrui. At vbi illud
 mortuum à præmortuo pectore meo atque ex
 vlnis meis appreſſum vultui meo abſtraxerūt
 ac ſupultrā tradiderunt, credi vix poſſit, quam
 lamentabiles tum gemitus dederim, & quam
 miſerè me habuerim, quid item calamitatis &
 anguſtiæ perſenſerim, atque alij etiam in me
 perſpexerint, cum ab illo eſſet diſcedendum. E-
 nim uerò ſeparatio illa, qua ab vnigenito meo
 iam ſepulto diuellebar, non aliſer quam morti
 ipſa meum cruciabat animum. Ibam inter eo-
 rum manus, qui me deducebant, modo miſe-
 rabili: quippe quæ omni eram conſolatione
 priuata. Animus meus miro dilecti filij crucia-
 batur deſiderio: tota ſpes mea in illo vno col-
 locata

Chriſti & Ma-
 riæ ſeparatio
 qualis.

locata erat. Denique donec esset in monumento reconditus, sola ego inter mortales omnes integram illi fidem & synceram amicitiam præstiti.

MIN. Iure igitur Domina Mater, virgo sacratissima, te salutant corda omnia, & linguarum omnes laudibus vehunt: quandoquidem quicquid in nos beneficij conferre voluit benignitas DEI, per tuas in nos manus derivatum est. Tu post Filium initium es & medium, tu quoque finis eris. Ecce Domina mea dulcissima, admo-neo te hodie tristissimæ illius separationis, quando à filio tuo vnicè tibi charo, discedere compulsus es: precorque, tuam mihi feras opem, ut neque à te, neque ab eius gratissimo aspectu vnquam disjungar: & sicut nunc anima mea cum pia commiseratione & condolentia tibi assistit, teque intimo affectu suscipiens, in sua meditatione cum laude & gratiarum actione cupidè admodum à sepulchro filij per portas Ierusalem domum reducit: ita tu eandem animam meam in eius extrema è corpore emigratione ad illius patriam reducas, & in æterna colloques beatitudine, quæ es integerrima Mater mea, & suprema post DEVM consolatio mea. Amen.

Vt sit discendum mori: & qua sit species mortis improvisa.

CAPVT XXI.

MIN. Si mihi totius orbis imperium ac dominium collatum esset, Domine IESV,
G 5 non

Quanta Maric authoritas.

OTV

45

non me id tanta afficeret animi voluptate, quæ
 ea veritas & utilitas, quam ex tua cæpi suavitati
 ma institutione. Unde etiamnum vehementer
 aucto plura ex te discere, latiusque edoceri. Ita
 exponas velim, quidnam potissimum conueniat
 congruatque æternæ Sapientiæ, quæ tu ipse
 es, Ministro, tibi vni viuere appetenti. Equidem
 ex te audire percuperem de vnione nuda
 ac simplicis intelligentiæ cum sacrosancta Tri-
 nitate, vbi eadem in verbi nascentis in ipsa, &
 renascentis spiritus sui vera irradiatione, rap-
 pitur extra sese, & medijs omnibus absolutius
 ac nudatur.

An cuiquam
 maiora se
 querenda.

SAP. Non decet percunctari eum de his, qui
 sunt summæ ac absolutæ sapientiæ, qui etiam
 nunc circa infimos bonæ vitæ gradus versatur.
 His igitur prætermiſſis, docebo te quæ sint
 tibi conducibiliora ac oportuniora.

MIN. Ecquid me docere vis Domine IESV?

SAP. Mori videlicet & viuere: itemque vram
 deuotè ac amanter accipere in venerabili Sa-
 cramento, meque dignè laudare debeas. Ista mi-
 mirum proprie ad te pertinent.

MIN. Si mihi planè quiduis eligendi optio
 daretur, IESV dulcissime, nihil profectò potius
 optarem, quàm vt mihi ipsi & rebus omnibus
 scirem emori, ac tibi soli viuere: Te quoque toto
 corde amare, & ex amore suscipere in Eu-
 charistia, acque dignè te laudare. O terque qua-
 terque beatum illum, qui isthæc probè nôrit, ac
 quæ in his totam exigit traductioque vitam suam.
 Quanquàm obscure mihi est Domine, verum
 hic intelligi velis spiritalem mortem, quàm ma-
 cerbissimam & miserabilis mors tuam benig-
 gnè &

gnè & amicè mihi commendauit ac declarauit, an potius mortem corporis.

SAP. De vtraque dixisse me puta.

MIN. Sed quid attinet Domine de corporis morte institui, quando illa dum adest præ foribus, seipsam satis docet?

Quomodo aut quando mori discendum.

SAP. Quisquis tum demùm moriendi artè discere molitur, cùm iam excedendum est è viuis, delusum se sentiet.

MIN. Fateor Domine etiam dùm non nihil molesta & iniucunda mihi est mortis commemoratio, siue de morte instituta narratio.

SAP. Sed consideres velim, quanto perè nunc grassetur tum in cœnobijs, tum vrbibus repentina ac improuisa mors, qua plurimi subito tolluntur è medio. Atque eadem te quoque occultè ac insidiosè suis iam implicuerat nexibus, & parùm aberat, quin te extingueret, sicuti innumeros alios, ex quorum grege vnus iam tibi exemplum proponam. Agè igitur internos aperis obtutus & aures, & horrenda mortis specimen in tuo proximo contemplare, eiusque voces & gemitus lamentabiles diligenter auscultra.

MIN. Intereà mentis auribus hominis repentina morte iam iamq; perituri horrendos ac miserandos hausit clamores, vocesq; miserabiles ac Ingubres eiusmodi: Heu mihi Domine Deus, vnquam me editum esse in hanc lucem. Prima nascendi initia à lachrymis cœpere: itemq; supremam diem lachrymæ tristes & acerbè accipiunt, *heu circumdederunt me gemitus mortis, dolores inferni circumdederunt me.* O mors. O fœua ac horrenda mors, quàm es hospes inuisa

Sap. 7.

Psal. 17. & 114.

OTV

45

Einlatio sub-
bitò morien-
tis.

inuisa iucundæ ac florenti adolescentiæ me
Equidem nihil minùs quam te prospexerat
At nunc nec opinata in me irruisti: præoccup
si imparatum. Heu tuis me strictum vincula
abducis, haud aliter quàm qui neci destinatus
ad extremi supplicij locum vincum deducit
Eheu manus super caput complodo, easque
doloris acerbitate complico. Siquidem præ
sens discrimen libens effugerem. Oculos lo-
ge lateq; circumfero, si quis forte existat, qui
me ex his malis possit extrahere, nec vlla
tenuis affulget spes. Iam aures cordis mei hinc
horrificis mortis circumsonant, vocibus: nec
mici, nec opes, neq; scientia, neq; industria
poterunt te ex meis eripere manibus. Facto
concedas oportet. Itane ergo prorsus morien-
dum est? Itane Deus ex corpore migrandus
est? Ergò planè discedendum est? Heu me
ferum, cui vnquam nasci contigerit. O mors
sua mors, quid me factura es?

MIN. Quæso charissime, quamobrem tam
malè te habes? Lex ea omnibus ex æquo con-
stituta est, & pauperi, & locupleti, iuueni & sen-
Atq; plures sanè immatura quàm matura mor-
te obièrunt. Putasne te solum mortis lege ab-
solutum iri? Sed ea ingens stoliditas est & am-
tia. HOMO IMPROVISE MORITVR V.
RESPONDET: Molesta & acerba est ista
consolatio. Non sum mentis inops. Reuerà qui
sic non vixerunt, vt mori parati sint, nec tam
emigraturi timent mortem, ij amentes & caeci
sunt, & vt pecudes moriuntur, nescij quantis
periculis versentur. Nō ego iam deploro quod
moriturus sim, sed quod moriar imparatus.

Amentes po-
tissimum qui

Mori-

Moriendi adest necessitas, & tamen eo loco res
 fixæ sunt, vt mihi mori non expediat. Neque
 vitæ duntaxat occasum plango, sed etiam iu-
 cundos illos dies, quos tamen malè perdidit, &
 absque villo animæ fructu exegi. Nihil iam dif-
 fero ab abortiuo, & à flore deciduo verni tem-
 poris. Dies mei velociùs transierunt, quam sa-
 gitta aërem penetrat: obliuioni traditus sum
 quasi qui nunquam fuerim, & vt semita volu-
 cris per aëra volitatis, quæ statim ita in se re-
 uoluitur, vt nullus eam possit habere perspe-
 ctam. Quamobrem *sermo meus in amaritudine est*, Iob. 23 & 6.
& verba mea a dolore sunt plena. Vg, vg, quis tribuat
 misero mihi, vt sim secundum dies pristinos,
 vt tempus preciosum ob oculos propositum
 habeam, sciamq; ea, quæ modò heu serò noui.
 Heu me qui tempus mihi datum, dum præsens
 aderat, parui pendit, futiliterq; ac stolidè illud
 præter labi passus sum. Itaque nunc effluxit, nec
 vnquam reuocare, nūquam assequi licet. Nul-
 la, quamuis breuis, mihi hora præterijt, quàm
 non maiori in precio habere, maioriq; cū gra-
 titudine amplecti debuerim, quam si cui inopi
 ac misero regni totius imperium deferretur.
 Nunc igitur profusos lachrymarum imbres
 fundunt oculi mei, quod non liceat transactas
 recuperare horas. Heu mihi Domine Deus, q;
 tam multos sæpe dies inanitur transmissi, quod
 tamen iam prorsus nihil mihi prodest. Ah, ah,
 cur non didici potiùs toto illo tempore bene
 mori? O quotquot estis vernantes rosæ, homi-
 nes ætate floridi, quibus necdum consumpta
 est ætas, sed in ipso iuuentutis flore versamini,
 ad me respicite, & ex periculis meis discite,
 dum

Viuis quid a-
 gendum, an-
 tequam mor-
 te præoccu-
 pentur.

dum licet, sapere. Totos vos quamprimùm
Deum conuertite, cum illo solo annos vestros
transigite, ne vos similis quandoq; calamitas
comprehendat. Heu heu, quam malè decem
primos ætatis annos atq; adolescèntiam mea
Obsecro Dominè Deus, huius te miserescat.
fer ego nemini tùm fidem commodare, volè
rectè momenti. Animus meus nimis dissolutus
nemini auscultare aut obtemperare voluit.
Atq; ecce nunc in ipsam mortis decipulam
curri. Tempus abiit: iuuentus euanuit. Sat
quidem fuisset, si matris vterus sepulchrũ
hi præbuisset, ne præciosissimum tempus
perditè consumerem.

Sera pœnitè-
tia quam pe-
niculosa.

Fœnitentia
optima quæ.

MIN. Ad DEVM te conuertas Frater, &
peccãtè doleas. Si finis bonus fuerit, salua erit
omnia, HOMO MORIBVNDVS: Absurde
prorsus loqueris. Modòne pœnitentiã agam
modòne ad Deum me conuertam, quando
tus terrore concucior, atque innumeris
correptus angustijs? Perinde mihi accidit,
auiculæ, rapacis ac sæui cuiusdam milui com-
prehensæ unguibus, atq; præ mortis angos-
sibus destitutæ. Nihil planè aliud nunc pos-
sum, quam quòd libentissimè, si qua liceret,
uaderem: at fugere non datur. Iam mors ip-
se premit & amara animi à corpore separa-
tio. O vera pœnitentia & libera ad DEVM
conuersio hominis adhuc rectè valentis, quibus
certum & securum efficit hominem? Qui
negligit, nihil mirum si quandoque negligit
tur & ipse. Eheu diuturna illa vitæ in melius
commutandæ procrastinatio, quàm miserè
perniciosè producta es. Bona voluntas sine
operibus

opere, pulchra promissa absque executione
 euerterunt. Diem extraxi, semperque inducias
 impetrare conatus sum à DEO, donec in ip-
 sam mortis noctem incidi. Hæc verò omnia
 mihi atrocissima calamitas & dolor est, nec
 potest me non vehementer excruciare, quòd om-
 nem vitam meam, totos xxx. annos tam in-
 feliciter perdididi, vt nesciam si vel vnum diem
 pro DEI voluntate ita vt oportuit, expendi-
 rim: aut si vllum vnquam DEO gratum præsti-
 terim obsequium ac famulatum. Id reuerà
 non aliter quàm mucro sauisissimus ipsa cor-
 dis mei viscera configit. Eheu Domine, quàm
 turpiter confusus, quàm multiplici ignomi-
 nia notatus adstabo coram tremenda Miestate
 tua & tota cælestis exercitus frequentia. En hac
 ipsa hora, qua spiritum reddo, si vel vnam
 possem angelicam salutationem pio ac deuo-
 to proferre animo, longè id cumulatori me
 afficeret gaudio, quàm si quis vel mille auri
 talenta dono mihi daret. Ah ah Domine De-
 us, quot bona neglexi, quibus æternum ca-
 rere oportebit? O quantis ipse me malis affe-
 ci, dum te attendere nolui, cum adhuc liceret?
 O quot eiusmodi mihi horæ præterlapsæ sunt.
 Ah quoties præ rebus nihili ac futilibus, meri-
 toque parui pendendis multam neglexi mag-
 namque animæ salutem. Profectò in præsen-
 tiarum gratius mihi foret, atque vberiore æ-
 ternæ vitæ mercedem conciliaret, si vel semel
 ob amorem Dei oculos retraxissem meos ab a-
 licuius amici illicito adspectu, quàm si ille vel to-
 tos modo triginta annos flexis genibus mihi
 apud Deum præmium impetrare velit. Atque
 obsecro

OTV

45

Mēdicus mi-
ferrimus
quis.

Matth. 25.

obsecro vos Mortales omnes, rem miseram
ac lamentabilem audite: Ecce miser ego, qui
tempus me defecisse cernam, longè lateque
cumiens, exiguas emendicare volo eleemo-
synas meritorum, quæ sibi comparârunt homi-
nes pij, vt ea cedant in expiationem male-
factorum meorum, & vbiq; repulsam patiar.
Siquidem singuli verentur, ne non ipsi olei
habeant pro lampadibus suis. Quæso De-
mine Deus pia te miseratione afficiat, quod
tam ingentia ipse mihi sano adhuc & incolu-
mi corpore emereri præmia, immensaque
conflare opes potuerim multis illis diebus
quibus otio ac desidæ deditus eram, iam mihi
paruas liceat Eleemosynas consequi, quæ ta-
men non nisi in qualemcunque proficerent sa-
tisfactionem, non autem vel præmium, vel
gratiam mihi conciliarent. Id vos etiam acquirere
etiam perpendite, vestrisq; animis affigite cum
senes, tum iuuenes, & dum adest facultas, in
hac vita vobis meritâ coaceruate: ne vbi ad ex-
trema perducti eritis, dum demum mendicare
velitis, & tamen nulquam quicquam impe-
trare queatis.

MIN. Angustia tua, mi frater, animum
meum cruciant. Adiuro te per DEVM viuum
vt tuo me consilio instituas, quid facto opus
sit, ne me eadem quandoque pericula intol-
uant.

Securè mo-
rituris quo-
modo viuen-
dum.

HOMO MORITVRVS: Saluberrimum
in primis consilium ac præsentissimum reme-
dium, summaque sapientia & prudentia, qua
quis præditus sit in hac vita, ea est, vt per inco-
gram eorum omnium, quorum malè tibi co-
sciua

Sciūs es, confessionem tete præpares, ac deinceps ita perpetuò te geras, ac si eadem die, aut ad summum illa hebdomada sis moriturus. Persuadeas tibi animam tuam in igne Purgatorio pro suis erratis toto decennio cruciandam, modò derineri, atque non nisi vnum hunc annum præstitum tibi, quo illi, si velis, possis optulari. Interim crebrò ad illam respicias, audiasque voces illius miserabiles, quibus te cõpellat: Amice, inquit, charissime ac fidissime, porrige miserè mihi manum, miserescat te mei, adiuua me quo citius ex hac immani carnificina & flammis sæuissimis extrahar. Tota enim desolata & inops sum, nec quisquã ex animo fidum se mihi adiutorem præbet, præter te vnum. Torus mei Mundus oblitus est: quandoquidem *omnes quæ sua sunt quaerunt.* Philip. 2.

MI N. Non potest vllam habere dubitationem, quin isthæc institutio præclara sit ac minimè vulgaris, si modò ea quis re ipsa experiretur, quæ tu in præsens sentis. At quamuis efficaces & instar mucronis penetrabiles sint sermones tui, plerique tamen omnes hîc residentes, nullius eos pensi habent. Aures habent & non audiunt: oculos, & non vident. Nemo ferè mori vult, donec anima abscedat è corpore. **HOMO MORITVRVS**: Iure igitur etiam ipsi mortis acerbè hamo capti, quantumuis lamentabiles dederint gemitus, non exaudientur. Crede mihi, ed iam res redijt, vt sicut ex his qui Monasticum gerunt habitum, vt de cæteris taceam, vix centesimus quisque ex verbis meis ad sui emendationem & cõuersionem permo-
H ustur,

Quanta sui finis negligentia laborent omnes.

uetur, ita e centum vix vnum comperias, ma
 benè præparatus moriatur: adeo ferè omni gion
 vt ego, minimè prouisi in mortis laqueo nè d
 currunt. Quod etiam illis nonnunquam e ben
 nire solet, qui non planè impenitentes & mea
 ratione moriuntur. Enimuerd vanæ glo mas
 studium, commoda & oblectamenta corpor nam
 rerum labentium amor, & rerum sustentan tula
 corpori necessariū auara & importuna in que
 sitio plerosq; excæcant. Tu verò si cum pau heu
 mortis improuise angustias & calamitates neci
 munis optas euadere, obtempera distis me tus
 Perpetua mortis consideratio, & fidele subli acu
 um, quod cogitare debes, miseram animam ho
 am tanquam pœnis Purgatorijs subditam, eidi
 te lamentabiliter flagitare, celeriter eò tepe est h
 ducent ac prouehent, vt mortem non solu glo
 non extimescas aut horreas, sed etiam totu Act
 nimi desiderio expectes. Tantū fac quozidi vne
 na cogitatione in his verseris, non perfundi fera
 riè, sed crebrò & ex animo: dictaque mea dig
 cordis tui viscerib⁹ inscribas. Ex hac dira, qu
 me nunc inuasit necessitate & calamitate me der
 discè quid tibi propediem euenire possit. Ce uir
 ne cuiusmodi ista mihi nox sit. Benedictus mo
 à Domino, felixq; nimis, qui ad hanc horre re.
 benè paratus peruenit. Is enim securus hinc O
 it, quamlibet amaram experiatur mortem to
 Tuentur nanque eum & vndique cingunt qu
 geli lucis, sancti eum deducunt, & in cæli pal Pu
 tia recipitur. Suprema eius ex hac vita em pli
 gratio, nihil est aliud, nisi in patriam semp tat
 ternam commigratio & introitus. At verò ad
 DEVS pijsime, quo tamen misera mea an fer

Angustias
 improuise
 mortis euadere
 volendi
 quid agendū.

Quis hinc se-
 licissimè e-
 migret.

ma hac ipsa adhuc noctu vtetur hospitio in regione illa ignota & peregrina? Eheu quam plane destitutus ac desolatus modò sum? Ah Deus benignissime, quam misera & exul sit anima mea inter cæteras extiles & calamitosas animas, quas Purgatorius ignis absorbit? Quisnam illi toto animo, ac integra fidelitate opitulabitur? Sed hîc iam finis esto lamentabilis querimoniz meæ. Hora ipsa ecce adest. Heu heu cerno abeundum esse, nec licet ultra moras necere. En manus iam præmortuæ sunt, vultus pallescit, oculi deficiunt, mortis horrendæ aculei cor ipsum appetunt, spiritum ægrè traho ex imo pectore, lux Mundi huius mihi occidit, futurum iam intueor seculum. O qualis est hic adpectus? Confertim aduolant & conglomerantur teterrimæ species Tartaricorum Aethiopum, bestiarum illarum infernales me cingunt undique, omnemque mouent lapidem, vt miseram animam in suam possint ditionem redigere. O Iudex æquissime, quam exacta & feruera sunt iudicia tua. O quam grauitè ponderas etiam minima quæque, quæ ob sui paruitatem omnes paruipendunt. Eheu frigidus mortis sudor præ angore toto erumpit corpore. O vultum terrificum æquissimi iudicis. O quam districta sunt iudicia tua DEVS. Verito nunc animum ad futurum illud seculum, quò iam iamque rapiendus sum, adspicioque Purgatorij carnificinam, vbi profectò inexplicabiles intueor angustias, miserias, calamitates. En flammæ crudoles nimisque feruentes, admodum in sublime feruntur, & supra miserorum capita complicantur & confluunt,

H 2

ani-

Hominis idem
miam mori-
turi angustie
quæ.

Purgatorij
depictio.

OTV

45

animæque in iisdem atris ac obscuris flammis
 haud aliter quàm scintillæ in igni sursum de
 orsum impinguntur, ac agitantur. Vox ibi
 omnium vna est, Heu heu, Væ væ: O diram
 lamiratem nostram: nec mortales omnes po
 sint miseriarum, angustiarum, pœnarum
 strarum multitudinem, varietatem, acerbita
 tem compræhendere. Audire illic est multu
 ges easdemq; plûs satis lamentabiles, voces pe
 cantium atque dicentium: Succurrite miseri
 Ferte opem desolatis. Eheu vbi nunc sunt
 amicorum suffragia? Vbi promissa fallacia
 quæ fallacium amicorum nostrorum? Ah qu
 miserè ab illis derelicti sumus? quàm proxi
 nostri obliti sunt? Miseremini nostri, Miser
 mini nostri saltem vos amici nostri charis
 mi, quibus sæpè tantoperè obsequi & gratia
 cari sumus. Eheu quales amauimus, quid pro
 mij reportamus? O amicos infidos, qui nos
 immemores, permittitis nos in hac aestuanti
 sima fornase torrerî. Ah. ah, quòd non melius
 nobis ipsi prospeximus, nec hæc mala antequam
 timus, cum tamen facilè id licuisset. Minime
 huius loci cruciatus vincit immanissimos
 quos vllus vnquam Martyr in terris perferen
 rit dolores. Vna hora hîc prolixior esse vide
 tur, quàm centum anni in terris. Heu, heu, ex
 coquimur, assamur, vociferamur, opemq; pe
 scimus, sed maxime omnium id doler, quòd
 diuini vultûs iucundissima contèplatione tan
 diu distinemur. Id planè animum, cor, sensusq;
 pondere premit intolerabili. Sed cum his ego
 nunc migro è corpore.

MI N. Num dereliquisti me benignissimè
 Sapien

Purgatoria
 norum que
 relæ & expo
 stulationes.

Iob 19.

Purgatorij
 pœna maxi
 ma quæ.

Sapientia? Ah Domine Deus, quam presens me inuastit mortis imago? Nescio si adhuc anima in meo degat corpore, aut si vita mihi reliqua sit. Laudo te Domine Iesu, & vitam in melius commutare omnino firmus statuo, dum spiritus hos reget artus. Eheu quantus me terror occupat: nescio si vnquam tanto in mortis discrimine versatus sim. Erit sane Domine hominis istius ita morientis consideratio mihi utilissima. Equidem nullum vnquam praetermittam diem, quo non mortis vbique nobis insidias tendentis laqueos prospiciam, curemque ne me illa anteuertat, Discam sano corpore mori. Animum meum ad futurum seculum referam: siquidem re ipsa animaduerto, nihil esse sub sole diuturnum. Nolo differre poenitentiam & emendationem ad vltimum vitae occasum. Adde me visio hominis iam mortui exterruit, vt vehementer admirari non desinam vllum mihi superesse spiritum. Faceat nunc molle stratum, prolixus somnus, delicatus cibus & potus, honor caducus, voluptas & oblectamenta corporis. Si per exigua afflictio vsque adeo mihi dolet in hac vita, qui tandem imensos illos Purgatorij cruciatus tolerare potero? Quid si iam mori me contingeret, & necdum expiatum hinc excedere, quid tandem me futurum esset? Siquidem multis etiamnum peccatis onustus sum. Plane ab hac ipsa die miserae animae meae fidum me praebere adiutorem Domine, & omnium amicorum destituta ope ipse ego benignè faciam, ac pro viribus gratificabor.

SA P. Ita fili iugiter debes ob oculos versare

H 3 tuos

Morientem
considerare
hominem
quam vile.

Quomodo
mori discen-
dum.

OTV

45

tuos quæ audisti & vidisti, dum adhuc iuuen-
 es, dum adhuc viget & floret ætas, & potes com-
 modè tuæ salutis prospicere ac mederi. Vbi
 tem ad hanc mortis horam deductus eris, non
 ipse tibi iam administrari poteris, nihil con-
 tinèd ex his quæ in terris sunt, nisi meam de-
 taxat mortem & infinitam misericordiam con-
 siderabis, ne à spe tua decidas, sed integra ergo
 me spes tua & fiducia perseveret.

M I N. Ecce Domine I E S U, tuis me adu-
 no pedibus plorans & eiulans, obsecransque
 ut in hac vita castiges & purges me, quantum
 voles: tantum ne me illis horrendis seruis cre-
 ciamenti loci Purgatorij, quorum asperitas
 nemo possit comprehendere. Vnde iam admi-
 ror & stupeo insaniam atque amètiã meã
 qui hucusque supplicia tam paruipenderim
 quæsi pro nihilo habuerim, quæ iam reuerentia
 animo reformido ac horreo.

Psal. 119.

S A P. Bono sis animo fili. Timor iste sapien-
 tiæ initium est, & aditus ad beatitudinem. Num
 oblitus es quantoperè scriptura omnis com-
 mendat ac prædicet eos tanquam verè sapien-
 tes, qui in assidua mortis meditatione versan-
 tur, & semper pauidi sint? Iurè tu quidem per-
 petim me laudare debebis, quòd tibi ista
 planius & certius innotuerint, quàm vel un-
 ex centum millibus. Et quòd audite miser-
 est, audiunt quidem hinc dici multa, nec possunt
 se horum ignorantia tueri, certique sunt has
 sibi imminere, nisi respiscant: & tamen ne-
 gligunt ac dissimulant, immò etiam floccu-
 pendunt, donec prohdolor in ipsam peccati
 voraginem demergantur. Tum verò clamant

tant, vociferantur & plorant, sed serò sapiunt Phryges. Quæso aperi oculos, & ad digitos recense eos, si potes, qui tua memoria apud te mortui sunt. Vtere nūc illorum familiari colloquio non oris, sed spiritūs: fac interim quasi mortuum esse corpus tuum, & spiritu illis iungere, eosq; omnes, vt habeant, percontare. Ausculta quàm altis cum suspirijs & acerbo ^{Alieno malo sapiendum esse.} iulatu iam dicant: Felix nimium, quisquis ille est, qui sano obtemperans consilio, didicit ex alienis calamitatibus suæ salutis consulere. Tu si sapias, ita tibi persuade, propediem te ex corpore abiturum. Reuerà nanque vita tua est instar auiculæ sec̄ētis in arboris ramusculo, mox ab accipitre deuorandæ: & vt hominis in fluminis ripa assidentis, nauemq; magna celeritate præternauigantem præstolantis, in quam recipiendus sit, & in solas terras deportandus, vnde nunquam liceat reuerri ad patriam. Ita ^{vita humana qualis.} ergò vitam tuam instituas, paratus semper ad mortis occursum, vt vbi illa irruerit, bene sis communicus & ad iter instructus, lætusq; hinc abscedas.

Quemadmodum interne vitæ nauanda sit opera.

CAPVT XXII.

MIN. Multifaria sunt exercitia Domine viuendi instituta diuersa sunt, & alij atque alij alios & alios bene viuendi modos sectantur. Scripta quoque Diuina impenetrabilia sunt, nec ea quisquam perscrutari potest:

potest: denique institutiones & præceptiones sunt innumerabiles. Obsecro igitur a te Sapia, sub compendio me doceas horum omnium summam quandam & Methodum quid potissimum sectari & colere debeam, ut veram vitam itinere.

Certiss. ad perfectionem methodus quæ.

SAP. Verissima, vtilissima, & compendiosissima, quam ex vniuersis queas scriptis colligere, quæque paucis verbis veritatem omnem quatenus ad supremam sanctæ & immaculatæ vitæ perfectionem attinget, te edoceat institutio hæc est. Viue separatus & abstractus à cunctis hominibus. A quibuscunque introreceptis imaginibus mundum & liberum te conferre Expedi te ipsum ab omnibus, quæ tibi acciderint, affectibus adhaesionem, & curas ac sollicitudinem aduehere queant. Animum tuum iugiter sursum erige in seriem quandam, occultam, & Diuinam contemplationem, in qua me continenter ob oculos fixum retineas, ceu obiectum quoddam vel scopum perpetuum, à quo ne a momentum vnquam oculos deflectas tuos. Quicquid autem aliarum inferioris notæ est exercitationum, vt est, studium paupertatis, ieiunia, vigilia, & quæuis aliæ corporis castigationes, eas omnes huc tanquam ad finem suum refer ac dirige: tantumque ex illis assume, quantum hac in parte tibi adminiculentur, eo que te promouent. Hac ratione ad summam euolabis perfectionem, quam alioqui ex mille vitæ vnus apprehendit, eò quod finem suum in alijs exercitijs externis constituat, atque ea re multis annis per longas ambages circumacti, semper

Summam in hac vita perfectionem cur pauci comprehendant.

per maneat similes sui, à vera perfectione multum remoti.

MIN. Quis tandem possit Domine tam fixa ac immota acie in tuam semper diuinitatem intendere, atq; in huiusmodi irremissa animi contemplatione perseverare?

Nū quis semper caelestibus intentus esse queat.

SAP. Nemo sanè mortali pressus corpore id potest: sed dicta sunt hæc, ut noueris quo conuicti ac adspirare debeas, atque ubi sit finis omnium exercitiorum tibi constituendus, quò in cor animumq; referre ac accommodare oporteat. Vbi verò ab hoc scopo & contemplatione te abductum senseris, ipsa te beatitudine sempiterna priuatum arbitraberis: atque euestigò rursus eò te referes & adiunges, ut possis recuperare vnde deflexisti: ageq; tuam curam peruigilem. Nam quoties hinc aberras, non secus tecum agitur, quam cum nauclero, qui in seua tempestate remos & clauum perdidit, nesciat què quà tendendum sit. Quòd si stabilis huic inhærere non potes, toties te iterum atque iterum intrò recipies, huicque studio operam dabis, ut ipsa introversionum crebra ac identidem instaurata assiduitas & frequentia, qua te quoties aberrasti, rursus colligis & reuerteris in id ipsum, tandem firmum ac stabilem te efficiat, quatenus fieri poterit in hac vita. Audi igitur fili mi fidissimam amantissimi Patris tui adhortationem & doctrinam, eamq; ipsis cordis tui visceribus inscribe, neque negligas vllomodo, sed obserua diligenter: cogita quis sit, qui hanc tibi tradit, & quanta id faciat fide, amore, ac beneuolentia. Si vnquam velis progredi in virtutibus, sint hæc verba mea tuis

Perfectionē meditati quid agendum.

H 3

semper

OTV

45

semper oculis obuia, atq; vbiq; vel sedens
vel subteris, vel ambulaueris, putes te coram
à me admoneri & compellari his verbis: Ego
mihi, da operam, vt sis perpetuus interioris ho-
minis tui cultor & habitator: sis purus, sis
occupationibus non necessarijs expeditus, si-
denique sursum erectus & in superna suspen-
sus. Ita fiet vt propediem capias verba mea, ag-
noscastq; & perspicias bonum illud summum
& immensum, cuius etiamdum admodum re-
dis es & imperitus.

Qualia sibi
quique assi-
dè dici pu-
erabit.

MI N. Grates laudesq; sempiternas ago
tibi benignissima Sapiaentia, quandoquidem
tanta inest gratia, suauitas, & beneuolentia
ac amoris significatio in sermonibus tuis, vt
aliud moueri non possem neque vellem, vel
illi soli abundè compellerent me obtempera-
re institutioni tuæ. Itaque omninò statutum
& deliberatum mihi est Domine, omoem
adhibere conatum tuis exequendis moniti-
& consilijs.

*Vt Christus deuotè sit accipiendus in venerabili Eu-
charistia sacramento.*

CAPVT XXIII.

MI N. O si daretur animæ meæ, pijsissima
Sapiaentia, aditus in sacratissimum Di-
uinorum Mysteriorum tuorum con-
clauem: liberet mihi plus aliquid de amore tuo
percontari. Atque eiusmodi ferè quæstionem
proponerem, quandoquidem immensæ erga
nos charitatis tuæ abyssum in acerbissima pal-
sione

sione tua vsque ad eò nobis declarasti ac prodidiisti, vt nemo satis mirari queat, vtrum ne propterea alia possis amoris erga nos tui indicia & argumenta proferre.

SAP. Quidni possim? Immò verò quàm non potest certus iniri numerus stellarum cælestium, ita inexhaustæ dilectionis meæ signa & documenta non possunt numero comprehendi.

MIN. O IESV amor meus dulcissime, O pijsime Domine, cerne obsecro, vt anima mea langueat amore tui. Conuerte ad me miserum faciem tuam longè gratissimam. Adspice vt in me extincta sint ac euanescant omnia præter vnicum flagrantissimæ charitatis tuæ thesaurum. Itaque perge, quæso, de hoc præclaro occultoque thesauro sermonem latius texere. Nosti siquidem Domine, id esse amoris proprium, vt non possit exatiari dilecto: sed quanto plus illius percipiat, tanto cupiat plura consequi, quantumuis alioqui se indignum agnoscat. Id nanque summa vis amoris efficit ac operatur. Dic ergo mihi præclarissima Sapientia, ecquid sit præcipuum & benignissimum, quod vnquam in suscepto homine præsteris, amoris signum, præter incomprehensibile illud immensæ charitatis tuæ argumentum, quod nobis tua passione & morte exhibuisti.

Dei erga nos dilectio incomprehensibilis.

Amor quid maximè proprium.

SAP. Responde ad id, quod ex te sciscitor. Quid nam inter ea omnia, quæ possunt esse iucunda, grata & amabilia, præcipue charum & optatum esse arbitraris amanti, quodq; is potissimum sibi à dilecto præstari velit?

Quid inter chara omnia charissimè.

MIN.

OTV

45

MIN. Quantum equidem capio Domine nihil potest amari esse suavis, quam ipsius divini præsentia, atque ipsomet dilecto perfrui.

SAP. Ita est, ut asseris. Atque eam ob rem quid ex his, quæ ad verum amorem pertinent deesset me amantibus, compulit mea immensa charitas mea, (quandoquidem probe novum quanto mei desiderio crucianda essent multorum me amantium pectora) ut per mortem migraturus è Mundo ad Patrem memetipsum gratissimamque mei præsentiam in cœna illa suprema discipulis meis præberem, atque hunc usque diem & in finem seculi præbere in delinam electis meis.

MIN. Numne tu ipse pijsissime Domine illud reverà ades?

SAP. In Sacramento illo tam tibi præsentem adsum, & coram te positus sum Deus & homo cum corpore & anima, carne & sanguine, quem me presentem suis olim gestavit vltis beatissima Mater mea, atque ut re ipsa sum in cælis in perfecta gloria & claritate mea.

MIN. Voluitur quiddam mi Domine meo in pectore, quod haud scio num tibi edicere audeam cum bona venia tua. Neque id tamen ex vltima proficiscitur diffidentia vel infidelitate (credo enim posse te quicquid velis) sed vehementer admiror, si id mihi dicere liceat, ut corpus tuum gloriosum ac beatum sub exili illa panis specie, quæ tam longè impar est humani corporis magnitudini, totum ac integrum sese occultare queat. Ne quaeso, indignè feras quod proposui mi Domine, si quidem ex sacro ore tuo, qui mihi es immensa ac dulcissima Sapien-

Quam præ-
sens nobis in
sacramento
Christus.

tia, velim per gratiam tuam quippiam hinc percipere.

SAP. Nulla potest effari lingua, vt corpus & anima mea integrè ac reuerà fit in Sacramèto? Neque enim id vllus potest sensus compræhendere: quandoquidem opus est immensæ virtutis ac omnipotentiaæ meæ. Debes igitur simplicem hîc accommodare fidem, nec mag. noperè perscrutari ac inuestigare velle. Interim nihilominùs vel paucis tecum hinc agam, efficiamq; vt alijs propositis admiratione dignis omnem à te ambiguitatem excludam. Dic, quæso, quo tandem naturæ ordine fieri possit, vt ingens domus in exiguo reluceat speculo, vel etiam in qualibet eius parte, si contritum sit? Aut qua ratione potest contingere, vt amplissima cæli moles oculo suam imprimat speciem, cum tamen vsqueadè inter se differant magnitudine?

Fide vbi potissimū opus, non inquisitione.

MIN. Equidem mi Domine, quo id pacto fiat, peruestigare non possum. Est hoc planè stupendum & admirabile, quando oculus cælo comparatus, vix puncti obtinet quantitatem.

Naturā multa tacere, intellectu incompræhensibilia.

SAP. Cum ergo tam istud, quam si quid aliud eiusmodi est in rerum natura, tamen natura ipsa possit efficere, quidni multo his maiora præstare queam supernaturaliter ipse qui naturæ author sum? Sed etiam hoc mihi explices velim, plùsne admirationis habeat, cælum, terram & res omnes condidisse ex nihilo, quam panem inuisibiliter in corpus transferre meum?

MIN. Nihil prorsus ambigo Domine, eadē

te

OTV
45

te facilitate posse mutare quippiam in alia qua aliquid ex nihilo producis.

Ioan. 6.

SA P. Cur ergo illud miraris, istud minime credis tamē quinque hominum millia que panibus me refecisse. Dic ergo, vbinam dita latebat materia illa, quæ meo seruiū verbo?

MIN. Nescio mi Domine. SA P. Non dubitas animā te habere, sed credis firmiter. MIN. Nō id credo Domine, sed certō noui: aliāsimē essem vita præditus.

SA P. Nec potes tamen animam oculis corporeis. Nam propterea sentis nihil effurum, nisi quæ sub oculorum atque aurium sensum cadant?

MIN. Omnino persuasum habeo Dominum plures esse res inuisibiles, & ab omni adspice corporeo planē remotas, quān quas cerni liceat.

Quanta quorundam ruditas.

SA P. Interea nihilo secūs per plures reperitur est tam pingui Minerua & obesi narib⁹, ut persuaderi illius possit esse aliquid præterea quæ sensibus corporis comprehenduntur. Illi qui benē sunt eruditi, nōrunt rem aliter se habere. Eodem modo hīc se habet caput manus erga cognitionem Diuinam. Ita ergo percontatus ex te essem, qui sint aditus ab illis aut cuiusmodi sint aquæ supercelestes, respondisses forsitan, aliora hæc esse, quān quæ explorata habere queas, nec te abyssum penetrasse, aut vltra cælos conscendisse. At nunc de terrenis sciscitatus sum, quas oculis & auribus capessis, nec tamen potes comprehendere: quæ igitur pacto id te affecturum speras, aut inueniatur

Signatur

figaturum, quod celos omnes, terramq; & sensus cunctos superat? Huiuscemodi igitur admirationes, incidentesq; cogniciones ex sensuum crassitudine proficiscuntur, res videlicet. Diuinas & supernaturales ex terrenis & naturalibus ^{Venusta solatio.} metientes: quod tamen fieri non debet. Si qua mulier in turrim obscuram coniecta, inibi filium pareret, ac educaret, eidemq; multa de Sole & stellis referret, summa hæc cum admiratione afficerent, putaretq; falsa & incredibilia, quæ tamen matri essent certissima.

MIN. Nihil habeo mi Domine, quod dicā. Aded namque fidem illustrasti meam, vt non ausim vnquam deinceps isthęc admirari. Quid verò me summa perquirere attinet, quādo nec infima capio? Tu veritas es, quæ mentiri non potest. Tu summa es sapientia, quæ nouit omnia. Tu es omnipotens virtus, cui nihil nō possibile est. Atqui mi Domine sæpè me incesit ^{Luc. 2.} uhemens cupido te cum S. Simeone corporaliter in vlnas recipiendi meas in templo, atq; in pectus animamq; te imprimendi meam, & ita corporalis præsentia tue osculo reuerà perfruenti, sicut & ille venerabilis senex. Atque ecce dum rem propi° intueor, video me nihilo minus te accipere, quam ille te acceperit, immò sanè etiam excellentiùs, quod corpus tuum iam sit gloriosum & impassibile, quod tū mortale adhuc erat. Quamobrem si cordi meo tātus inesset amor, quantus creaturis omnibus: si conscientia mea tātā niteret puritate, quāta angelicis: si deniq; anima mea cūctarū esset animarum pulchritudine decorata, si tamen id ego ex

127a

OTV
45

Quid obstitur minus fructuosè Deo in Eu- charistia vniamur.

tua gratia dignus essem consequi, equidem abs te
 Domine Iesu tam amanter & ardentem hac die tu
 die te susciperem, & in intima cordis & anima sangu
 meæ penetralia te recondere ac demergere, h
 ut neque mors, neque vita me possent vnquam mira
 te separare. Sanè mi Domine, si non nisi ang de, ve
 lum vnum ad me delegassēs, nescirem quom riba
 pacto dignum possem exhibere honorem de tula
 uerentiam. Qualem igitur erga illum me per os
 congruit, què ita medullitè amat anima me ne ho
 Tu nimirum vnicum illud vnum es, in quo ximo
 bundè continetur, quicquid tum in tempor Ange
 ria, tum æterna vita queam concupiscere: m bent p
 quicquam est, quod anima meâ tecum appet re cha
 quod tu ipse non sis: tantùm abest, vt aliqui Doct
 desideret quod sit tibi aduersum, aut à te ab exha
 num. Id enim mihi perquam molestum fore tant
 Tu ad spectum formosissimus, palato suauissim fin r
 tactui delicatissimus, cordi amabilissimus Dom
 Nihil mi Domine neque oculis neque auribus deside
 capio, nihil vsquam inuenio in tota rerum gnè a
 niuersitate, quo non vel millecuplo iucundius dum
 optatius, amabilius in te suauissimo De o Amo
 Domino meo reperiam. Quinam erga te m vel v
 geram dulcissime Domine præ nimia lætitiâ feren
 admiratione? Accendit me præsentia tua, se tatem
 terret Maiestas tua. Ratio mea vult honore grati
 habere Domino suo: at cor amare vult & dumi
 ceter amplexi dilectum suum. Tu Dominu liter
 meus es, tu Deus meus, tu frater meus, & si d cipient
 cere ausim, tu charissimus sponsus meus. fibile
 DEVS meus, qualem vitam, quid gaudij, qui contu
 exultationis, quid dignitatis ex te vno capio in Sa
 Omnino sic sentio Domine IESU, si mihi ab tant

Luc 10.

Iean. 10.

abs te præstitū esset beneficij, vt ex patulo cor-
 dis tui vulnere vel vnicam duntaxat preciosi
 sanguinis tui guttulam ore meo percipere lice-
 ret, habere me pro votis omnia. Atq; ecce rera
 mirandam planeq; stupendam, nedūm ex cor-
 de, vel manibus, vel pedibus, vel cunctis vulne-
 ribus tuis vnā siue alteram sum adeptus gut-
 tulam, sed torum tuum sanguinem pretiosum
 per os in cordis ac animæ viscera recepi. Non-
 ne hoc ingens est beneficium? An non pro mā-
 ximo habendum est, quod cuncti illi præcelsi
 Angelicorum ordinum spiritus in magno ha-
 bent precio? Quid potest maiorem præ se fer-
 re charitatem ac beneuolentiam? Vtinam mi
 Domine cuncta membra mea, totus ego in in-
 exhaustum vertar amorem, vt qualemcunque
 tantæ charitatis tuæ significationi vicem pos-
 sim rependere. Ecquid totus hic habet orbis
 Domine, quod possit gaudio me afficere vel sui
 desiderio, quando tu ipse Deus meus tam beni-
 gnè ac liberalitet te mihi fruendum ac aman-
 dum exhibes? Iure profectò Sacramentum hoc
 Amoris dicitur. Quid enim vnquam vsquam
 vel videre vel audire contigit tantūm præ se
 ferens amorem ac benignitatem, quam chari-
 tatem ipsam reuera suscipere, & in eandem per
 gratiam transformari? Nihil sanè hic discrimi-
 nis comperio inter S. Simeonem te corpora-
 liter complectentem, & me spiritualiter te sus-
 cipientem, nisi quod ille te visibilem, ego inui-
 sibilem accipio. Sed quam non possunt modò
 contueri oculi corporis mei humanitatē tuam
 in Sacramento verè præsentem, tam non pote-
 rant tum illius oculi conspiciere Diuinitatem
 tuam;

Amoris sa-
 cramentum
 quod cur me-
 ritò ita dica-
 tur
 Luc. 2.

Simeonis &
 animæ fide-
 lis cōparatio:

OTV
 45

Oculi acutiores qui.

Rom. 11.

tuam præterquam in fide, sicut & ego te
intueor. Neque verò magnoperè curandus
ad spectus corporeus. Qui nanque cordis
oculos apertos, is externos non admodum
quirit obtutus: quandoquidem longè certius
veritatis spirituales oculi contuentur. Quare
ergo scire fas est, certò noui per fidem, te
reuera præsentem me habere in Sacramen-
to. Quid me præterea necesse est inquirere? Da-
te vnum habeo, nihil eorum deest mihi, quod
nimis concupiscat meus. Imò sanè absque
paratione vtilius est non posse te corporeis
spici obtutibus. Nam quo tãdem pacto ad-
possem, vt te visibilem manducarem? At tu
dum inuisibiliter præsens ades, manet id, quod
amanti suauius est, & abest omnis inhumani-
tas. O Deus pijsime, dum mecum ipse reperi-
quam profundo consilio, quam immenso
amore, quàm concinno denique ordine
ita disponas ac modereris, cogor alta
voce clamare & dicere: *O altitudo diuinitatis
scientia & scientia Dei.* O qualis es in te ipso
mine, qui tam multiplex & incomprehensibilis
in donis & effluxibus tuis? Respice quoniam
Deus meus desiderium cordis mei. Nullus
quam siue Rex, siue Imperator tam honorifice
acceptus est: nullus, quamuis desideratissimus
hospes peregrè veniens, tanto cum amore
amplexus receptus est, nulla sponsa maiore
apparatu & splendore domum deducta, neque
lautius & magnificentius tractata est, quam
mens mea te hodie suscipere appetit præstanti-
tissimum Imperatorem cordis mei, dulcissi-
mum hospitem & amantissimū sponsum at-

ma mea: neq; suscipere duntaxat, sed introducere etiam in potissimum ac intimum illud, q; cor & anima mea possit exhibere, tantaq; tibi cum reuerentia ac veneratione occurrere ac obsequi, quam vlla vnquam fecerit creatura. Doce igitur me Domine, vt i erga te gerere me debeam, teque officiosè ac incundè recipere.

SAP. Operam dabis, vt dignè me excipias, humiliter sumas, serid retineas, amore non quolibet, sed qualis decet sponsam, me circumplexaris, & cum reuerentia Deo digna ob oculos me fixum habeas. Spiritualis esuriet & pressens sue actualis (vt vocant) deuotio potius te ad me percipiendum, quam sola consuetudo, monebunt. Anima in caelesti abstractæ vitæ domicilio vel inclusorio intimè sentire ac dulciter perfrui me cupiens vitijs oportet vt sit ante nudata ac expoliata, ornata virtutibus, libera ab occupationibus superuacaneis, rosas purpureis flagrantissimæ charitatis constituta, suauifragantibus humilis abiectiois violis, & albicantibus inuiolatè puritatis ac castimonie lilijis stipata. Lectulum mihi vel thalamum efficiat in vera cordis pace. Siquidem in pace factus est locus meus. Suis me stringat vlnis, omnem excludendo amorem alienum & extraneum: vtpotè quem haud secùs ipse fugere consueuerim, quam solent miluum auiculæ Psal. 124. diuitare. Cantet mihi cantica Sion, id est, ardentissimi amoris cum attentissima ac deuotissima laude. Tum verò ipse quoque vicissim amplexabor illam, & meo innixam pectori, tranquillam faciam experiri requiè, perspicuam

Deuotio quæ
cui præset.

Animæ æternæ
na sapientiâ
perfrui cupi-
entis quis
status esse
debeat.

Psal. 75.

Psal. 124.

Isa. 24.

Isa. 45.

Apoc. 2.

Querimonia
pia animæ
piæ.

ac manifestam contemplationem, in experientia
fruitionem, quandam sempiternæ suavitatis
de gustationem, & perennis beatitudinis præse-
rimentum. Quæ quidem ipsa soli sibi ser-
uanda debet, dicens cum Propheta: *Secretum meum
non revelabo tibi, Secretum meum mihi.* Alieni enim ista
sentiant nec percipiunt. Dicit ergo cum in
cordis suspirio. *Verè tu es Deus absconditus:* tu
bonum illud occultum, quod nemo novit,
qui accipit.

MI N. Eheu nimiam cæcitatem meam,
hactenus laboravi. Decerpsi rosas, nec tam
odorem illarum sensi: inter medios ambrosios
flores, eosque longè elegantissimos, minimè
intuitus sum. Suavi perfusus cæli rore, nihil
minus frutex aridus fui. Non potero unquam
dolere satis, quòd tanto tempore adeò te
propinquum habui, & ego tam longè à te recessi.
dulcissime purarum mentium hospes, le-
vissimè benignissime, quàm indignè me hactenus
ignota te habui? quàm sæpè me tibi negavi? Quis
frigidus & absque vlla appetentia vel desiderio
accessi ad escam angelorum longè dulcissimam.
Medijs faucibus præclarum retinebam balneum,
nec illud tamen percipiebam. O armamentarium
nissimum angelorum omnium præclarum & præ-
sensa vberissima, nunquam me ita ut oportuit
tua exhilaravit præsentia. Certè si charus quam-
vis piam amicus manè ad me venturus fuisset, tota
ta præcedente nocte magno essem affectus gau-
dio. Eheu nunquam me dignissimo huic præ-
paravi hospiti, ita ut iure debuissim, cum tantum
cælum & terra, siue cælestia & terrestria illum
venerentur. O quàm leuiter & citò me à te
auerti-

auerti: quàm celeriter te eieci ex propria habi-
 tatione tua. Tu mi Domine totus híc reuerà
 præsentiſſimus ades, adest ſimul multorum
 Angelornm iucunda frequentia: & tamen tam
 negligenter & oſcitanter me geſſi. Sanè vt inte-
 rim de te taceam Domine, ſi aliquo in loco
 quamuis remoto, certò ſciuiſſem beatiffimos
 aedeſſe ſpiritus Angelicos, qui te perpetuò con-
 templantur, libens ac vlrò illuc properaſſem:
 & quamuis eos videre fortaiſſis non licuiſſet,
 tamen ad eorum præſentiam totus animo ex-
 ultaſſem. Et ecce tu Domine & Rex angelorum
 coràm poſitus es, habens adiuncta tibi multa
 ſanctorum Angelorum agmina. Heu me miſe-
 rum, quod loca illa, vbi tu præſens haberis in
 Sacramento, non magis attendi, nec maiori
 ſum veneratione proſecutus. Meritò quidem
 ſemper id mihi dolere debebit. Oportebat ni-
 mirum, ſi nihil licuiſſet aliud, ſaltem caput fle-
 ſtere erga locum illum, vbi te aedeſſe noueram.
 Ah pie Ieſu, quam crebrò prohdolor in ijs
 locis, vbi tu in Sacramento coram me atq; iu-
 xta me verfabaris, tam ſtupidus, inſenſibilis,
 ac in deuotus conſtiti. Corpore illic adſtabam,
 ſed corde alio euagabar. O quoties te inſpecta-
 te ac præſente, ad alia me auerti, non veritus
 Maieſtatem tuam, idq; adedò inconfideratè ac
 ſtupidè, vt nec ſemel quidem corde te attento
 ſalutarem cum deuota genuflexione ac ſubmiſ-
 ſione. Et tamen æquum erat mi Domine, vt o-
 culi te mei adſpectarent ingenti cum tripudio,
 cor te ſpectaret ac intenderet toto deſiderio &
 affectu: os te laudaret feruentiſſimo cum iubi-
 lo: deniq; vires omnes in tuo cultu præ gaudio

Quomodo
 Ieſus in eu-
 chariſtia me-
 ritò venerationis
 dignus.

OIV

45

2. Reg. 6.
3. Reg. 8.
2. Paral. 5.
Hebr. 9.

liquefcerent. Sic scriptura commemorat, *Quid regem saltasse totis viribus ante arcam in deris, in qua tamen non nisi manna & quædam aliæ res corporeæ inerant. Quapropter in genua pronolutus coram te Domine IESU & sanctis Angelicis spiritibus, cum intimis cordis lachrymis oro & obsecro, memineris, memineris inquam, hinc te præsentem adesse æternæ sapientiam, imò etiam fratrem meum, tradidisti que obliuioni & remittas misero, quicquid in iuriæ ac irreuerentiæ vnquam tibi exhibui. Namque ex animo doleo, semperque dolebo, quod quidem sapientiæ lumen nunc demum mihi illucescit. Atque loca illa, in quibus tu Deus meus secundum Diuinitatem, sed etiam suauissimam humanitatem tuam adesse dignaris, deinceps semper honore ac veneratione prosequar. O bonum præcipuum, amabilis Domine, hospes dulcissime, quæstiunculam adhuc proponere perquam velim, ecquid tamen adferas animi tibi diligenti, quidve illi conferas & præstes vera illa præsentia tui Sacramento, dum illa te amore & desiderio accipit?*

Christus quid
anima dili-
genti se con-
ferat in Eu-
charistiæ per-
ceptione.

SAP. Putas, isthæc quæstio amantem decet? Quid, oro, me ipso præstantius habeo? Qui ipso suo dilecto fruitur ecquid illi præterea requirendum est? Qui se ipsum largitur, quid (quasi) negare possit? Equidem me ipsum tibi do, & te ipsum tibi tollens, mihi copulo & coniungo. Amittis ergo te ipsum, & in me transmutaris. Ecquid Sol radianti sumus aëri sereno ac nebulam nubili adfert? Quid lucifer oriens obscuræ præstat nocti? Quid denique vernans æstatis amœnitas, iucunditatis & elegantia el-

t, Dicit & producit post exactos gelidæ hyemis
algores?

MIN. Isthæc omnia, mi Domine, multa præ-
clara operantur & conferunt beneficia.

SAP. Præclara hæc tibi magnificatq; viden-
tur, eò quòd oculis ea capere queas. At verò vel
minimum ex me proficiscens donum in vene-
rabili Sacramento, in omnem æternitatem lō-
gè fulget radiatq; splendidiùs, quam vllus So-
lis huius splendor: multoq; est illustrior atque
micantior, quam lucifer iste conspicuus. De-
niq; sempiterno quodam decore ac pulchritu-
dine longè te præclariùs exornat, quam vlla
vnquam æstas, qualibet amœna, terram orna-
uerit. An forsitan dubitas illustrissimam Diui-
nitatem meam quouis sole fulgentiorem, præ-
clarissimam animã meam qualibet stella mi-
cantiorem, atque gloriosum corpùs meũ quã-
tacunque æstatis amœnitate delectabilius esse?
quæ quidem hodiè reuerà percepisti in Eucha-
ristia.

MIN. Quando hæc ita se habent, mi Domi-
ne, quid causæ est, vt ea non sentiantur? Equidè
sæpè ita aridus, frigidus ac durus accedo, vt ni-
hilo plùs percipere mihi videar luminis, gra-
tiæ & suauitatis, quam qui cæcus natus sit, nec
vnquam Solis huius lumen intuitus sit. Vellem
itaq; modò id dicere ausus essem, ob confirmã-
dam præsentiam tuam plura certioraq; nobis
reliquisses testimonia & rationes, quibus te ad-
esse declarares.

SAP. Quã o minùs argumentorum siue ra- Fides quæ
tionum adhibetur, eo fides purior, & præmiũ qua maior.
cumulatiùs est. Vides tamen naturæ opificem
Deum

DEVM innumeris arboribus pulcherrima
 admiranda præbere incrementa, idque ad
 occultè, vt nec oculis nec vllò possit inter
 sensu deprehendi, donec perfecta sint. Nò
 ego eiusmodi lux in Sacramento, quæ se for
 proferat ac erumpat: nec eiusmodi bonum
 quod extrinsecus operetur. Atque hoc ipsu
 tanto est præstantius ac nobilius, quanto
 ritualius.

MIN. O quàm pauci sunt DEVS meus, qui
 funditus considerent ac ritè perpendant, qui
 nam accipiant in Sacramento. Accedunt in
 aliorum, vt plurimum vulgari quodam mo
 do ac prorsus inconsideratè: quo fit, vt quæ
 accedant, tales recedant, puta sine gratia & de
 uotione. Non enim satis ruminant aut pen
 tant cibum illum, neq; attendunt & cõsiderant
 quid sint accepturi.

SAP. Ego bene præparatis sum panis vitæ
 parum præparatis, panis aridus: at nihil paratis
 & indignis, plaga temporaria, ruina mortu
 fera, & æterna execratio sum.

MIN. Terribile est quod ais Domine IESVS
 sed quos tandem mi Domine benè ac parum
 præparatos, aut quos indignos vel imparatos
 vocas?

SAP. Benè paratos dixerim, qui iam à vitio
 repurgati sunt. Parum præparatos, qui adhuc
 quibusdam impedimentis distinentur ac inhæ
 rent. Nihil verò præparatos, qui vel volunta
 te, vel actione spontè in mortiferis peccatis
 perseverant.

MIN. Quid si eiusmodi aliquis ea hora se
 peccasse ex animo doleat, agatq; pro viribus, vt
 iuxta

Parati, parū
 præparati, ac
 imparati ad
 Eucharistiæ
 perceptionē
 qui dicantur.

iuxta Ecclesiæ instituta à peccatis absoluat & expediatur?

SAP. Iam tum non est peccatis illis obnoxius.

MIN. Quantum equidem sapio mi Domine, in his quæ difficillimè præstari queant in hac vita, etiam illud numerandum est, vt se quis tibi dignè præparet. Et quis tandem ille est Domine, qui id facere possit?

SAP. Non est quisquam vnquam editus in hanc lucem, qui id potuerit. Nam etiamsi quis omnium sit angelorum naturali puritate præditus, sanctorum omnium integritate ac sanctimonia conspicuus, & Mortalium omnium bonis operibus ornatus, nec sic tamen me percipere in Sacramento dignus foret.

MIN. Si ita se res habet, pie IESV, quanto cū tremore nobis accedendum est, qui omnis feruoris & gratiæ expertes sumus?

SAP. Cum facit homo quod potest, nihil ab eo vltra exigitur, siquidem id quod illi deest, supplet DEVS. Morbidus quiuis debet trepidationem & cunctationem omnem abijcere, & periti Medici obtemperare consilijs, donec reualescar.

MIN. Sed verùm mi Domine præstabilius est, crebrò an rarò te in sacramento accipere?

SAP. Quisquis sentit gratiam & deuotionem sibi accrescere ex eius sumptione, illi expedit sæpe accedere.

MIN. Quid si quis neque proficere, neque deficere inde sibi videatur, aut crebrò etiam multa se ariditate & sterilitate animi affectum sentiat?

I 5

SAP.

Sacramenti
acceptio seu
accessio dig-
na quàm sit
difficilis,

Accessio siue
acceptio quæ
quam tutior.

OTV

40

SAP. Modò faciat quod in se est, non debet immodice hac ariditate vel duritia perturbari: quandoquidem salus animæ Dei permixta quadam mentis siccitate vel duritia laborantis, in ipsius puræ fidei lumine sæpè non minus præclare ac excellenter perficitur, quam in ingenti suauitate. Ego eiusmodi bonū sum, quoties fruendo augetur, parce vtendo euanescit ac minuitur. Præstat igitur ex amore accedere ad venerabile Sacramentum, quàm ex timore abstinerere. Satius est, qualibet hebdomada semel id percipere cum profunda ac vera cordis humilitate, quàm non nisi semel in anno cum superstitiæ præsumptione ac mentis elatione.

MIN. Quonam tempore sacramenti gratia in homine operatur ac influit?

SAP. Eo ipso momento, quo id accipit. MIN. Sed quid, si quis immenso quodam te in venerabili Sacramento corporaliter præsentem cupiendi desiderio teneatur, & tamen tui copiam habere non possit?

Acceptio que
quam sit di-
meria.

SAP. Multi etiam si me non accipiant, tamen me abundè exatiantur: plures contra, quamuis ex altari me sumant, famelici recedunt. Illi quidem solùm sacramentaliter me percipiunt, illi verò spiritualiter.

MIN. Habentne ergò plùs aliquid commo- di ac emolumentum, qui te sacramentaliter simul & spiritualiter recipiunt, præ illis qui te spiritaliter duntaxat sumunt?

SAP. Dic, quæso, quem tu feliciorè antemas, illumne qui & me & gratia mea perfructur, an qui sola gratia mea afficiatur?

MIN. Non est hic difficilis responsio. Sed v-
num

num illud, oro mi Domine, paucis expedias, quamdiu videlicet corporali presentia perseveres in eo qui te susceperit. SAP. Tantisper dum Sacramenti species permanet.

Oratio dicenda communicaturo.

CAPVT XXIV.

O Fructus vitalis, ô liquor suauissime, ô paradise amcenissime, ô malû pulcherrimû semper florigeri cordis Paterni, ô Cant. 1.
 botre Cypri mellitissime in vineis Engaddi, quis præstet mihi ea te hodie puritate ac reuerentia suscipere, vt ad me venire te delectet, mecumq; cõmorari, nec vnquam à me discederet? Eia bonû infinitum ac inexhaustum, cælû terramq; adimplens, inclina te hodie pro tua benignitate misero mihi, nec despicias indignam creaturâ tuam. Etsi te dignus nõ sum Domine, at tui vehementer indignus sum. Nonne tu ille es piissime IESV, qui cælum ac terram verbo produxisti? Ita poteris procul dubio etiam animam meam vnico sanare verbo. Matth. 8.
 Fac mihi dulcissime Iesu non pro meritis meis, sed pro tua inexhausta misericordia. Tu nimirû es innocentissimus ille agnus Paschalis, qui hodieq; pro salute omnium immolaris. Sap. 16.
 O Manna dulcissimum, omnem habens saporis suauitatem pro cuiusque desiderio, recrea hodie ac suauiter affice aridum animæ meæ palatum: ciba & pota, confirma, corrobora & orna eâ, ac amãter illi cõiungere & vnire. Veni, obsecro, æterna Sapientia tam potenter hodiè in animam meam,

OTV
45

meam, vt cunctos profliges hostes meos, cum
 ista vitia & defectus consumas, & peccata mea
 omnia remittas, illustra intellectum meum
 mine vera fidei: inflamma voluntatem meam
 dulcissimo amore tuo: serena memoriam meam
 am iucundissima presentia tua atque cunctis vi-
 ribus meis virtutes & perfectionem tribue.
 Serua ac tuere me in extrema mortis hora, vt
 te palam & perspicue perfrui merear in beati-
 tudine & gloria sempiterna, Amen.

*Vt DEVM perpetim medullitus laudare
 debeamus.*

CAPVT XXV.

Psal. 140.

Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum
 in vita mea. Ecquis Deus meus æstuantem
 præstabit cordi meo, vt ante obitum voto
 potiatur suo, possitque explere desiderium suum
 te laudando? Quis mihi tribuet, vt in vita mea
 dignis veham laudibus Dominum Maiestatis,
 quem vnice amat anima mea? vtinam Deus
 meus ex corde meo tot proficiscerentur ac re-
 sonarent suauissima tuæ laudis melodia, quot
 vnquam musica concrepuere instrumenta, &
 quot sunt graminum herbulae, atque eadem om-
 nes in caelestem vsque aulam, tuæ Maiestatis
 palatium tenderent, & in tui conspectum pene-
 trarent, tamque inaudita prius & iucunda tui
 laus ex meo prorumperet pectore, vt tuis ea o-
 culis esset gratissima, & totam caelestium ciuium
 frequentiam exhilararet. Indignus quidem
 sum Domine, qui te laudem, at nihilo secius
 vehe-

vehementer appetit anima mea, vt te prædicet, teque laude afficiat cælum ipsum, cum præcipuo ornatum decore, ex radijs Solis & micantium ac innumerabilium splendore stellarum summa refulget ac nitet claritudine: itemque campi aprici, cum omnigenis referti floribus ætate vernantissima, pro sua naturali præstantia ac vigore gratissimâ præ se ferunt amœnitatem: Atque insuper etiam quæuis tibi placitæ ac piæ cogitationes, & flagrantia desideria, quibus vnquam te prosequuta est quæpiam tuâ amans & munda anima, quando spiritali illucescentis ac irradiantis spiritûs tui circûplexa fuit iucunditate ac æstiuâ serenitate. Certè quoties tam sublimis laudis tuæ mihi subit cogitatio, possem mi Domine totus animo colliquescere, siquidem cogitationibus destituor, verba mihi deficiunt, & omnis sum modi expers. Lucet namque & resplendet quippiam in corde meo, quod nemo possit verbis exprimere, quum te laudare instituo: qui es bonum prorsus modinescium. Nam si vel ad præclarissimas ac elegantissimas me creaturas conferam, si summos spiritus & purissimas substantias considerem, hæc omnia ineffabiliter excedis. Quod si in abyssum ipsam me recipiam ingenitæ ac inexhaustæ bonitatis tuæ, ibi planè deficit laus omnis præ sui exilitate. Quoties viuas rerum pulchrarum ac delectabilium species conspicio, videntur mihi huiusmodi vocibus compellare cor meum: Pensita quantum ille amabilis, quam formosus sit, qui condit nos, qui est totius pulchritudinis fons. Cum cælum & Mundum vniuersum, itemq; abyssos, syluas

OTV
45

sylvas & campos, montes & valles animo
 lustro, cuncta hæc contentissimis ineffabi-
 laudis tuæ resonant vocibus, iisque meas
 cellunt aures. Sic si contemplari velim, quæ
 decorè, quàm concinnè, quàm ordinatè om-
 tum bona, tum mala disponas ac moderemur
 penitèns hîc obmutesco, nulla quibus te præ-
 cem, verba reperiès. Atqui si mecum repures
 te tam præcipuum, ac omni laude dignissimum
 bonum, animam meam sibi vnicè chari-
 amantissimi loco amici delegisse, iam retum
 possit præ tui laude crepare cor meum. At
 tis ergo mi Domine intimis hîsce cordis & an-
 mæ meæ votis ac desiderijs, doce me laudibus
 te afficere, teq; prædicare: doce me, inquam, quomodo
 gnis te celebrare præconijs, antequam hinc
 migrem. Id enim comprimis fitit & ardet
 ma mea.

SAP. Vellesne me laude prosequi?

MIN. Quid me prouocas mi Domine? Tu
 tamen perspecta habes corda omnia, satis quæ
 nôsti totum facile immutari ac extra sese rap-
 posse cor meum præ flagranti te laudandi de-
 derio, quo ab ipsis penè incunabulis semper
 factus fui.

Qui vel ranæ
 Deum lau-
 dent.

SAP. Atqui rectos & iustos decet mei lau-
 datio. MIN. Sed mea iustitia omnis pijsissima le-
 su, in tua consistit misericordia infinita. Et ta-
 men te laudant Ranæ in paludibus, & licet ca-
 nere nequeant, ac coaxant more suo. Scio Do-
 mine, planeq; agnosco, quisnam ego sim: fateor
 iure me ob malefacta mea fugere potius, quàm
 laudibus euehere te debere: sed quæso te mihi
 Domine, qui bonum es immensum ac infinitum
 eum

rum, noli despiciere in me extremæ vilitatis vermiculo, te laudandi desiderium. Quamuis enim te laudent Cherubim ac Seraphim, ac innumera cælestium spirituum frequentia pro omni virium suarum facultate, ecquid tamen sine te amplius possunt erga immensam nec vilis vnquam laudibus dignè celebrandam Maiestatem ac dignitatem tuam, quàm vel vltima creatura? Nulla tu quidem, mi Domine, creatura indiges: sed tanto amplius elucescit immensitas bonitatis tuæ, quanto te magis etiam minus benè de te meritis præbes, atque ab illis etiam laudari non dedignaris.

SAP. Quisquis me putat pro dignitate se posse laudare, non nisi ventum insequi & vmbra amplecti molitur. At nihilo secius tum tibi, tum ceteris creaturis omnibus permittum est me totis viribus laude prosequi ac celebrare. Neque enim vlla vnquam extitit creatura, neq; tam grandis, neq; tam pusilla, nec ita bona vel mala & vilis, quæ non & ipsa me laudet, aut testetur laude dignum: atque eadem ipsa quo mihi est arctius ac propius vnita, eo illi sum laudabilior. Ita etiam tua laus quanto magis accedit & consimilior est laudibus cælestis patriæ, tanto me dignius extollit. Est autem tanto similior laudibus supernis, quanto est à re- rum creatarū simulachris expeditior ac repurgatior, mihiq; per veram animi deuotionem ac pietatem coniunctior. Gratius proculdubio meis in auribus resonat pia cordis meditatio, quàm laus solis expressa labijs absq; cordis deuotione & attentione: magisq; placet intim^o cordis gemitus, quàm alt^o & incòditus oris clamor.

Deniq;

Deus quo pacto à nobis possit laudibus extolli dignius.

Quæ laus Deo acceptior.

OTV

45

Contemptus
quis quanti
sit apud Deū.

Math. 15.
Ma. 29.

A laude Dei
qui quando
deficiant: &
quæ laus dig-
na grataque
sit Deo.

Vera perfe-
ctio hominis
resignatio.

Denique humilis sui abiectio & contemptus
nedum infra Deum, sed etiam mortales omnia
adeo ut nolit quicquam esse, aut aliquo in
cio haberi, omnes apud me quantumuis son-
ras ac tinnulas voces ac melodias superat. Et
ipse cum in terris degerem, tum vel maxime
Deum Patrem laude affeci, quando in cruce
formissimus, & iam iam moriturus pepe-
di. Sunt qui me pulchris laudent verbis, &
bijs honorent, sed cor eorum longè est à
quorum laudem equidem parvipendo. Alij
tus alacriter me laudant, rebus ad ipsorum
luntatem fluentibus: at si fortuna reflauerit
ventisq; cœperint frangi contrarijs, laus
quoq; tepescit ac deficit. Quod utiq; mihi
potest non displicere. Ea igitur digna laus
meisq; grata conspectibus, ut me corde, verbis
& factis non minus deuotè ac studiosè laudat
in aduersis, ut in prosperis: in tristibus ac in-
cundis, ut in gratissimis maximeq; optatis
bus. Ita enim re ipsa declarabis, quod me potius
quam te ipsum spectes.

MIN. Nullam mi Domine abs te crucem
afflictionem petere audeo: daboq; operam,
dignus sim affligi. At nihilominus me ipsum
pro cordis mei desiderio funditus permitto
resignatio in tui æternam laudem. Neque enim
vnquam me meis viribus verè & integrè re-
gnare potui. Si ergo permittere tibi visum erit
ut Mortalium omnium abiectissimus & despo-
ctissimus ego sim, id tua fretus gratia tuam
re libens perferam in laudem tuam. Totum me
hodie pijsime IESU dedo ac resigno gratia
misericiendiæ tuæ: cuius auxilio haud grauatè
culero

tulero ad tui præconium, immanissimū, quod
 vnquam perpetratum sit, in me homicidium
 conferri, atque à cunctis me adspectantibus fa-
 ciem meam conspui, modò tamen apud te in-
 noxius sim aut etiam si fortasse reus fuero, pa-
 tiar nihilominus in laudem æquissimæ iusti-
 tiæ tuæ, cuius me honor longè suauius afficit,
 multoq; mihi charior & antiquior est, quàm
 honor proprius: atque etiam ad quemlibet mei
 cõtempum peculiari te laude efferam, dicam-
 que cum latrone tecum crucifixo: Ego mi Do- Luc. 23.
 mine satis iustè hæc patior, tu verò nihil mali
 gessisti: *Domine, memento mei in regno tuo.* Itidem
 mi Domine, si me hoc ipso momento auferre
 velles ex hac vita, cederetq; in honorem & lau- Gen. 5.
 dem tui, nec semel quidem respicere vellem: o-
 ptarem autem, vt si alioquã ad Mathusalem
 longævam fuisset peruenturus ætatem vt tam
 prolixo temporis anni singuli, & tot annorum
 quælibet hebdomada, atque tot hebdomadarū
 dies singuli, & dierum illorum quælibet hora,
 horarumque momenta singula tam iucunda &
 perfecta meo nomine te laude celebrarent, quã
 vllus vnquam sanctus te celebrauerit siue lau-
 dauerit in veris illis splendoribus sanctorum,
 idq; tam innumeris vicibus, quòt atomi in ra-
 dijs solaribus volitant, vt vel sic pium meum
 supplerent ac perficerent desiderium, perindè Psal. 109.
 ac si ego ipse id essem executus in hac vita tem-
 poraria. Id verò omninè ex me permissum ti-
 bi sit Domine, vt me vel breui, vel post longa
 annorum curricula tollas è medio. Hoc nam-
 que mihi in votis est. Plus aliquid dicere non
 verebor. Etiam si hac hora esset discedendum
 K è cor-

OTW

45

è corpore, atque in tuū vergeret laudem, vna
 nis quinquaginta flammis Purgatorijs cruci-
 rer, illicò me in tuū venerationem sub pede
 os abijcerem, animoque libenti in honore
 tuū illas pœnas exciperem, diceremque: Be-
 dictus ignis ille expiatorius, in quo tu laus
 me perficitur. Non ego mi Domine, sed tu
 tu inquam, es illud ipsum, quod specto, quod
 volo, quod diligo, quod aucupor & quero. Om-
 nia mi Domine explorata & cognita habeo
 & corda nosti omnium: tu probè scis & nos-
 ligis ita me affectum esse, quamuis certus esse
 semper me apud inferos infimo loco cruci-
 dum, licet vehementissimè affligeret me in-
 dissimæ contemplationis tuæ privatio, quæ
 nihil propterea tuæ laudis subtrahere aut
 termitterem, immò si modo possem, libe-
 cunctorum hominum malè transacta tempo-
 ra reuocarem, errata pœnitendo castigarem,
 pro illis satisfacerem, omnemq; vnquam tu-
 irrogatam iniuriam te laudando & veneran-
 do expiarem & sarcirem. Adeoque si possibi-
 foret, ex ipsa inferorum abyssu præclarissimæ
 tuū laus ex me proficiscens, per tartarum, per
 terram, per aëra, per cælos omnes penetrare
 donec ad tuum vsque conspectum pertingeret.
 Sed quia non potest quisquam in inferno con-
 fiteri tibi, saltem interim in terra tanto fer-
 uentius & instantius te laudarem. Fac me tu-
 pijsimè Domine, qui extreme vilitatis creatu-
 ra tua sum, quod sit ad præcipuam tuū laudem.
 Vtunque enim mihi eueniat, laudabo te Do-
 minum meum in vita mea, donec vel vltimus
 in me hgerit spiritus: cumque lingua & ve-
 defecer

Psalm 6.

defecerit, volo vt vel digiti motus siue exten-
sio fit confirmatio quædam & clausula laudis
omnis, quam vnquã ipse tibi deprompserim:
ac deinde carne in puluerem resoluta, opto ex
singulis puluisculis flagrantissima tuã laus pro-
rumpat ac peruadat per saxa, per rupes, per ce-
los omnes in tuã vsque conspectum, idq; ad ex-
tremi vsq; iudicij diem, quando corpus & ani-
ma rursus copulabũtur, & ad te perenniter lau-
dandum denuò coniungentur.

SAP. In hoc desiderio ac sancto proposito
constans perseuera vsque ad finem, nec dubites
hanc laudem esse cum primis gratam.

MIN. Quandoquidem à me misero laudari
vis Domine, obsecro mihi paucis expedias, v-
trumne laus illa, quæ verbis & cantu fit, aliquid
utilitatis habeat.

Externa Deo
voce laudare
quale quid.

SAP. Immo verò non parùm utilis est, ma-
ximè quatenus interiorem excitat hominem,
qui ea sæpe numero accenditur & prouocatur,
præsertim in illis qui bonam vitam inchoant.

MIN. At verò mi Domine, perperuò intus
exigor, quandoquidem delectat in hac vita
iam inchoare, quod in æterna semper actitan-
dum sit, vt continuum te laudandi studium &
conatum assumam & prosequar, adeò vt ne ad
momentum quidem à tuã laude recedam. Eius-
modi desiderio percitum atq; compulsum cre-
brò dixisse memini: Cur tantoperè properas
caelum? quid ita cursum acceleras tuum? Siste
paulisper gradum, donec vnice charum atque
suauissimum Dominum meum pro cordis at-
tectu, quantumlibet, laudibus efferam. Atque

vbi mihi euenit pijsfime IESV, vt vel bre dormi
morula à tuâ laude me auertam, nec tibi ino rissim
tus sim, dum ad me redeo, aio ad me ipsum MI
heu mille præter lapsi sunt anni, quod ne fen tutio.
quidem dilectissimi Domini mei memor fi quibus
rim. Ergo mi Domine, quatenus fieri poss Primu
dum adhuc corpus & anima sibi cohære mate
doce me qua ratione perpetuam ac ne adm SA
mentum quidem deficientem tuâ laudem in ipso
brare queam. in riuu

Quomodo
quis Deum
perpetuò
laudat.

SAP. Quisquis me in omnibus spectat
intendit, sibiq; cauet à peccatis, nauatq; virtutibus
operam, is nunquam me laudare desinet.
Sed quia supremam laudandi rationem cogitare
habere cognitam, dicam quod subtilius & perfectius sit.
Potest anima similis dici plumæ cui, cui si nihil adhæreat,
naturali quadam mobilitate admodum in sublime rapitur:
si autem pondus aliquid adiunctum fuerit, deorsum fertur.
Eodem modo animus à visibilibus rebus repurgatus
& exoneratus ex ingenita sibi nobilitate, spiritualium
meditationum fretus à terrenis, in cælestia subrigitur
ac tollitur. Quando igitur animus cuiusquam à visibili-
um cupiditatibus absoluitur, & in quadam tranquillitate
constituitur, ita vt tota eius intentio bono incommutabili
continenter ac inseparabiliter inhærescat, is me perpetuò
laudat & prædicat. In ea nanque puritate, quantum
potest verbis explicari, sensus humani aded absorbetur,
& ex terrestri in spirituales, atque angelicam transfertur
similitudinem, vt quicquid foris vel intus accipiat,
quicquid agat & operetur, siue bibat, siue comedat, siue
dormiat.

dormiat, siue vigilet, hæc omnia non nisi purissima quædam Dei laus sint.

MIN. dulcissima hæc est, mi Domine, institutio. Atqui supersunt adhuc alia quatuor, de quibus ex te certius aliquid cognoscere velim. Primum est, vndenam potissima te laudandi materia & occasio sumatur.

SAP. Præcipuam me laudandi rationem in ipso omnis boni fonte & origine, ac deinde in rivulis inde manantibus offendes.

MIN. Origo ipsa, fateor mi Domine, captum excedit meum. Laudent te ex illa sublimes cædri Libani, cælestes videlicet & Angelicæ mentes. Attamen etiam ego ceu horridus & asper tribulus cum tuâ laude coram illis procedam in medium, vti ex complexione desiderij mei, quod tamen re ipsa explere non possim, præcelsæ dignitatis suæ admonitæ, in serenissima claritate sua prouocentur eò magis ad deprecandas ac celebrandas attentissime laudes tuas: quemadmodum cuculus lusciniam excitat, ansamque illi præbet dulcissimè canendi. At qui riuus seu effluxus bonitatis tuæ debent à me summo perè laudari. Nam si mecum commemorare velim, quis fuerim, à quibus malis & quam crebrò me seruaueris, quibus timoribus, laqueis, vinculis, tendiculis me absolueris mirum profectò est, si nõ totus animus in tuâ laude colliqueat. O quandiu me expectasti Deus meus, quam benignè reuerentem suscepisti, quam suauiter me sæpenuerò, licet occultè, præuenisti, in his admonuisti. Et licet ingratisimum in his sæpè me præbuerim, non tamen desisti, donec me ad te reduceres. Num pro

K 3 his

Materia Deū
laudandi vnde
de deumēda

Quæne ho-
mini benefi-
cia à Deo
præstita.

OTW
45

his igitur iure merito que te non laudabo. In
 modo sanè benignissime Domine opto auer-
 horum gratia eiusmodi luculenta ac sibi
 ex me laus tibi sit, atq; in tui conspectum em-
 gat ac perferatur, qualis fuit Angelicorum spi-
 rituum, cum primùm advertere cœperunt
 quidem in tua gratia confirmatos, alios ve-
 reiectos: qualis item est animarum miserarum
 quando ex horrido Purgatorij carcere emissa
 atq; in tui conspectum admissæ, serenissimam
 faciem tuam primùm contemplantur: quæ
 deniq; erit tibiq; agetur in vicis ac plateis ca-
 stis Ierusalem post vltimi iudicij sententiam
 quando electi à reprobis æterna securitate
 iungentur. Aliud quod mi Domine scire cupi-
 est, vt quaslibet bonas nature affectiones in
 æternam possim referre laudem.

Nature affe-
 ctiones bonæ
 qualiter in
 Dei laudem
 referendæ.

SAP. Quandoquidem in hac vita tempore
 ria nemo potest humana arte vel scientia na-
 turam à gratia propriè ac penitus discernere,
 diiudicare, ac internoscere, eam obrem siue na-
 turæ sit, siue gratiæ, quando cunq; iucundum
 aliquid & plausibile, quodque hilaritate que-
 dam vel dulcedine te afficiat, in spiritu tuo
 corpore senseris, euestigio intrò te recipiens
 in Deum illud referas ac transfundas, orans vt
 in illius laude consumatur. Ipse namque de-
 naturæ & gratiæ Dominus est. Hoc pacto na-
 tura fiet tibi supra naturam, & in gratiam mu-
 tabitur.

MI N. Tertium, mi Domine, quod nō esse cupi-
 am, est, vt malignorum spirituum impias
 suggestiones in tui laudem sempiternam tra-
 here ac transferre debeam.

SAP. Vbi quid illi animo ingesserint impiū
 ac blasphemum, ita dicito: Quoties pie Do-
 mine teter hic spiritus aut alij quouis ex eo-
 rum numero eiusmodi nefarias ac execrandas
 cogitationes mihi inuito insusurraverint, to-
 ties deliberato animo iucundissima ac flagran-
 tissima tibi ex me loco illorum laus exhibita
 sit in quū sempiternum, qua pestilentes ij spi-
 ritus te affecissent perenniter, si perstitissent
 in gratia: vt vel sic per me sarcatur, quod
 illi abiecti & reprobi spiritus de tui laude de-
 traxerunt.

Malarum co-
 gitationum
 occasione
 qui deus
 laudandus.

MIN. Planè iam perspicio Domine Iesu, di-
 ligētibus DEVM omnia cooperari in bonum,
 quando etiam teterrimæ demonum tentatio-
 nes hac ratione eis cedunt in bonum. Sed nunc
 quartum etiam, quod discere aueo, paucis ab-
 soluas mi Domine, quinam ex cunctis visis &
 auditis tui laudem elicere queam.

Rom. 8.

SAP. Quandocunque grandem aliquā fre-
 quentiam vel cętum, itemq; plures insigni for-
 ma vel elegātia præditos conspexeris, dic totis
 animi visceribus: Tam crebro mi Domine, tā-
 que decorè & eleganter millia millium cale-
 stium agminum tibi ministrantium, te hodie
 saluent meo nomine totiesq; te mea vice de-
 cies millies centena millia tibi assistentium te
 laudent & glorificent, atq; sanctorum omnium
 vota tibi per me cupiant ac suspirent, creatura-
 rum deniq; omnium pulcherrima harmonia
 & mirificus decor, meo loco te tot vicibus ve-
 nerentur & honorent.

Qualiter au-
 dita omnia,
 Visaque in
 Dei laudem
 transferenda

Dan 7.

MIN. Papæ quantoperè mi Domine ani-
 mum exhilarasti ac dilatasti meum laude tua

Laus

OTW
 45

Laus isthac temporaria cor animamq; meam
 ad perennes nunquamque desituras tui laudis
 excitauit, admonuit ac prouocauit. Sed quod
 do præclarissima Sapientia Iesu pijsime, ser-
 nus ille illucescet dies, & optatissima existeret
 ra, qua perfectè præparatus, ex hoc miserabili
 exilio proficiscar ad te dulcissimum Domini
 meū, tui contèplatione iucūdisima perenniter
 fruiturus, teque laudaturus in ætèrnū? Certè
 Domine magno crucior desiderio, atque aui-
 adspiro & in hio tibi vnico cordis mei gaudio
 O quando ad te perueniam? Eheu, quam Iose-
 ga intercedit mora? quam nimis differtur
 procrastinatur tempus illud, quo cordis mei
 præcipuam ac summam voluptatem facie
 faciem contuear, eaque pro cordis desiderio
 quantumlibet, perfruar. O exilium, quam mi-
 serum es & calamitosum ijs, qui se reuera ex-
 les gerunt. Pauci quidem in terris degunt in
 Domine, qui non habeant aliquè cui studeant
 quem spectent & diligant, qui que non aliquo
 nitantur adminiculo, in quo interdum vel pa-
 rum acquiescant. Atqui ò vnica cordis mei la-
 ritia Iesu pijsime, quem spectat, inquit & ap-
 petit anima mea, satis superq; perspectum ha-
 bes, me tibi vni esse derelictum. Quicquid enim
 vel auribus, vel oculis occurrit meis, in quo te
 non reperiam, non mediocriter me cruciat &
 affligit. Mortalium omnium præsentia, nisi tua
 causa, molesta & peracerba mihi est. Quid igitur
 tur in hoc me exilio degentem exhilarabit, aut
 quo interim animum solabor meum?

SAP. Sæpitis in hoc amœnissimo feruentis
 ac deuoræ laudis meæ pomario deambulabit

Psal. 41. & 114.

Exiliū quod
 quibus mi-
 serimum.

ac ex patiaris. Nullum enim verius ac certius
est sempiternæ beatitudinis præludium, quam
Deum in hac vita fidenti ac hilari laudare ani-
mo. Nihil æquè hominis mentem illustrat, ni-
hil afflictiones & cruces ad eum mitigat & rele-
uat, nihil perinde tetros dispellit spiritus, ni-
hil ita animi tristitiam & molestias abstergit
ac abigit, vt iucunda laus DEI. Huic quisquis
sedulus incumbit, illi DEVS propè adest, ange-
li se ei familiares exhibent, sibi ipsi cum primis
utilis est, proximos ædificat, animas in pœnas
detentas gaudio afficit, denique totam cœlestis
patriæ frequentiam alacri ac strenua DEI lau-
de honorat.

MIN. Dulcissime Iesu opto ex animo, vt cū
oculos manè primùm patefacio, simul etiam
cor sese meum aperiat, atque ex ipso flagrantis-
sima ac amantissima laudis tuæ flamma emer-
gat, sursumq; feratur cum feruentissimo amo-
re cordis, te præ cunctis hominibus etiamnum
in terra agentibus præcipuè diligentis, & cum
ardentissima supremi Seraphici spiritus te in
beata aternitate sine fine amans dilectione,
atque cum illa denique inexhausta ac immen-
sa charitate, qua pater cœlestis te vnicum eum-
que charissimum complectitur filium suum
per amorem suavissimum spiritus sancti ex pa-
tre & filio procedentis. Simul etiam desidero,
vt ea laus tam dulcib⁹ ac tinnulis resonet mo-
dulis in paterno corde tuo, vt pro sua ratione
vlla vnquam quamvis excellentiū instrumen-
torum musicorum harmonia dulcissima in
cuiuslibet hominis bene affecti ac animati pe-
ctore percrebuerit. Peto etiam, vt cum hac ea-
dem

Aeternæ bea-
titudinis præ-
ludium cœ-
lestis quod.

Laus Dei que
quam sit vici-
lis.

OTW
45

dem amoris flamma tam suaui erumpat la-
dis tuæ odor & fragrantia, quam possit esse
lectissimorum ac potissimorum aromatum
herbarum, & virtutum omnium non qu-
rumlibet, sed quæ omnes suos numeros habe-
ant, & perfectissimæ sint, si eadem in pulvere
redacta mittantur in ignem suffitûs excitant
gratia. Denique etiam hoc cupio & desidero
vt huius laudis adspectus tam sit iucundus & a-
mœnus per gratiam, vt nullius vnquam qui-
tumuis vernantis & floridi Maij amœnitas illi
possit æquiparari, atque ea re tum Diuini
obtusibus tuis, tum omni cælestium civium
multitudini mirificam ingerat voluptatem
optoque vt eadem amoris flamma perpetuo
magna vi erumpat, sursumque tendat in cur-
tis precibus meis, quas ore fudero, in cantu
etiam vel psalmodia, in meditationibus, ver-
bis & factis, ad eò vt in fugam vertat omnes
hostes meos, cunctos aboleat & in nihilum re-
digat defectus & culpas meas, gratiam impetret
& veniam, sanctum quæ & felicem obtineat, vi-
tæ terminum, qui sit laudis huius temporarij
finis & clausula, & initium laudis perpetuè du-
raturæ. Amen.

*Visionis seu Reuelationis MINISTRO facta
descriptio.*

CAPVT XXVI.

CVM hæc omnia iam confecta & in char-
ta descripta essent, parùm aliquid etiã
dum absolendum supererat ad finem
capit.

capit. cuiusdam, ad Virginem Matrem pertinē-
 tis: vbi etiam Minister Sapientiae certum reli-
 querat spatium, donec id ipsi diuinitus praesta-
 retur, siquidem aliam quam multis tum mensibus
 ea illi gratia subtracta fuerat, vt non posset
 quod reliquum manserat, perficere. Adijt ergo
 precibus Virginem Matrem, petens vt illa O-
 peri suum imponeret. Ipsa autem D. Domini-
 ci nocte, expletis de illo Nocturnis Psalmis
 & Precibus, quas MATVTINAS vocant, vi-
 sus est sibi in spiritu esse in cubiculo quodam:
 vbi cum sederet, vidit iuuenem forma egregiū
 ad se intrantem cum insigni cithara, aliosq; il-
 lum comitantes quatuor cum singulis bucci-
 nis. Accessit autem primus ille, iuxtaque Fra-
 trem residens, cepit pulsare citharam & dul-
 cissimos excitare sonos. Mulcebant ij mirificē
 Fratris aures, atque ad adolescentem cithara-
 dum. Ecquando ad nostras, vbi ipse moror,
 venturus es aedes, vt mihi nonnunquam hoc
 ludi genere animum erigas? Tum ille percon-
 tabatur ex Fratre, haberetne adhuc id exercitij,
 quo diu vsus esset. Quod cum ille affirmaret,
 respondit iuuenis, cum sanē molestum & aspe-
 rum esse lusum. Moxque versus ad alios qua-
 tuor Adolescentes, iussit eos buccinis canere.
 Atqui vno ex illis respondente, satis esse si duo
 canerent: ille contra institit, vt simul omnes
 buccinas inflarent: indicauitq; eis certum quē-
 dam canendi modum, ipsi quidem probē cog-
 nitum, sed Fratri prorsus incompertum. Cane-
 bant igitur omnes. Interim prę mira celeritate
 nullos Frater percepit sonos musicos, sed Ado-
 lescentes vidit habere prę manibus imaginem
 longē

OTW
40

longè speciosissimam beatissimæ Matris Be-
 in pâno acu pictam: eiusque imaginis pallium
 intrinsecus plane rubicundum ac purpureum
 erat, vario ac peregrino opere intextum, cuius
 modi barbaricarij conficiunt, ad spectu reueren-
 tissimum: spatium verò à Fratre relicto
 instar niuis candidum erat. Vehemens igitur
 fratrem illum cœpit admiratio, eoque visu de-
 lectabatur, attentè considerans num opus ab-
 soluerent. Primò igitur spatium complere ag-
 gressi sunt, dicebantq; Fratri: En vt increfuit.
 Atque ecce vidit eos imaginem penitus absol-
 uere. Vnus autem ex eis acum cum filo accipiens,
 in fronte pallij transuersim duxit duas lineas
 flexuosas mirò artificio, oculos ingenti volo-
 pte afficientes, ipsamq; sacratissimæ Virginis
 imaginem mirificè ornantes. Inter hæc ad se re-
 rediens, planè intellexit, nec quicquam ar-
 gere voluit, collatum illi esse, vt vacuum illud
 spatium ac spiritalem imaginem perficeret,
 quod tam longa intercedente mora denegatum
 illi fuerat. Ita enim assuetus erat, vt alia quæ-
 que præcedentia ferè ad eundem aut consimilem
 ipsi modum diuinitus reuelarentur. Deinde
 de facto mane, extremam Operi manum im-
 posuit.

*Ratio eorum, quæ in hac Dialogo tra-
 ctantur.*

CAPVT XXVII.

QVIDAM instituti siue ordinis Domini-
 cani, quodam tempore post nocturnas
 Preces

Preces coram imagine Crucifixi medullitè
conquerebatur Domino, quod illius passionè
non sine magna acerbitate & tædio mente per-
tractare posset. Namq; ad id vsq; temporis non
parum hoc morbo laborauerat. Sub hac au-
tem pia querimonia præter morem extra sese
raptus est, perspicueq; fulgoris instar lux quæ-
dam illum irradians, huiusmodi admonitio-
ne instituit: Centies quotidie humum exoscu-
laberis, & ad singulas deosculaciones peculiari-
bus vtere Meditationibus Passionis meæ, & ad
ipsas meditationes habebis adiunctas Preces
seu adspiraciones certas: itemq; quaslibet per-
pessiones meas spiritaliter tuo affiges animo,
paratus easdem mea causa sustinere, atque in
ijsdem me imitari, quatenus tua feret facultas.
Hoc illustratus lumine, cùm numerare vellet
iam dictas Meditationes, non nisi nonaginta
reperit. Itaque has ad Dominum Preces fudit:
Pijssime DEVS, centum te Meditationes ex-
prehisse scio, nec tamen nisi XC. se mihi offerūt.
Tum illa aliæ decem declaratæ sunt, quas iam
ante in domo (vt vocant) Capitulari absolue-
rat, priusquam pro sua consuetudine misera-
bilem Domini IESV ad Caluariæ montem e-
gressionem quadam similitudine celebrasset,
& sub eandem Crucifixi imaginem peruenisset.
Tum verò perspicuè animaduertit, centum has
Meditationes Christi passionem & mortem a-
cerbissimam ab initio ad finem vsque perquã
commode complecti. Vbi igitur in his ita vt e-
rat edoctus, sese excitare cœpit, prior durities
versa illi est in gratissimam suauitatem. Opta-
bat autem, vt si quis alius eadem fortassis erga
Domini-

Modus me-
ditandi non
inutilis.

OTV
45

Dominicæ Passionis, in qua tota hominibus
 lus consistit, per Meditationem in se amari-
 dinem ac sterilitatem experiretur, ipse quoque
 remedium acciperet, sese in iisdem exercere
 Meditationibus, nec desistendo, donec sim-
 gratia potiretur. Atque hac ex causa Medita-
 ones illas inscripta redegit sermone vulgari
 siue Germanico, quo etiam illi diuinitus era-
 reuelata. Postmodum multiplices ac luculen-
 tæ præstabantur ei Diuinæ veritatis adfor-
 mationes & influxus, quorum ex illi occasio fal-
 re: cœpitque familiariter & amanter cum
 terna Sapientia colloqui. Neque id tamen col-
 loquio quodam corporeo, siue per responsio-
 nes imaginarias fiebat: sed meditandò in lumi-
 ne Diuinarum Scripturarum, quarum vocis
 prorsus fallere non norunt: ita vt responsa hu-
 iusmodi aut ex ipsius æternæ Sapientia in E-
 angelio loquentis ore, aut ex præcipuis Ecclē-
 sicæ Doctoribus extracta sint, vbi vel eisdem
 verbis, vel eodem sensu loquuti sunt, aut eue-
 modiali quâ expressere sententiam veritatis
 consentientem, quæ nihil à Diuinorum sensu
 vel mente Scriptorum, quorum ore locuta est
 æterna Sapientia, discordet. Quæ autem su-
 perius commemorata sunt visiones, non con-
 tignere modo corporeo, sed solummodo ex-
 pressæ quædam sunt similitudines. Porrò re-
 sponsiones illas de plâctu gloriosæ Virginis
 partim ex sensu dictorum Diui Bernardi mu-
 tuatus est, quas etiam ea de causa in Dialo-
 gum inclusit, vt sic earum lectio plausibilior
 non quo ipse earum præcipuus sit author, aut
 suo Marte eas confecerit, sed vt sit omnibus
 quæ

Quale fuerit
 colloquium
 Ministri cum
 æterna sapi-
 entia.

Visiones iam
 dicta vt con-
 tignerint.

quædam generalis proposita institutio, vnde
& ipse & cæteri omnes, pro se quisque quod
curque sit accommodum, hauriat. Facit nimi-
rum ita vt decet eum qui alios docere velit. O-
mnium personam induit, modò peccatoris, a-
liàs perfecti & iusti hominis verbis vitur, nō-
nunquam animæ DEVM amantis speciem præ-
sefert, prout materiæ ratio poscere videtur:
in his omnibus Ministri cum æterna Sapien-
tia colloquentis nomen vsurpans. Pleraque
omnia ad virtutes spectant, multa etiam in
doctrinæ forma proponuntur, ex quibus Le-
ctor studiosus pie precandi materiam sibi con-
ficere debet. Sensa quidem huius libri sim-
plicia sunt, verba ipsa simpliciora: vtpote
quæ ex anima simplici profecta sunt, & rudi-
bus ac simplicibus elaborata, qui necdum vi-
tijs omninò mortui sint. Accidit autem postea-
quam idem Frater triplex illud argumentum
seu triplicem materiam, puta de passione
CHRISTI, & reliqua omnia scribere inchoâ-
rat, atq; ad id vsq; loci peruenerat, vbi de cor-
dis compunctione fit sermo in hunc modum:
Agè nunc anima mea, &c. vt non nihil hæreret
ac distineretur. Ceterùm die quadam media in
suam se sedem reponens, ac leuiter obdormiēs,
dilucidè sibi videre visus est duos quosdã cul-
pabiles coram ipso assidere monachos, eosq; se-
durius obiurgare, quod illie ociosi sine aliqua
exercitatione desiderent. Significatum est autē
illi, vt filum per acum ipsi in manus datã, tra-
heret. Idem autē filū triplex erat, cuius duo li-
namenta per exigua erāt, tertiu paulo crassius,
Cuiq; hæc tria simul cōtorquere vellent, res incō-
modè

Alia visio
Ministri.

Vidit Iesum
sibi astantem

modè cedebat. Atque ad dexteram sibi a
vidit Dominum Iesum tanquam à colum
solum, adeoq; benigno & paterno adsp
vt ipsum crederet suum fortassis esse genit
Animaduertit autem corpus eius naturale
admodum præ se ferre colorem, non planè
didum, sed ex albo & rubicundo benè tem
ratum, qui est color præcipuè naturalis: id
que corpus eius totum vulneribus sanguin
lentis & recentibus confectum: alijs quide
rotundis, alijs angulosis, quibusdam oblong
valde, ita vt flagellis attrictatis fuisset. Atq;
hunc in modum tam amicabili specie coram
ipso assistente Domino, eamq; suauiter ad
stante, leuatas ille manus suas sursum deorsu
duxit & admonuit ad cruentas plagas
moxq; ante dicta linamenta celerrimè con
xit. Hinc verò id illi datū est intelligere, qu
cœptum posset & deberet absoluere opus, De
umq; purpureo suo vestimento ex ipsis vul
neribus eleganter effecto eos omnes cum pet
ni decore circumdaturum, qui suas Horas
ijsdem modò transigant & expendant. Ob
hinc admonendus est Lector, vt meminerit, qu
admodum permultum interest, si quis suis au
ribus suauem alicuius instrumenti Musici con
centum hauriat, atque si aliorum duntaxat re
latu percipiat: ita etiam longè distare ea verba
quæ in mera gratia suscipiantur, atque ex viu
do corde manantia viua voce exprimantur, ab
illis ipsis verbis in membrana exaratis, præter
tim Germanico idiomate. Eo ipso nanque pe
nè tepefcunt ac flaccescunt, perindè vt rosa
suo frutice detracta. Amittunt enim feru
gratiam

visio præce-
dens quid
designauit.

Admonitio.

gratiam & voluptatem suam, corda hominum
 potissimum afficientem ac permouentem: sic
 que velut arida frigidis cordibus excipiuntur.
 Nulla sanè vnquam chorda aded fuit tinnula
 aut suavis, quæ non gratiam perdiderit suam
 ducta per lignum torridum. Linguam iucun-
 dam & hilarem cor amoris expers non magis
 capit, quam Germanus Gallum. Eam ob rem
 studiosus Lector dulcium harum Institutio-
 num à suo fonte longius abductos riuulos per-
 sequatur, vt in sua eos discat contemplari ori-
 gine, vbi vitales ac mirum in modum elegan-
 tes fuere, in ipso videlicet præsentis gratiæ in-
 fluxu, qui etiam extincta potuisset animare pe-
 ctora: Et quisquis hac ratione scripta hæcerit
 intuitus, vix ea perlegere poterit, quin animo
 medullitùs permoueatur siue ad amorem fer-
 ventem, siue ad nouam lucem, siue ad Dei an-
 helum desiderium, siue ad peccati detestatio-
 nem & nauseam, siue denique ad aliquam
 spiritalem appetitionem vel deside-
 rium, per quæ anima in gra-
 tia renouatur:

(:)

L

D. HENR

OTV
45